

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL“ BUCUREȘTI, BREZOIANU 23
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU
Inscrisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:

autorități și instituții 1000 lei
de onoare 500 ..
particulari 250 ..

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCUREȘTI I Str. Brezoianu 23-25

TELEFON 3.30.10

APARE SĂPTĂMÂNAL

PREȚUL 7 LEI

ANUL XLIX • Nr. 18

SAMBATA 27 Aprilie 1940

Redactor responsabil: MIHAI NICULESCU

Motivul creștin în pictura Renașterii

de VICTOR POPESCU

E foarte interesant de luat în seamă cum pictura Renașterii a deplasat în timpul său, scenele biblice. Ideea aceasta ne-a fost sugerată, privind la o lucrare semnată de Pieter Brueghel, și care se găsește în muzeul Bruckenthal din Sibiu. Este vorba de scena omorării pruncilor din ordinul lui Irod. Tabloul este destul de mare, întrece proporțiile obișnuite ale unui asemenea obiect, cuprinde multe personaje și reprezintă un spațiu considerabil, astfel încât pe baza lui am putut face nemăsurate observații.

In primul rând, ceea ce este deosebit de interesant este faptul că întreaga scenă se petrece într-un decor de iarnă. Zăpada albă, în cantități mari din moment ce nu se zărește pe nicăieri pământul, pomii desfrunziți, un orizont întunecat. Se presimte, cu tot jocul luxuriant al picturii lui Brueghel, o atmosferă încărcată de Decembrie, așa cum Țările de Jos cunosc adesea ori, dar cum Palestina unde în chip normal se petrece acțiunea redată de tablou, nu a cunoscut și probabil nu va afla vreodată. În orice caz, o asemenea vreme, cum desigur nu a fost, la nașterea Mântuitorului.

Dar aceasta nu este singura observație care se poate face.

Casele din care se văd năvălind părinți disperati de urgia stăpânitorului, sunt clădite după cele mai perfecte reguli arhitectonice flamande. Dacă n'am ști despre ce e vorba în pânza amintită, am crede că suntem într-o uliță, undeva prin Olanda. Garduri de lemn, tăiate simetric, ascunzând interiorul unor curți în cari se presimte ordine, ferestre cu perdele, mărșăgite de broderii, acoperișurile de țigla și alte multe amănunte. Populația areia al cărui copii sunt sacrificați, poartă cisme groase, haine de piele, căciuli. Figurile țărânilor sunt caracteristice pentru oamenii Nordului. O armată formată din soldați cu zale, de data aceasta e mai greu să descoperim diferențele dintre luptătorii antici și medievali, dar nu ne putem înșela asupra identității lor, privind cu deamănuntul coloritul îmbrăcămintii, pieptarele roșii, căștile cu vizieră.

Intreaga scenă este deplasată în Țările de Jos. Pentru Brueghel în fond, este un procedeu normal. Dealtmădă, lucrul operii sale ne vom lovi întotdeauna de influența covârșitoare pe care mediul a avut-o asupra lui. Dar ceea ce formează centrul de interes în observația noastră, este că, priviți la scenele biblice, aproape majoritatea contemporanilor săi în Renaștere au adoptat aceeași atitudine.

Intr'o biserică din Franța

găsim o frescă foarte edificatoare. Ni se reprezintă Buna Vestire. Fecioara Maria în genunchi, îmbrăcată cu o superbă mantie înflorată, primește binecuvântarea cerească de la un inger îmbrăcat în hlamidă de mirean. Căciolă bineinteles. Această imagine se petrece în interiorul unei catedrale gotice, în penumbra unor ogive impunătoare. Prin lungul unei nave se întrezărește, discretă, lumina difuză a rozetei. Opera aceasta datează din secolul al XV-lea. În nici un caz nu ne-am putea închipui că în realitate, miracolul Bunei-Vestiri a avut loc în vreo cocioabă, undeva prin Asia Mică...

O scenă asemănătoare este redată de Fra Filippo Lippi. Inșă, în locul umbrelor lumini ale catedralei gotice, suntem într'un cadru fermecător de primăvară, un templu în care amestecul de coloane corintiene și ionice denotă rafinament și gust. Metopilele au sculptate pe ele, o înșiruire de aripi stilizate.

Fecioara binecuvântată primește dănia Cerului înfășurată într'o stofă albastră sub care se întrevește o îmbrăcăminte roșie încrustată de broderii, așa cum putem să aflăm picturile diferitor femei din epoca o mie cinci sute. O strană, în fața căreia stă, este în cel mai pur stil al Renașterii.

Suntem așa dar în fața unei scene de biblie dar cadrul este ales într'un templu clasic.

Persoanele sunt îmbrăcate în hainele timpului când a fost creat tabloul și chiar puținele mobile, strana, o etajeră pentru cărți, etc., sunt din Renaștere.

Aceleași costume, și un decor asemănător, unde apar mai precis zugrăvite, vitraliuri cu deseme multiple și un peisaj armonios ce reprezintă un râu curgând printre case, în cel mai pur stil gotic, formează cadrul unui panou semnat de Rogier Van der Weyden și numit Evanghelistul Luca pictând pe Maica Domnului.

Singurele diferențe, între toate aceste opere, sunt, vizibil, doar schimbarea peisajului, semnatate italice la Fra Filippo Lippi, întunecatul Nord la Brueghel sau cerul obosit al lui Van der Weyden, ori intenția de a respecta adevărul istoric, prezența în Palestina a tuturor întâmplărilor redată în culori.

Chipurile pietate sunt luate întotdeauna din jurul artistului. Există parca o perfectă convingere că sfințele personajii puteau tot așa de bine fi reprezentate în costumele epocii ca și în cele antice. Pentru universalitatea lor, n'avea importanță că se amestecă stilurile de artă clasică, medievală, ori din Renaștere.

(Urmare în pag. ultimă)

Maestru Necunoscut (1460-1480)

Iisus pe Cruce

Cântec

Apa de izvor
Ia-mi-o din urcioare
Și să-mi dai și tu,
Adiind răcoare,
Cerul cu prigori
In apus de soare.

Ti-am cules frunziș,
Mladă de răchită —
Dăruie-mi și tu
Pace amurgită,
Raza pe furis
Prutului tivită.

Ti-am adus un rug
Negru, tot, de mure
Ca să-mi dai și tu
Seara din pădure,
Apele ce curg
Nori cu clipe sure.

ION PILLAT

Critică și profesiune

de CONSTANTIN NOICA

Intr'un număr pe Martie din „Nouvelle Revue Française“ — revistă care pe drept cuvânt e mult citită în România — se putea găsi un articol deosebit de instructiv pentru ceea ce ar însemna „critica literară“: era studiul lui Jean-Paul Sartre despre ultimul roman al lui Jean Giraudoux, „Choix des élues“. Să admitem că, prin imposibilitățile cititorului nu știe nimic nici despre unul nici despre celălalt și să spunem, în două cuvinte, că Giraudoux este unul din cei mai mari scriitori ai Franței de azi, iar Sartre reprezintă, printre cei

sub patruzeci de ani, spiritul critic cel mai viu și agresiv.

Ceea ce ne face să vorbim despre o carte și o dare de seamă cari nu sunt, poate, prezente în mintea tuturor, este felul cu totul propriu în care procedează Sartre. Închipuiți-vă un critic care vrea să înțeleagă personajele și situațiile dintr'un roman în lumina unei teorii filosofice, în speță teoria formelor substanțiale la Aristotel. Ceva, în proza lui Giraudoux va fi amintit criticului său de teoria lui Aristotel; criticul ia teoria drept punct de plecare, citește romanul cu ideea fixă că trebuie să regăsească pe Aristotel în proza lui Giraudoux și sfârșește prin a găsi cu adevărat ceea ce căuta.

La urma urmelor nu ne interesează, aci, nici Jean Giraudoux, nici Jean-Paul Sartre, ci atât mai puțin Aristotel. Ne interesează un procedeu critic: cel de-a nu citi cu indiferență o operă literară, ci de-a prejudeca asupra ei. Firește, nu veți prejudeca asupra lucrurilor ce-i sunt cu desăvârșire străine; da atmpotriva, tocmai acele lucruri din familia cărora opera în chestiune pare a face parte, iar în felul acesta, cu ochelarii colorați pe cari și-a așezat pe nas, vezi lumea așa colorată, cum i se potrivește ei mai bine.

Dar aci criticul de profesie izbucnește: Opera de artă trebuie cercetată în ea însăși; critica trebuie să fie impersonală; nu poți cunoaște lumea dacă o privești prin ochelari colorați; etc, etc. Așa să fie? Probabil că-i așa, de vreme ce o spun aproape toți criticii. Dar cum se face că-i așa?

Mărturisim sincer că nu înțelegem prea bine, câteodată, ce răvnește să facă indeletnicirea aceasta care se numește critică literară. Vrea să dea socoteală de ceea ce este valabil într'o operă? Atunci înseamnă că pune înainte un sistem de judecăți de valoare. Să nu ne întrebăm ce înțelegem de sistemul și ce-l asigură; să ne întrebăm, însă, ce-i îngăduie aplicarea la o operă particulară. Iar dacă aplicarea aceasta ar fi cu puțință altfel decât prin deformarea operii care suportă operația, critica literară ar fi și ea întreprinderea cea impersonală despre care ne vorbesc criticii. Dar cum deformarea are, de cele mai multe ori, loc, critica reprezintă exercițiul de-a folosi acea pereche de ochelari colorați prin care isbuteste să vezi cel mai bine obiectul pe care-l ai în față.

Că vezi lumea colorată? Dar n'ai de ales între a o vedea așa cum este și a o vedea colorată; ci între a nu o vedea de loc, pe de o parte, și a o pătrunde cât de cât, pe de alta. Mulți dintre noi — unii chiar „critici“ de profesie — am citit „Choix des élues“ și n'am văzut nimic. Iată o carte bună sau proastă, care te prinde sau nu te prinde, — am zis noi. Și ne-am oprit aici. Dar vine acest spirit critic neconformist, care e Jean-Paul Sartre, și colorează ori

(Urmare în pag. ultimă)

Scriitorii și calea robilor

de SIMION STOLNICU

N'am intenționat să facem vreun studiu despre atitudinea poezilor față de acel torent de palidă lumină al nopților înstelate, denumit popular „Calea Robilor“. Ar fi însemnat să scriem istoria celei mai pure contemplații, ceea ce suntem încă departe de a încerca. Deocamdată ne interesează doar faptul cum cei de mai sus au privit calea de robie a țăganilor aici în regiunea danubiană.

Țiganul a fost drag aproape tuturor scriitorilor români din vremuri optimiste. Existența

lui a măgulit, indiscutabil, simțul de boerie al multora dintre dânsii. Astăzi, noțiunea de țigan rob trezește parca 'n sufletul nostru nostalgice simțiri nu numai pentru vremuri patriarhale pur și simplu, dar și pentru o legătură de tradiție cu orientul pe care nu am rupt-o prea demult. Bine înțeles, dupăcum nu vorbim de cavitate lactee, nu vom propovădui aici reînțoarcerea robiei țigănești! Inșă fapt e că un bard aristocrat precum acela dela Mircești nu ar fi putut să se

desvolte așa cum îl știm, dacă nu ar fi trăit în ideea că neamul său a avut sclavi țigani dintre cari i-a fost dat să-l cufletul nostru nostalgice simțiri nu numai pentru vremuri patriarhale pur și simplu, dar și pentru o legătură de tradiție cu orientul pe care nu am rupt-o prea demult. Bine înțeles, dupăcum nu vorbim de cavitate lactee, nu vom propovădui aici reînțoarcerea robiei țigănești! Inșă fapt e că un bard aristocrat precum acela dela Mircești nu ar fi putut să se

placul modernilor, șoptea prin graiul domniței Tamara din poemul-demon citit într'o vechi traducere contagiată în mod fericit de un rar farmec eminescian. Muntele promitea să transmită cândva și alte șoapte din profunzimea Soarelui — Răsare.

...Parcă știa Caucazul de unelele punți rupte numai de formă între el și Tomis! Parcă știa că la noi se poate exprima fiorii acelei lumi îndepărtate, altfel, mai autentic decât în scrierile occidentale. Negreșit, scriitorii din apus n'au avut robi până mai ieri alaltăieri ca noi, și dacă ar fi avut și-ar regreta un obicei barbar, însă ar fi putut să se avânte cu mai multă putere de intuiție, precum Lermontov pentru a smulge unele raze de frumusețe unei lumi ce totdeauna au răvnit-o.

Natural, această problemă psihologică de aici dela porțile orientului, anume ce urma pentru cultura noastră din faptul că am avut robi, nu va cunoaște o rezolvare absolută și nu vor fi ușor descurcate resfrângerile ei în arta noastră viitoare.

Oricum, scriitorii noștri din sec. 19, aveau mai evidentă (accentuăm termenul) o boerie care-i prindea de minune și da o patină inimitabilă linearei lor producții. În optimismul și limpezimea boerului cu orgoliu latin, apărea un surplus de demnitate explicabil, poate prin inveteratele apucături de orientali prinți ale înaintașilor mai apropiați de el în timp. Acestea au devenit organice și frângerea unei tradiții printr'o nouă legiuire, aceea a emancipării țiganilor, le-a confundat — credem — cu încetul, în golful întunecos de curenți încrucișați, dar nu cu totul inexplorabil al sufletului colectiv.

Cari dintre noi renunțăm azi ușor la mândria de a fi hrănit la conacul bunicilor din negura de vremi, cel puțin o slugă de culoare indică, să ne alinte cu primele basme copilăria? O fericire pentru orice copil poet pe care numai robii cu prea multe veacuri grele în suflet îl pot răsfăța și îndruma... când toți ceilalți par să-i ascundă că lumea a mai visat vreodată...

Epilog

N'am să mai chem, înalte și subțiri,
Ia dans diurn, pădurile virgine.
Amară, tamburina lunii pline
n'am să-o mai zornăi lângă vechi iubiri.

Nici apele n'am să le mai despoi
de limpedea lor rochie de mireasă,
și piereții cu umbră somnoroasă
n'am să-i mai scutur, prieteni, peste voi.

N'am să mai fur comete, nici ereți...
Plecați, zăpezi, nu vă mai cer hermina.
M'au obosit și trânta cu lumina
și umbletul desculț printre tristeți.

Din tâmpla stinsă și din ochii seci
vor crește spini, vor gâlgâi ulcioare...

Voi sta solemn și trist ca o uitare
prin rafturi negre de bibliotecă.

Intre coperte vinete de fum
mi-ori tremura grădinile bolnave.
Alătura de tomuri mari și grave
voi fi un biet și rătăcit volum.

Burghezi și domni vor trece pe sub el,
disprețuind de-apurarea truverii,
și nu vor ști că'n raft, sub praful serii,
un inger cântă din violoncel.

Dar când suave mâini vor scoate din
bătrânul raft volumul de poeme,
din paginile galbene de vreme
va fâlfâi un vis ca un suspin.

Și-o lacrimă va pălpâi încet
și ca o stea plâpândă se va sbate
sub mâinile suave și mirate
care-au deschis o carte de poet.

RADU GYR

Veronese

Răstignirea

CRONICA LITERARĂ

Victor Popescu: S'a sfârșit primăvara, nuvele, editura „Cartea Românească”, 1940

S'ar părea că o carte de nuvele, cum este „S'a sfârșit primăvara”, a d-lui Victor Popescu, nu prezintă o unitate de gândire deoarece fiecare bucată tratează despre altceva. Citiitorul nu trebuie să creadă astfel, ci este invitat să urmărească odată cu noi, cum nuvelele se înrădesc între ele și colaborează la evidențierea unei unice experiențe de viață. Ce experiență de viață, vom găsi ca isvor central, în volumul „S'a sfârșit primăvara”? Sau, cu alte cuvinte, pe ce linie de adâncire ne atrage autorul, spre sufletul omenească? Fără a pretinde o riguroasă aplicabilitate, vom scooti starea de „despărțire” a spiritului, ca fiind experiența unitară a cărții. Să lămurim ceea ce ni se pare a fi la d. Victor Popescu intuiția unei stări de „despărțire” a spiritului. Personajul principal, din aproape toate nuvelele, izbutește să creeze între el și lumea din jur o distanță, izolându-se astfel într-o singură stare primejdioasă. Iată eroina nuvelei prime, „În liniștea drumului”.

Autorul este turburat de felul cum Gunnia izbutește să se deparție de toți călătorii purtați de elegantul vapor „Ausoniu”, din Egipt spre Neapoli. Prin ce mijloace se izolează ea și pentru ce? Frumoasa călătoare are un secret, care rămâne neconținut ca atare. Din punct de vedere artistic, Gunnia este construită cu deosebită finețe. Autorul afirmă despre ea că avea un secret, că i se întâmplase ceva ciudat anume, în viață, ce nu se putea mărturisii, și care o separa de ceilalți. În ce constă secretul nu ni se spune, și cititorul logic nu trebuie să ceară destăinuirea. Personajul trăiește tocmai prin misterul viu din sufletul său. D. Victor Popescu stăpânește deplin mijloacele de creație, atunci când, ferindu-se să-și scoată eroina din taină, sugerează în schimb adâncimea acestei taine, prin comparații adecvate: „Încercam s'o definesc, s'o caut în alte timpuri, prin paginile tomurilor prăfuite, sau în palidele deseme ale hrisoavelor medievale, unde viața ei putea avea un ritm, putea fi viață în noi doar o apariție misterioasă, interzisă cunoașterii profane, precum o prăpastie imensă ne despărte de tainele templelor sacre ale păgânătății”. În alt loc, autorul seamănă chipul împietrit al femeii cu nesfârșirea zăpezilor nordice, ceea ce iarăși sugerează neparticiparea la taină, a profanilor. Psihologia acestei stări de despărțire ni se pare a deveni cu deosebire clară, în nuvela „S'a sfârșit primăvara”, care dă titlu cărții. Cu doctorul Basarab, eroul nuvelei, se întâmplă un proces curios. „Despărțirea” se petrece în însuși spiritul său, adică însuși spiritul eroului este astfel divizat, încât nu știe dacă o iubeste sau nu pe Olga. Avem iarăși cazul unei fine construcții a autorului, căci această dublare a personalității se explică prin drepturile pe care și le reclamă idealitatea de la orice spirit. Doctorul Basarab nu desvăluie Olga iubirea, din teama de a nu o iubi destul. În el erau două ființe: una credea că iubeste destul, alta care se îndoaie de puterea iubirii și se ferea de ratare. De aci, conflictul, „îndepărtarea” de femeia dragă. „Nici nu încerca vreodată să se apropie de Olga. Todeauna, ca mîntea era pe alte țărîmuri. Ar fi fost îngrozitor de urt să-și desvăluie sufletul. Și totuși, asta aștepta în fiecare zi și clipă. Însă aștepta altceva din el. O ființă care nu putea pricepe tăcerea, poate tocmai aceea care o înțelegea pe Olga”. Incapabil să rezolve conflictul cu sine însuși, eroul se lasă dus de cursul vieții sociale și, fugind de Olga, se căsătorește cu Sanda, cu care are doi copii. Doctorul Basarab credea că trăiește în prezent, în fericirea familiei lui; credea că, după suferința experienței cu Olga, — începe și primăvara lui, ca a unui om legat de traiul întreg și actual. O întâmplare îi dovedește totuși, că, de fapt, tot despărțit trăia, jumătate din ființa lui fiind în trecut, la femeia părăsită din lipsă de curaj launtric. Într'un ziar, citește un anunț care îl informează despre moartea Olgei. Deabia acum, prin faptul decisiv al

moșii, personajul se înțelege complet pe sine. Într'adevăr, o iubise pe Olga cu iubirea cea mare, și dacă i s'ar fi desvăluit, nu ar fi greșit. Dovada i-o dă sentimentul ce i-l stărnește anunțul mortuar. Fără Olga, nu poate trăi. Doctorul Basarab se înșelase când crezuse că, prin întemeierea unei vieți de familie, i-a început „primăvara”.

De fapt, prin căsătoria sa cu altă femeie, i se sfârșise primăvara, i se luase deci puțința de a se unifica launtric și de a trăi în prezent. Zadarnic încearcă să uite trecutul. A doua zi după vesterul moșii citită de ziar, dispare și el, de acasă, fără urmă.

Expresia figurativă „s'a sfârșit primăvara”, fixează deci acest proces de îndoiță scindare a spiritului, cu sine însuși și cu lumea inconjurătoare. Despărțit sufletește de Sanda, doctorul Basarab pornește după Olga, pentru care, altă dată, își despicaie ființa în părți protivnice. În nuvela „Straniu”, d. Victor Popescu merge mai departe cu analiza acestui fel de conflict al „izolării”. Personajul Dan, crede că iubeste două femei de odată: pe Ioana și pe Anita. La convingere îl duce tot un impuls excesiv de idealitate.

Iubind două femei care se completează, eroul scoate că realizează dragostea totală, și unică. Rezultatul năzuinței sale absolute, este că se despoșteră, la un moment dat, despărțit de Ioana, care, evident, nu putea îndura să fie dublată cu Anita. Eroul nu-i rămâne decât să se tângue: „Ioana, îți cer iertare. Ce prăpastie am pus între noi. Eu n'am priceput iubirea. Nu se pot iubi două ființe. Pe una o trădezi. Eu am trădat poate pe amândouă. Și totuși te iubesc, fiindcă ești totul în viața mea, și trădarea este o întâmplare nevoită. Nu te-am trădat. M'a trădat credința într'o iubire pură, care îmbracă totul cu tine și toate erau tu”. Introducând, ca explicație elementul „întâmplare”, d. Victor Popescu nu face decât să adâncească experiența ce-o atribue personajului. Fiește, întâmplarea a adus în viața Gunniei un secret, și aceeași întâmplare l-a stăpânit și pe doctorul Basarab ca și pe Dan. Aici, „întâmplare” este însă tot una cu destinul spiritului, de a fi nemurit și izolat tocmai din prea mare sete de unitate.

D. Victor Popescu pare să fi surprins, ca pe o lege ce rămâne s'o verifice și s'o sancționeze pe măsură ce se apropie de maturitatea scriitoricească, adevărul că, cu cât spiritul tinde să se realizeze, riscă să se rătăcească și să iasă din sine. Deocamdată nu putem da o mai largă dezvoltare intuiției autorului. Nu putem ști, anume, dacă d. Victor Popescu gândește că acest adevăr se verifică numai la personajele slabe, mediocru dotate, pentru care viața nu deschide drum victoriei. Vremea va clarifica gândirea tânărului scriitor în direcția firească a dezvoltării talentului său. Față de viziunea actuală, ne mulțumim să observăm diferitele aspecte ce le înfățișează în cuprinsul operei. Nuvela „Un înfrânt” ne zugrăvește efortul dramatic al pianistului Priboiu, de a nu mai fi despărțit de prezent, și de a putea, ca orice om echilibrat, să reințeapă, în orice împrejurări, o viață nouă. Excelent muzicant, lui Priboiu i se întâmplă să sufere o infirmitate a degetelor. Dezastrul se deslanșează chiar în timpul unui concert, în fața unei săli arhiplene. Ce om mai poate fi un pianist cu degetele înțeleștate? Autorul ni-l arată pe Priboiu, la Predeal, unde încearcă să înceapă o „viață nouă”. Il ajută la aceasta Marta Ionășcu, o tânără intelectuală, sosită și ea, în localitate. recent. Se înfiripează o idilă, și se anunță o căsătorie. După o plimbare prin munți, Matei Priboiu se simte alături de Marta, alt om, gata pentru o

altă viață. A uitat el cu adevărat trecutul? Este cu neputință să se uite un astfel de trecut, constată d. Victor Popescu și e destul un singur cuvânt al Martei, spus fără a bănui urmările, ca totul să se precipite spre un final tragic.

Matei Priboiu întreabă pe Marta ce anume i-a stărnit dragostea, pentru el. Ea îi mărturisește că se afla în sala de concert când s'a produs nenorocirea: „Dar de ce mă iubiai? — Glasul părea o desnădejde. Era o rugămintă. — Erai fermecător la pian. Și mi-a fost milă, și... — Milă! Un strigăt isbucni din fundul pieptului. Milă! Dar n'am nevoie de ea. Blestemată soartă!” — Pînța de a retrăi în prezent, fusese doar iluzie. Cuvântul milă îl desparte de fericirea ce i-o putea dăruii clipa nouă, și întoarcerea lui spre cealaltă viață, înseamnă o cădere definitivă în moarte. Cu o structură mai simplă, sufletul de răsăritean fantast al lui Hașmir, din nuvela intitulată astfel, se supune și el, cu o impresionantă docilitate asprei necesități a înjumătățirii Hașmir, secund pe vaporul Ben-Ali era un marinar destoinic și inimos. Prima dată când Ben-Ali ancorază în portul Balciic, și când Hașmir pune piciorul pe țărâna celui vrăjitoresc țarm de mare, sufletul acestuia e atât de cotropit, încât se leagă de sine însuși. Intonând strania melodie a Balciicului, „Caracaz”, Hașmir se oprește în fața unei case, de la a cărei fereastră îl privește o femeie. Vocea frumoasei băștinăse, care îl întreabă cine este, și de ce cântă, îl fascinează pe Hașmir și el îi răspunde că este „Un pescar sărac din Cali-Chioi”. Orgoliul lui de marinar, secund pe vaporul Ben-Ali, se spulberă, spre a face loc umilinței de a fi „un pescar sărac din Cali-Chioi”, — spre a fi angajat ca grădinar la casa „femeii cu părul negru și ochii aprinși”. Târziu, când stăpâna va arăta că iubirea ei înfloresce pentru altceva, și nu pentru fascinatul grădinar, — Hașmir se va simți despărțit de Ben-Ali. Ciudate bătrâneți îl vor ajunge în Balciic, și va hrăni pe la cărciumi imaginația ascultătorilor, cu și mai ciudate istorisiri despre Ben-Ali și despre pescarul din Cali-Chioi. Ca un adevărat virtuoz, d. Victor Popescu încearcă să producă efecte mai puternice în povestirea „Lacrimi”, punându-l să se întâlnească pe bătrânul profesor și compozitor, Andrei, deabia la sfârșitul vieții, cu Ana Lascar, femeia pe care zadarnic încercase s'o cucerească prin talent și tinerete, cu decenii în urmă. Fata iubită altă dată, era acum o bătrânică, și inutil se mai emoționează ilustrul maestru când ea îi spune „tu”, și bine volestă a sta alături de el și a întreține o „conversație”, în lojă, în timp ce orchestra execută o operă de a lui. Altă dată dorise într'adevăr să fie cu Ana la un concert, și să iasă, după terminare, împreună.

Toată viața a fost despărțit de această bucurie. Acum, când îi e posibil, visul, și-a pierdut obiectul, așa că, după ce zice „adio” bătrânicăi „Ana”, maestrul cheamă o mașină cât mai aproape de scară, să nu răcească.

Am lăsat la urmă analiza nuvelei „Lume, atâtea doar”, a cărei amploare impune o atenție specială. Intinzându-se pe aproape jumătate din paginile volumului, este interesantă prin locul de răsruce ce ni se pare că-l ocupă în evoluția autorului. Bucata ilustrează posibilitățile d-lui Victor Popescu de a trece de la nuvelă, la roman. Insuși titlul, cu degajarea lui semnificativă „Lume, atâtea doar”, pare mai nimerit pentru un roman, decât pentru o nuvelă. Care e această lume, amintim a fi arătat la recenzarea volumului prim de nuvele al d-lui Victor Popescu „Biserica Neagră”, apărut anul trecut. Ne întămpină aici, tipuri pentru care traiul nu

mai este o luptă zi de zi, și pentru care expresia „a câștiga existența s'a înlocuit cu „a gusta existența”.

Intenția noastră, în cronica despre „S'a sfârșit primăvara” nu e însă să verificăm continuarea de preocupări din „Biserica Neagră”. Afirmăm doar convingerea că d. Victor Popescu va fi adevăratul romancier, neepat și bun cunosător al acelei societăți bucureștene, căreia îi stă deopotrivă la îndemână să-și înfrumuseze viața sau să și-o degradeze. Unde încețază lupta meschină pentru existență, naște aristocrația reală, ori începe decadența. Ne așteptăm de la d. Victor Popescu să creeze tipul platonician al aristocratului autohton, dar și contrariul acestuia, speța profitorului nedemn de favorurile soartei.

Din această frescă viitoare a schițată câteva siluete captivante, în „Lume, atâtea doar”, unele din ele supunându-se vizionii unificatoare a cărții. Eroina principală, Yollanda Panco, suferă de același proces psihic al despărțirii de spiritul ei veritabil, rămas în „trecut”. „Dar fetița aceea mică, rostogolindu-se prin zăpadă, prin zădărnici plasa fluturi, sburând peste peluze de flori și iarbă, aceea sunt eu, și aceea nu e în mine. Mă hărțue inima, amintirea bunului timp când eram la casa părinților mei, atâtea și atâtea plăcute clipe, când oaze le voiu vedea?” Yollanda este o pasionată, o romantică, și, de aceea, o încrezătoare.

Adolescentă încă fiind, s'a încrezut în Vladimir Panco și s'a dăruit acestuia cu o gravă lipsă de prevedere. Deoarece, ca „om de onoare”, Vladimir o luase apoi de nevastă, ea își închipuia că viața va continua să fie un „eden magic”, o necurmată transfigurare, alături de bărbatul iubit. Ca și „copilăria”, „edenul magic” al ineputabilei iubiri rămâne undeva, în trecut, din pricina că Yollanda, după o observație fină a d-lui Victor Popescu, deși aspiratoare la dragostea vesnică, nu se pricepe „în arta de a-și capta bărbatul”. După ce o ia de soție, Vladimir o înșală, ca orice „om de lume”, ce vrea să-și petreacă viața. Pe el nu-l obligă la nimic trecutului, lui nu i s'a părut că o părăsit nici un „eden magic”. De o desechilibrare suferă doar Yollanda, ea este o „leşită” din realitate, din rădăcinile timpului. Un fapt violent trebuie s'o integreze în prezent, s'o adune și să-i unifice sufletul. Ce cale va găsi tulburata femeie, spre a se tămădui de maladia „edenului magic”? Va săvârși un act pe care ea însuși îl va denumi „îndrăzneală”. D. Victor Popescu face iarăși observația justă despre eroina sa, că sensibilitatea ei era simplă și banală, iar „furtunile” și le stărne pe calea artificială a idealizării. Traia în trecut „edenul magic”, fiindcă așa socotea că trebuie să fie o „mare iubire”. Tot pe cale rațională s'a lecut și de „calmul himeric”, comițând „îndrăzneala” ei de femeie înșelată datorate către sine de a-și salva mândria: Am îndrăsnit cum am înfruntat. Am avut o îndrăzneală simplă, devastatoare. N'aș fi putut trăi dacă nu mi-o satisfăceam. Am satisfăcut-o. — Când? Yollanda închide ochii. — Când, mă întrebi?... Când am vrut cu orice preț să-mi mulțumesc mândria înfrântă. Să mă răscurpăr. M'am dat amantului femeii cu care mă înșală Vladimir. Am vrut să-l iubesc, n'am isbutit. Bine căm scăpat însă și Vladimir m'a reluat”. Să se observe naviditatea Yollandei care crede că s'a dat numai după ce a isbutit să-l iubească pe amant. Prin artificiozitatea idealizării, ea urmărește doar satisfacția mândriei de femeie înșelată, îndrăgostită de soțul infidel. După săvârșirea „îndrăsnelii”, nimic mai candid de cât întoarcerea la soțul păcălit, cu care, ca în urma unei vrăji, va trăi de acum în prezent, desființând trecutul. Așa crede adică ea, că s'a tămăduit,

printr'un „nefericit moment de luciditate”. Dar Paul, personajul căruia i se confesează, află „din gura lumii”, de un alt amant răsunător al mândriei Yollandei. Ceea ce, după socoteala lui, face al treilea la număr, primul fiind chiar el, Paul. Inițierea în plăcerile existenței ce trebuie trăită o face Yollanda cu stângăci, totuși, sigur e că a început s'o facă. În final, Paul simte că „înebunește” și se duce să se culce, că „nu mai poate”. De o tămăduire nu pare a fi vorba, ci de o moarte a spiritului, prin degradarea trupestă. Deși concluziile cărții d-lui Victor Popescu, sunt nete în ceea ce privește o anumită experiență de viață, ne ferim, după cum am spus mai sus, să generalizăm. Presupunem că autorul a adâncit de data asta numai unele tipuri. O altă direcție de adâncire îl va duce, poate, la alte zări sufletești, mai luminoase și altfel înzestrate. Căci „lumea” își are probabil, și rezervele ei de forță pozitivă. Despre nuvela-roman „Lume, atâtea doar”, mai rămân totuși multe de spus, spre lauda tânărului observator social. Interesantă creație este, în primul rând, Adina, pe care inteligența autorului ne-o arată ca reprezentând evoluția de la „îndrăzneala timidă” a Yollandei, la „cinismul” deplin al femeii care știe că bărbații o doresc goală: „Atâtea m'au văzut goală, și mă vor vedea încă alții, fiindcă n'am îmbătrânit, în cât nu văd de ce aș mai fi pudică”. La acest cinism feminin, se alătură replica adecvată a bărbatului din aceeași lume cu Adina: „Și la drept cuvânt, faptul că primim să vă desbrăcați, este el însuși un compliment”. Din aceeași categorie socială face parte și Sandina. Fecioară fiind, primul bărbat ce „a îndrăsnit să-i ceară un sărut, ea i-a oferit corpul”. Interesante realizări sunt deasemeni Gavril, ridiculul îndrăgostit, din „copilărie” de Sandina, cu al cărei soț face o stranie pereche de nenorocoși erotici.

Urmărind unitatea de ansamblu a cărții, recunoaștem că am lăsat la o parte lucruri pe care acum, lipsa de spațiu, ne împiedică să le mai analizăm. Trece peste competența muzicală a d-lui Victor Popescu, unică, după câte știm la prozatorii autohtoni, remarcabil stăruitor și în cronica despre „Biserica Neagră”. Mai atragem atenția asupra a trei aspecte ale talentului d-lui Victor Popescu: observația sa judicioasă, îndemânarea de a fixa un moment sufletesc printr'un „cadru”, și ceea ce se chiamă, descrierea naturii. Exemple de „observații judicioase” întâlnim din abundență, în paginile cărții. Astfel, autorul vorbește, într'un loc, de partea de ridicul, ce însoțește „simpatia și blândețea câteodată”. O atitudine mohorită, pe care cineva o adoptă ca să se separe de lume, observă deasemeni d. Victor Popescu, produce efectul contrariu al unui fel de intimitate, prin stărnirea curiozității. Tot justă este observația că, în plan social, mulți continuă a lupta, deși sentința înfrângerii lor s'a dat de mult, etc. etc. Fixarea peisagiului o socotește necesară autorul, ca pregătire pentru un fapt sufletesc important. Așa e de pildă zugrăvirea nopții, în clipele ce preced declarația de iubire, la sfârșitul plimbării cu Yollanda. Excelente descrieri ale naturii sunt ocazionale de vânătoarea de prepelețe, de plimbările pe coamele Predealului, de Balciic, și chiar simplele schițări ale câte unui colț de stradă bucureșteană, întunecată de ploaie sau înălțată în jocul fulgilor de zăpadă. Ca încheiere, vom spune că, față de „Biserica Neagră”, volumul „S'a sfârșit primăvara” se prezintă bogat și în consecvență, și ca evoluție. Ne satisface consecvența cu sine a autorului de a relua teme ca „muzica”, și femeia „modernă” spre a le interpreta într'un orizont mai larg, iar ca „evoluție”, remarcăm maturizarea gândirii în stare de a crea un simbol bogat cum este cel închis în titlul figurativ al cărții. Unitatea de viziune analizată a făcut-o cu puțință rodnică gândire autorului, în plină și sănătoasă înflorire.

CONSTANTIN FANTANERU

STROFE PENTRU PAȘTE

Paștele mi-au înflorit din nou calendarul,
Ninsoarea albă a cuminecat din nou cireșii,
S'a îmbrăcat în argint mărgăritarul
Și s'au sumeșit, verzi, spre cer plopii, urieșii.

Au picurat din zări, sfios, luminile
Și s'au aprins focurile morții n' Joia Mare;
Cine mi-a rispit, nemilos, grădinițe
Primăverii în ajun de Sărbătoare?

Cădelnișuri de vieță în amurg
Dau tănăuieri imensului altar,
Se'nvolburăază orizontul roș și curg
Lumini spre morganicul hotar.

Bat clopotele cerului în noapte,
Iisus i-acelaș căldător prin spații,
La poarta Invierții s'aud șoapte
„Osana întru cei de Sus”, cântați-I!

Și preoți în odăjdii de lumină
Fășec în trizării de-argint spre soare,
Omule mic, de ce atât de plină
Ție viețea de albastru și de zare?

Gh. Uscățescu-Șoimu

ELEGIE CELEI CE VA VENI...

Eu n'am iubit-o... nu... nici când
Așa precum o cere ființa mea întreagă
Nici dulcea slovă — dragă —
Auzurl nu mi l'a'nșiorat
De ani o-aștept și amîi curg ca ploaia
Litanii ormeșii și cântă în ritmurile talazuri

Correspondența noastră

Din mîile de-obrazuri
Nici unul nu se'naltă
Să-mi pritocească dorul
Și undă lui — fiorul —
Să-mi scalde caldă ființa
Să-mi sdrumece dorința —
De ani o-aștept și n'ani pustii
Mă'nșurd. Și'n vise siberii
Cerescu-i chip dospește, mai alb ca bruma
lumii

Mai fraged ca un mugur
Ce cântă Aurorii
Și Consânzenei Zorii
Un prim cuvânt de vieță
Sub rouă dimineața.

SPUNE...

Spune ce gânduri ciudate,
Ceres miracol stelar,
Te-au învelit cu singurătate
În castel de cleștar?

Spune în ce fel zorile
Sunt pline de rugină?
Spune de ce oare viorile
Plâng multate n' surdăni?

Spune nimic nu s'a crispat
Pe fluturii gurii.

M. I. Cosma

Când pe genunchi și s'a lăsat
Frunzișul pădurii?

Spune de ce depărțirile
— Ca pe două petale —
Au nins duloase uitările
Pe penele tale?...

Petru Farago

SCRISOARE

Imi scrii pe-aceleași pagini de tăcere
De când departe te-a furat orașul
Și-ți recitesc de zeci de ori răvașul,
Strângînd acorduri de nemângăiere.

Mi-l lasă n' fugă din priviri postașul,
Fără să mă aștepte a-i cere;
M'ai învîțat să cresc în gând himere,
De când te-a îndrăgît — se vede — Iașul.

Eu n'am putut să-mi uit zăbunul,
Dar tu ce repede-ai uitat alțiia
Și anii cei mai tineri și cătunul.
Iar când te găim psalmodiază vița,
Simt fîndări de tăceri cum cerne-alumil,
Căci nu va mai veni pe-aci Domnița.

Radu Pătrășcanu

CREAȚIA

Mi-aduce aminte! — când caldă adiere —
Ți-a'nșpurat obrazul rece, mat,
Când am simțit fierbințe, suava mângăiere,
Plînd peste trecutul, de mult înmormînat.
Te-ai resemnat cuminte! — când peste-a-ta
dorință

S'a așternut cenușa, izuziilor tale...
Când nimeni să te-alinte, în eruda suferință,
Ai îndurat povara, zdrobirilor fatale.
Acum, te găsește altul! — ca prin
metempsihoză —

Pe-a cărei vechi ruini, și-ai înălțat idealul.
Ești tot tu acela? — ca fragila mimoză? —
Căci pentru mine ești totul, misterul, irealul!
Și de-o veni când-va la tine, nu știu ce
visător,
Cui brațul plin de coale, și dureri fierbinți...
Veți domoli atunci flacăra, ce-l mistue ușor,
Că n' e este focarul creației, și-ator
năzuinți!

Th. Georgescu

S'AR ÎNTÂMPLA...

E seara n' care gândul meu năvalnic
Aleargă n' van, spre zări de suflet vindicat,
Și'ncearcă încheșări de ample perspective,
Pentr'un regat launtric dărâmat.
O izbucnire vie, de patimă nebură,
S'a deșteptat tîrziu în mine, crud și pustiu!

Ecceiromatic al strălucirilor de lună Cersind chemarea blîndă, a dorului

Chiar de aș vrea, zadarnic e să mă mai min:
Că-i doar un joc, — căci undă de crezare.
N'o pot afla nici în timidul ei alint
Ce-mi plouă liniștea fără crușare.
Și totuși, cred că-i mult mai bine
Să pot pleca pîn' nu-i tîrziu.
S'ar întâmpla, să nu mai port în mine
Acelaș suflet de copil candid,
Decăia-ăștept plecarea mea de acuma
Ca o puțință omenescă de izăvă,
Căci depărtarea așterne'n suflet ca și brumă
Răceală peste jarul, din inimă bolnavă.

Topor Vsevolod

MOMENT POETIC

Se trezi susurul apei de cleștar...
Noaptea goală, caldă, se scaldă n' undă!
Și-un duh de codru-ar fi vroit s'ascundă
Veștmântu-i tivit cu'n cer vrăjit, stelar.
Sus, luna, spătarul hăului'nnoptat,
Iși plimba ochii n' scăldătură Fei,
Umbrilor mici le-a scuturat tului
Zămbind, din cerul de dăhuri înglotat.
Din sufletu-mi, dorința — ca nălucă —
Zbură cu dorul, plutașul cel prebăg...
Se'nbrășșară, dînd totul în vîleag!
Plîngî: harfa mi se sparse ca nălucă.
Și-și foșnetul păduri se frământă.
Mă străne n' brațe de răcoare și vînt;
Iată noaptea, sărutându-mi gura, m'a frînt:
— Ia lira mea din unde și îmi cântă!

J. Icar

Nam să știu

Mi-e dragă tristețea stînjineilor,
Cum tăcerea incremenită a pietrelor
Și cântecul neazit al funigieilor.

— Pretutindeni, oricând, in mugurește o singurătate.

Mi-s la fel de dragi copiii care înțeleg lucrurile pe jumătate

Și rostesc întrebări, încă și încă, întrebări...

Mi-e drag vagul melancoliilor din inserări...

— Pretutindeni, oricând, in mugurește o singurătate.

Desnădejtile zac departe, intraripate, uitate.

Mi-e dragă ziua de mâine și seara.

Mă voi gândi la pomi înfloriți, după ce va fi trecut [primăvara

Și la floarea soarelui, când se va fi măcinat vara.

...Nam să știu niciodată

Că demult ți-a putrezit inima, tată.

N'am să știu, n'am să știu

Că 'n orice „acum“ e-un „prea târziu“,

N'am să știu...

COCA FARAGO

Metamorfoza

Lunecător sub zodii, Șarpele funest
Arc răsuca rotind, prin anotimpuri,
Logodnic nenunțat, în radios incest
Cu veșnic pure — căstele Olympuri.

Neîncuscrut prin vreme, aspru, pădureț
S'ar fi părut, — sub mască, poate iertător
De n'ar fi fost, cu ocolit dispreț,
Îngândurat absent, atent săgetător.

Dar miezur lui, răvniț în vasta clipă
Se desfoa târziu, sub lampa trează;
Intăritat de veghe și în pripă
Sorbeam setos, din el, pân' la amiază.

MIHAI NICULESCU

Plecarea

Singurătăți înalte
Imi cresc în jur — prevestitoare —
Ca niște flori fără parfum,
Ca niște umbre amare
Urzite din ceață și fum.

Vremea, zadarnic
Își mai poartă sborul ritmat
Peste inimă, peste frunte.
Va rămâne singură, singură...
Eu am plecat...

Luminile ochilor rămași, —
Ca ale unui innoptat oraș, —
Se văd din ce în ce mai mărunte...

ȘTEFAN STĂNESCU

Tristețe

În seara aceea, toamna plutea
Mai plecată pe umbre, mai aproape de vers.
Strada a deschis brațele, sărutată de-o stea,
Pentru unditorul tău mers.

În ceasul acela, două suflete arse
De neliniști, s'au întâlnit — să rămână
De-apururi lumini, dar se

Împletise, numai pe-o singură mână,

Brățara unei necuprinse tristeți.
Ceasul acela a fost și-al tău și-al meu —
Mi-l amintesc în clare dimineți
Și lumina lui o simt, greu,

Apăsându-mi pe umeri, pe ani...
Lumina lui ne-a fost, și mie și ție, stea —
Ca prima înflorire 'n castani:
Un singur destin se gravase pe ea.

Cântecul, însă, s'a 'ntors în întunec
Precum arcușul limpede ce l-a
Smuls. Inima să 'ncerc s'o desferesc?
— A fost pentru-amândoi ceasul acela.

NICHITA TOMESCU

Insera. Al nouălea ceas bătuse și mulțimea se risipise. Câțiva soldați de pază, foarte plictisiți, mai dormitau prin prajur, centurionul lor vorbtea încet cu paznicul locului.

— Iisus se numea, parcă?
— Da, Iisus, bar Iosef, din Nazaret.

Atâta tot. Găturile dealurilor se umpleau cu noaptea la răsărit și mulțimea se ținea cu lumină la apus. Notele tamburinelor păstorești întovărășeau în depărtare melodii psalmilor cântați pe kinore și desfășurau astfel, în ritmuri jalnice, sufletul pastoral al câmpiei. Centurionul atunci, văzând că e târziu, porunci soldaților coborîrea celor trei osândiți de pe cruce, se întoarse apoi către paznic și-l întrebă de pricina crucificării.

— Asta din mijloc voia, după spusele unora, să dea o nouă lege și s'o strice pe cea veche; alții susțin însă că umbra să se facă împărat al Judeii.

Soldații răsăriră ca de o nebunie prost-tească.

— Supușii lui unde sunt atunci?
— Au fost vreo zece dar au fugit cu toții de frică, unii chiar s'au lepădat de el. A mai rămas doar femeia asta care plânge; vino încoa, femeie.

Paznicul îi făcu semn să se apropie. Frumusețea ei plămădită din fard și din căldură strălucia devastată de durere. Soldații priveau îndobitociți de vraja neobicinuitei lor vizitatoare. Paznicul rânji cu familiară nedumerire, ulei.

— E Maria din Magdala, roza Ierihonului.

— Urcați-vă pe case și strigați în gura mare ca soarele pământului din Nephthali și din Zabulon s'a stins; strigați de pretutindeni că trandafirii vieții mele s'au vestejit.

— Dă-te la o parte, femeie, căci e târziu și trebuie să-l ducem la groapă. Nu e timp de bocit acum.

Mortul urma să fie dus alături, într-o grădină și pus într'un cavou săpat de curând într-o stâncă. Soldații se sfătuiră puțin și porniră într'acolo sub conducerea paznicului. Centurionul plecase.

Maria, care rămăsese în urmă, se apropie repede și ceru să mai vadă odată pe Galilean. Ei însă nu voiră și, după ce azezară pe osândit în cavou, astupară intrarea cu o piatră foarte grea. Era târziu și se grăbeau să plece.

Maria, rămasă singură, pricepea foarte puțin din ce se petrece. Ideea că pro-povăduitorul de pe marginea lacului ar putea să nu mai existe nu-și găsea locul în mintea ei înflăcărată. Pe urma dorinței de a libera intrarea cavoului se alege cu mâinile zgăriate. Ar mai fi vrut ceva dar nu știa ce. Soldații se depărtaseră. Paznicul plecase și el cu ei. Maria se uita cum se depărtează, ca la o nădejde care se pierdea. Paznicul se mai întoarse odată spre ea.

— Nu pierde prilejul să-l vezi. Încearcă să dai piatra la o parte și să-l învezi, dacă poți.

Deșteptată de brutalitatea cuvintelor acestora, se întoarse și plecă și ea. Înop-ta. Maria eșise din grădină și intră în cetate pe poarta lui David. Cuvintele paznicului rămăseseră brutale și zadarnice în urechile ei.

— Il voi vedea, totuși. În împără-ția cerurilor el este stăpânul și judecătorul. Pe mine mă va primi lângă el și-mi va spune din nou că, la picioarele lui culcată, mi-am ales partea cea bună.

Umbra repede căci era noapte și târziu. Nu știa însă încotro se duce și mergea la voia întâmplării. Străzile orașului erau pustii. A doua zi era săr-

Maria din Magdala

de N. DAVIDESCU

bătoare și toată lumea se retrăsese de cu seară pentru a se pregăti de ziua saba-tului. Arareori câte un trecător întârziat se oprea locului și se uita după frumoasa trecătoare nocturnă. Sub porticele acoperite ale lui Solomon se opri să se odihnească. Două rânduri de galerii desfășurau câte două rânduri de coloane de-alungul unui zid care domina valea Cedronului. Maria se așeză pe o lespede. Pe aici venea și învățătorul inimii ei să se plimbe. Oboseala se lăsa treptat peste spiritul ei și dospî o dulce reverie. Ideea de moarte făcuse loc amintirilor duioase. Se vedea la Simeon fariseul. Era după cină. Ea trăia, trântită pe un covor, moliciunea pisicilor tolănite la căldură și clocea nebanuite mulțumiri în inimă.

Mintuitorul, întins pe un divan alăturat, trecea cu degete lenese prin arama părului ei revărsat peste umeri plămădiți în mireasma. Simeon îi privea cu nedumerire și mari îndoeli își făceau cuib în sufletul lui.

— Cunoști, oare, cine și ce fel este femeia care te atinge, Mântuitorule? Discipolii tăi te vestesc ca pe un profet și, iată, că nu știi că femeia care te atinge este o păcătoasă.

— Tu ești un profet foarte rău. Dacă te-ai găsi la malul unui râu nu ai putea să ghicești nici măcar că, mergând în susul lui, vei găsi și izvorul. În loc să fi simțit sufletul acestei femei, tu nu ai văzut nici lacrimile ochilor ei cum au curs. Inima ei a fost curățită prin credință și prin dragoste mărturisită, Simeoane

Simeon nu pricepu. Iisus urmă.

— Ascultați-mă și mă veți înțelege. În casa ta sunt eu și toți nu ai turnat apă peste picioarele mele. Ea mi le-a udat însă cu lacrimi și cu mihr mi le-a uns și cu părul capului mi le-a șters. Păcatele ei cele multe vor fi astfel iertate, căci mult a iubit. Cine iubește puțin i se iartă și mai puțin, Simeoane.

Văzu apoi ochii lui mari, extatici, întorcându-se spre ea.

— Nu simți că păcatele tale sunt iertate?

Ea făcu semn cu capul că simțea și din nou începu să plângă. Lacrimile ei însă erau lacrimi de bucurie de data asta. Această neașteptată mulțumire o făcu să iasă din amorțeală și să simtă frigul și oboseala. Se ridică și porni spre casă. Aerul se făcuse mai răcoros și atmosfera începea să se schimbe. Tonuri nedeslușite de trandafiriu se desprindeau, cu gradății violete, din lumina azurată a lunii. Lumina creștea repede și luna se topea treptat în azurul din ce în ce mai luminos. Soarele urma să răsară.

Un om îmbrăcat în tunică brună și cu manta cenușie eși dintr-o casă și tre-cu repede, aproape cursiv, pe lângă Maria. Era un sclav care se ducea să târguiască. Gongul depărtat al templului vestea cu sunete prelungi dimineța și foburgul se deștepta din somn. Maria se ducea spre casă.

— Ne vom mai vedea noi odată, tre-bue. Sufletul tău bun nu se va îndura să se despartă pentru totdeauna de cei care te-au iubit.

La intrare se întâlni cu Petre care tocmai eșea.

— Pacea fie cu tine, Mario. Ne-am ascuns în astă noapte la tine cu toții. Ceilalți au plecat mai de vreme, de teamă că vor fi urmăriți, poate.

— Petre, sufletul tău e slab și ca Ieremia vei plânge lacrimi mari pe Ierusalimul mort al zilelor tale.

— L-au prins și l-au răstignit, Mario. Nouă ne este teamă să nu pățim la fel. Fariseii sunt împotriva tovarășului nostru, cu îndărărire. Ei spun că dacă era cu adevărat fiul lui Dumnezeu, ar fi putut scăpa de toate chinurile suferite. Noi însă îl iubim și credem în el. Am hotărît să ținem saba-tul de astăzi în cinstea lui și tot în cinstea lui să veghem deseară toată noaptea. Să vii și tu, ne vom vedea tot aici.

— Rămâi cu bine Petre. Să știi că viu.

Se despărțiră. Maria se duse să se culce și Petre porni să caute pe vrenul din tovarăși. În fața colinei Mizpa se opri. De-asupra ei se ridica, impunător, templul. Cărțile și porticele erau pline ca de obicei cu lume. Toate cerulele de talmus al sectelor religioase, toată în-

chiar pe sine însuși. Să se fi coborît de pe cruce dacă voia să credem în ei sau, în loc să dărâme și să facă templul în trei zile, să fi scăpat din mâinile soldaților.

Apostolii ascultau pierduți prin mulțime toate ironiile, dar nu cutezau să răspundă. Credeau chiar că sunt făcute cu dinadinsul pentru ei și, de teamă că vor fi descoperiți, se sileau să rădă ca de niște glume la locul lor. Arareori când încercau să strecoare, timidă printre răspunsuri tăioase, câte o apărare. În inima lor însă dragostea pentru bunul învățător de pe marginea lacului, mergea crescând, și povestea suferințelor îndurate căpăta culori fantastice și se scobea cu reliefuri mostroase. Atmosfera de nepăsare ironică dimprejur contribuise chiar să le dea oarecare îndrăzneală. Începuseră să simtă că de pe urma uceniciei lor trecute se vor alege, cel mult, cu câteva bătaii de joc. Teama se risipea. Se căutau unii pe alții și-și strecurau câte un cuvânt bun de inimă. Ziua trecuse toată, cu frică mai întâi, mai apoi cu nedumerire și sfârși cu nădejdea de mai bine.

Seara s'au adunat la Maria din Magdala. Ședeau în grădină. Verdele planțelor avea o strălucire misterioasă ca strălucirea unei vieți ce arde violent și înăbușit în același timp. Plantele cu toate, păreau, în sfârșit, că dăruesc serei lumina și căldura sorbită pe timpul zilei. Păsările adormiseră prin ramuri, liliecii eșeau din culcușurile lor și o liniște grea plutea, brăzdată de corbi uriași, de de-asupra. Amintirea morții tragice din ajun apăsa toate conștiințele. Petre mai cu seamă suferea și de slăbiciunea lui de a se fi lepădat de Galilean și credea că asta trebuie să fi adăogat la durerile crucificării. Fusese întrebă, în fața mântuitorului, de către un servitor al lui Hanaan, dacă nu este și el dintre vagabonzii răzvrăti-tului din Galileea și al răspunsese că nu știe cine sunt aceia. Mântuitorul l'a privit atunci cu dureroase lacrimi în ochi.

— Trebuie să fi fost cu adevărat fiul domnului ca să suferă cât a suferit. Pentruce oare nu a chemat pe Elie ca să-l scape și să pedepsească pe dușmanii săi?

Discipolii se gândiră. Ion, care cunoștea mai bine profețiile vechiului testament, răspunse că trebuia să fie așa.

— Așa hotărâseră profeții. El nu voia să schimbe legea și nici să facă vre-un rău cuiva. Spusese de altfel singur că nu trebuie să faci altuia ceea ce ne vrei să ți se facă nici ție. Marginea lacului din Nazaret se îmbalsamase toată de suavitătea predicilor ținute: cuvintele Mântuitorului sburau ca niște păsări de argint. Dacă cineva te lovește peste obrazul tău cel drept, întoarce și pe cel stâng și dacă ți se cere haina, tu dă și cămașa.

— Așa este. El așa a făcut. Dușmanii l-au lovit, l-au batjocorit și i-au luat până și vestmintele. El a iertat însă și a murit.

— Pentru noi a murit, Petre.

— Pentru noi a murit și pentru răscumpărarea păcatelor noastre. Cred chiar că numai pentru asta s'a pogorit din cer pe pământ. Cu adevărat trebuie să fi fost fiul lui Dumnezeu,

Tăcură din nou apoi. Mântuitorul fecunda, astfel, în liniștea fiecărui suflet și figura lui trăia printre ei din ce în ce mai vie. Spiritul lor simplu, bun și fericit, se legăna pe nădejdea veșnicei împărății a cerurilor. Stelele sclipeau deasupra ca o pulbere de zămbete risipite pe cer. Într-o noapte, la fel, Iacob, cu capul culcat pe un bolovan, a văzut în astre făgăduiala unei posterități nenumărate și scara misterioasă pe care îngerii Domnului se duceau și veneau neconțenit dela cer la pământ.

Ochiul limpede și liniștit al acestor suflete simple, contempla deadreptul fața Domnului. Îndoeli naive ridicau câteodată sau întrebări sceptice cu blândețe. Mântuitorul însă le stingea dintr'odată cu privire sau cu sursul. Răspunsurile lui erau tot cele vechi, dar lor le plăcea să le mai audă din gura lui odată.

Fericiți acei care cred, căci a lor va fi împărăția cerurilor. Un singur grăunte de credință poate muta din locul lui un munte. Fericiți cei săraci cu duhul, căci a lor e împărăția cerurilor. Fericiți și cei care plâng, căci ei se vor mângâia.

Învățătorul își însoțea cuvintele cu zămbete de blajină simplitate. Vorbele lui nu erau dogme, ci fapte tămăduitor de simple. Apostolii simțeau aceeași și simplitatea lor de pescari trăia pe marginea apei, culcați noaptea cu fața spre cer și ziua perduți în contemplaarea naturii, se bucura ca în fața unei binefăcătoare emanații a firii. Ei îl iubeau pentru poezia preceptelor lui mai cu seamă și erau astfel discipolii lui.

Maria din Magdala mai ales îl imbia cu cele mai calde griji. Inima ei nu-și părăsise nici măcar o clipă prietenul cel dulce.

— Ingeri sunt împrejur și cu giulgiul lui își acopere fața. Spunea el adevărat că va muri. Moartea lui însă va fi scăpărea păcătoșului, iar el va reinvia în împărăția Tatălui său. Va reinvia neapărat. Tatăl creșc nu-și va lăsa fiul în prada iadului și nu va îngădui ca alesul său să vadă ticăloșirea. Piatra mormântului care apăsa groapa lui sfântă se va ridica cu zgomot mare și va lăsa pe cel închis sub ea să se urce de-a dreapta Tatălui, de unde s'a pogorit. Noi îl vom vedea și de-acia înainte și vom mai auzi glasul lui fermecător și din nou ne vom bucura de cuvintele lui și ei zadarnic îl vor fi ucis.

— Adevărat grăești, Mario.

— Nu este așa, Ioane?

— Așa este, firește. Imi amintesc chiar că singur mi-a spus într-o zi, pe când veneam spre Ierusalim, că vor fi împlinite toate cele spuse de profeți pentru fiul omului; că va fi dat pe mâna păgânilor și va fi luat în răș și va fi înfruntat rușinos și va fi scuipat. A treia zi se va scula însă. Așa s'a și întâmplat; ca nimeni pe pământ a fost batjocorit.

Maria mai cu seamă sorbea vorbele lui Ioan și căuta să adăoge la spusele lui de dragoste și de credință.

— Va învia și va veni iarăși printre noi. Căci ne-a spus că acolo unde doi se adună în numele lui, el între ei se va găsi, al treilea.

Vegherea urma astfel plină de amintiri. Nici odată însă o veghere nu a fost mai rodnică. Inima pescarilor aceștia făuri într-o singură noapte munca întregii conștiințe creștine.

(Urmare în pag. 10-a)

Ion Sân-Giorgiu: Aspecte literare

Cronici germane

Originalitate și spirit american

de prof. T. PAUNESCU-ULMU

Puțin sunt aceia cari se ocupă de noi de problemele culturii germane. Faptul acesta l-am subliniat oricâteori am avut ocazia, deoarece el constituie o destul de regretabilă realitate, de pe urma căreia tânără noastră cultură nu are decât de pierdut. Abstracție făcând de orice nuanțe politice, e sigur că o cultură de dată destul de recentă, n'are decât de câștigat din contactul cu vechile și temeinicile literaturi ale apusului. Nu imitație servilă, ci cunoaștere aprofundată, iată ceea ce vom cere oricărui scriitor dela noi, care are pretenția unui „factor de cultură”. Culegeri despre literatura din Anglia, Franța, Polonia — ba chiar și Albania — cunoaștem la noi, însă preocupări asupra literaturii nemțești, iată un lucru rarissim. De bună seamă că vina este într-o mare măsură și a noastră, mai ales a persoanelor care ar avea datoria să lucreze pentru o cunoaștere cât mai exactă a acestor date; câteva triste exemple, le vom lăsa pentru altă dată.

Azi vrem să facem un comentariu asupra volumului domnului Ion Sân-Giorgiu, profes-

or de limba și literatura germană la facultatea de literă din București, unul dintre cei destul de puțini cercetători și cunosători harnici și îndeajuns de obiectivi al fenomenului cultural din Germania. În volumul „Aspecte literare” (ed. Krafft și Drotleff, Sibiu 1938) cea mai mare parte a paginilor este închinată unor prezentări ale diferitelor aspecte și ale scriitorilor din Germania.

Scriitor de nuanță semănătoristă, format la școala profesorului Iorga, desigur că d. Sân-Giorgiu va scrie cu o mai vie înțelegere despre „moul populism în literatura germană”, decât despre „anarhia lirică în Germania”, problema pe care noi am examinat-o sumar în articolul „Cățiva domni ciudați”. Ne bucură însă faptul că d. Ion Sân-Giorgiu, care e și un fin poet, recurge în studiul despre „anarhia lirică” la citate, care uneori sunt într-adevăr „anarhice”, însă de multe ori contrazice concluziile atât de severe ale domnului Sân-Giorgiu. Oricum ar fi, ambele studii citate mai sus sunt prețioase contribuții, cărora priceperea noastră n'ar avea să

le aducă decât prea puține îndreptări, pe lângă binemeritatele elogi.

Trecând însă la individualități — și în acest fel vrând, probabil, să ne înfățișeze culmile culturii nemțești — domnul Sân-Giorgiu devine subiectiv, deci mai puțin critic decât s'ar vrea. Astfel, domnia-sa ne prezintă în câteva pagini remarcabile pe Gerhart Hauptmann, Hans Jost, Friedrich Griese și Blunck, însă nu-i închină un studiu similar unui Thomas Mann, care din motive pe care nu le vom debata aici, nu e recunoscut de oficialitatea germană. Și, nu ne îndoiim, că ar fi fost bine ca într-o carte care debata lucruri aproape necunoscute la noi, să se insiste și asupra aceluia care a scris cel mai magistral roman asupra burgheziei germane. Fără a-l face o vină din acest lucru d-lui profesor Sân-Giorgiu, am crezut doar de cuviință să scoatem la lumină o lacună a acestor interesante „Aspecte literare”, deoarece convingerea noastră este că politica n'are să dicteze în domeniul culturii.

A doua jumătate a cărții domnului Sân-Giorgiu e intitulată „Literatura sașilor din Ardeal”. Și pe noi ne-a preocupat problema aceasta și am scris despre ea în câteva rânduri. Ceea ce ne înfățișează d. Sân-Giorgiu, în cele o sută de pagini ale d-sale, este un tablou interesant, istoric, politic și cultural, al minorității care trăiește în mijlocul nostru. Pentru chipul obiectiv cu care d. Sân-Giorgiu a reușit să privească aceste probleme, lauda noastră va trebui să fie deplină. Fără a se sfii, d-sa a pus de câteva ori punctul pe i, în probleme dintre cele mai actuale și nu putem decât să remarcăm juste peneri la puncte ale unei politici pasive, în articolul „Minoritatea germană în România”, pe care îl subliniem îndeosebi. Prezentându-ne apoi evoluția literaturii săsești, d. Sân-Giorgiu, ajunge să scrie pagini lămuritoare asupra lui Meschendörfer, Zillich și Wittstoch, cei mai reprezentativi scriitori în limba germană din Ardeal. Din paginile acestui studiu, ne putem da seama că d. Ion Sân-Giorgiu este un bun cunosător al problemelor, ba chiar unul dintre foarte puțini pe cari îi cunoaștem.

Incontestabil că aceste „Aspecte literare”, au un merit frumos, chiar dacă pe alocuri sunt mai puțin critice sau mai fugare. Cănti în genul acesta, au apărut prea puține la noi. Pe deoparte lipsesc cunoșcătorii, iar pe de altă parte, puținii cari există, se lovesc de indiferența comercială a editorilor. Am mai spus acest lucru, însă nimeni nu s'a sesizat. Astăzi când apar zeci de traduceri de-o atât de dubioasă calitate și tot atâtea române proaste, prezența pe piață a unei cărți de informație despre o cultură străină, ne-aduce aminte de basmul Cenușăreții.

Iată un motiv în plus, pentru care ne-am oprit asupra bunei cărți a domnului Ion Sân-Giorgiu, chiar dacă a apărut cu doi ani în urmă. Sau mai ales deaceia.

Decernarea premiului San Remo autor străin 1939 d-lui prof. Alexandru Marcu

Comisiunea examinatoare, compusă din Academiile Farinelli și Bertoni, din Senatorul Bodrero, din Prof. Marpicati și prezidată de Academicianul Carlo Formichi, Vice-Prezedinte al Academiei Italiene, a examinat, ca de obicei cu foarte multă atenție, operele scriitorilor străini cari au participat la concurs.

Aceștia aparțin la 15 națiuni, fiind anume: 4 belgieni, un român, 2 francezi, 3 nordamericani, 11 greci, 2 olandezi, 6 ruși, 2 spanioli, 2 elvețieni, 12 germani, 12 unguri, un japonez, un argentinian și 2 brazilieni.

Tema concursului a mijlocit prezentarea celor mai felurite lucrări, atât în ce privește conținutul, cât și punctul de vedere al valorii intrinsece. Sunt romane; innuri și cântări închinată Italiei; studii asupra doctrinei fascismului, asupra actvității italienilor în străinătate, asupra reflexelor civilizației romane în țări îndepărtate cum este Argentina; scene dramatice asupra Romei antice; descrieri pasionante ale Veneției și lagunelor sale; bucați de istorie, convorbiri și confesiuni intime, sugerate autorilor de călătoriile dealungul Italiei; viziuni ale trecutului nostru glorios; vieți de condotieri și seniori din timpul Renașterii, profiluri de artiști; și cele mai variate pretexte pentru descrierea Neapoliului, a Umbriei, a Siciliei și a altor orașe sau regiuni din Italia.

Cu toate acestea lucrări, care, printre cercetare nouă, sau prin puterea evocativă, sau prin vastitatea erudiției să atragă interesul și să impună o deosebită judecată comisunii, nu se poate spune, obiectiv vorbind, că au fost prezentate în afara acelor — peste cincizeci la număr — prezentate de eminentul scriitor și filolog român Alexandru Marcu, pe care juriul l-a desemnat în unanimitate drept câștigătorul premiului dela SAN REMO 1939.

ALEXANDRU MARCU — născut în 1894, licențiat în literă la București și doctor în literă dela Florența — actualmente titularul catedrei de literatura italiană la Universitatea din București, atât prin învățământ, cât și prin activitatea sa pasionată și neîntreruptă de învățat, a contribuit să facă tot mai mult cunoscută și iubită Italia într-o țară în care Roma a fost totdeauna obiect de cult tradițional. Se poate spune, fără exagerare, că prof. AL. MARCU și-a îndeplinit și își îndeplinește această înaltă misiune de colaborare culturală cu o pasiune care-i angajează întreaga viață de cercetător. Operele sale asupra scriitorilor și poezilor italieni, asupra scriitorilor și poezilor români veniți în Italia, sau oricum în legătură cu Italia, cât și asupra fenomenelor și aspectelor varate ale literaturii italiene, mărturisesc o activitate neobosită, totdeauna atentă, desigurată cu o modestie conștientă și senină, fără nerăbdarea originalității, dar cu criterii științifice sigure și solide, precum și cu o desăvârșită noblețe de metodă și stil.

Printre numeroasele sale lucrări, merită o mențiune deosebită următoarele: V. ALECSAN-

DRI și ITALIA (1927), în care e povestită o frumoasă pagină de fraternitate italo-română, politică și literară; REFLEXE DE ISTORIE ROMANEASCA ÎN OPERE ITALIENE DIN SEC. XIV și XV (1923); CONSPIRATORI ȘI CONSPIRAȚII DIN EPOCA RENĂȘTERII POLITICE A ROMÂNIEI (1930), studiu dedicat cercetării raporturilor dintre Renașterea politică a României și ideologia mazziniană. Contribuții de foarte mare valoare la literatura italiană sunt: DANTE ȘI SPIRITUL LATIN (1919); SPANIA ȘI PORTUGALIA ÎN VIZIUNEA ROMANTICILOR ITALIENI (1924); ROMANTISMUL ITALIAN (1929); VITTORINO DA FELTRE (1937) și ITINERAR ADRIATIC (1937), cu capitole referitoare la Federico da Montefeltro, Giacomo Leopardi, etc. De dată foarte recentă este un volum de vulgarizare, în cea mai bună accepție a cuvântului, asupra lui UGO FOSCOLO (1940). Este de ieri abia tradusă în românește a DIVINE COMEDIEI. Foarte cunoscută este activitatea sa de traducător de opere italiene moderne și contemporane. D-sa a făcut cunoscut în strălucite traduceri în România SCRIERILE DUCelui, afară de acelea ale poezilor CARDUCCI, D'ANNUNZIO, NOVARO, sau ale prozatorilor PIRANDELLO, VERGA, PANZINI, etc. A publicat un dicționar român-italian, care aduce foarte bune servicii. Este directorul revistei STUDIUL ITALIENE, care se publică la București și care și-a câștigat o frumoasă faimă prin bogăția materialului, seriozitatea științifică de care este inspirată și prin tonul înalt de adevărate ale idealurile profunde și vii ale națiunii noastre.

Profesorul AL. MARCU este interpretul fidel, acut și cât se poate de bine informat al oricărui atitudine și expresii a gândirii italiene contemporane. Iubirea sa pentru Italia este în adevăr mișcătoare.

Opera sa activă, foarte inteligentă, îndreptată în direcția îndrumării tineretului universitar român spre studiul civilizației și literaturii italiene, merită o sinceră recunoaștere din partea Italiei.

Comisiunea examinatoare a concursului SAN REMO pentru autori străini este convinsă că profesorului ALEXANDRU MARCU trebuie să-i fie decernat, ca unui studios care poate merita foarte bine această răvnită onoare, premiul anulului 1939.

Raportori: Giulio Bertoni, Arturo Farinelli.

Secretarul Comisiunii, A. Marpicati.

„Primește Doamne și acest pahar” ...

de MIRCEA MATEESCU

Adesea auzim vorbindu-se despre un creștinism real, despre un Christ viu, despre eternitatea lui Christ. Întrebarea este: Cum se explică această condiționare a creștinismului de existența absolutului? De ce creștinismul este real și când este real? Oricare dintre doctrinele spirituale ale antichității pot pretinde atributul realității, al eternității ori al absolutului. Însă o nouă privire asupra unor argumente de atâtea ori pronunțate de către evangheliști — învederează repede cum trebuie înțeleasă actualitatea neistovită a învățăturii creștine. Dece doctrina unui Pithagora sau a unui Platon, deși ambele adesea impecabile sub raportul etic — deși ambele au militat pentru promovarea unor principii de echitate pe care abea Christ le-a înșmântat valabil — nu au isbutit să facă același lucru? Unde este taina și forța activă a creștinismului?

Observațiunea pe care o facem acum, trebuie privită ca un răspuns nu numai

la întrebările de mai sus — dar ea explică și criza prin care a trecut creștinismul în ultimele două secole, o criză nu atât a creștinismului însuși cât a catolicismului. Doctrina lui Pithagora și a lui Platon — și în genere: oricare doctrină etică precreștină — s'a adehat spiritului nu înimi, folosind, drept metodă, logica și rațiunea — nu putea adresa exemplului. Platon a putut să se adreseze foarte bine și foarte corect „minților” omenești, cerându-le să „vadă” evidența binelui — însă antichitatea întreagă, imensa mulțime de oameni — exceptând câțiva inițiați teoretizanți — a rămas inaderentă la preceptele platoniciene. A continuat, să nu „vadă” binele. Deaci concluzia că, atât cât vom întrebuința rațiunea, niciodată nu vom reuși să trecem examenul marilor experiențe. Spiritul logic nu are „ochi” pentru că nu se arate nemijlocit realitatea. Spre deosebire de metoda școlărească, Christ s'a adresat inimilor, isbutind să descremenească spontan, simți-

rea umană, împotriva căreia eleații purtaseră o luptă deschisă. Christ nu a căutat să „convingă” mințile. O asemenea convingere ar fi fost în afara de ceiaze numim realitate permanentă, absolut. Cineva poate să citească o viață întreagă sute de volume despre creștinism — el poate mai mult: să scrie teoretic oricât și în felurite ocazii despre valoarea principiilor de bine, echitate sau justiție — însă nu în acest fel va fi creștin. Realitatea nu se demonstrează, realitatea nu se dovedește, despre realitate nu trebuie să ne convingem — realitatea este. O anumită experiență, o pildă cutremurătoare, conferă existența și realitatea — pe care niciodată nimeni nu o va afla închisă sau promisă în concepte logice. Învățătura lui Christ, a devenit, dintr'un început, populară, pentru că s'a adresat inimilor, și s'a răspândit sub semnul dragostei. Însă mai este ceva. Christ a știut că nimic nu trăiește aievea în planurile abstracte ale teoriilor despre viață ori despre moarte, despre bine ori despre rău. Realitatea o conferă marile drame ale sufletului, nu închipuitele drame ale spiritului. Reală este ca atare suferința, tristețea, — provocătoare de realitate și de adevăr este desnădejdea — însă asemenea experiențe fundamentale nu sunt de esență

rațiunii — nu sunt ale spiritului. Sunt ale inimii. Deaceia sunt reale. Dintre toate „fericirile” aceia care m'a impresionat mai adânc a fost: „fericiți cei ce plâng...” Un întreg și recrudescent curent filosofic — este intemeiat pe această cea mai gravă, cea mai reală și cea mai propriu creștină dintre „fericiri”. El se regăsește, palid teoretizat, însă concludent, în scrisul unui Kierkegaard, Amiel, Scheler, Iankélévitch ș. a.

Criza catolicismului vine însă de-a colo că, sacrificând realitatea creștinismului — l-a îndrumat către acele atribute care pe vremuri făcuseră imposibilă și dificilă propunerea doctrinei lui Pithagora și Platon: spiritul pur, rațiunea. Am revăzut de curând lucrarea recentă a abatelui de Sertillanges, o lucrare curat catolică, deși despre creștinism, cu un titlu curat catolic: „Spiritualitate”. Aceiași greșită raționalizare a realității creștinismului, aceiași cunoscută și aristocrată interpretare a învățăturii Domnului — și, la sfârșit, același sentiment precar, de neîncredere. Iți dai seama de ceiaze poate să însemneze o insatisfacțiune intelectuală prin raport la suferința creștină. Nimic grav, nimic adânc. De Sertillanges comentează senin, cu frumoașe alocuțiuni personale. Dar ce legătură există între

teatru, sunt cei care prin excelență lansează cele mai vibrante manifeste și bizare formule, executând și cele mai abundente, masive dar puțin... sângeroase revoluții...

Dar alături de o astfel de temperatură și condiție psihică și istorică prielnică de atâtea ori actului creației și artiștilor autentici care simt imperativul absolut al diversificării și al adăugării personale — se poate descoperi încă la unii indivizi — departe de cercul de boemă sau amară solitudine al veritabililor artiști — o predispoziție sau o cultivată silință de arși desvolta germeii paradoxului, de a privi totul printr'un ochian care să deformeze după bunul plac, — o predispoziție de ușoară luare în răspăr de situare pe un plan de „copii teribili”, de scânteietoare și spirituală considerație a lumii și vieții.

Sunt sau acei „copii teribili” care rezolvă totul rapid, cu dezinvoltură și cu vervă spumoasă, fără să se impiedece de acele anoste noțiuni ale postulatelor adevărului, adâncirii sau marilor realități sufletești care sigure te cutremură. — sau acele isbucniri de o simplitate primară, de o tinerețe neșlefuită de nicio filieră și de nicio resemnare, care intră ingenuu în spectacolul vieții, se comportă în deslănțuiri numai de spontaneitate sau de reflexe instinctive și oferă soluții burlești sau de uluitoare candoare, ca în atâtea bufe filme sau scene reale americane.

În existența de toate zilele, în cinematograf, în saloane mondene, în publicistica distractivă și exhibiționist-illustrată, în baruri și în anumite medii de iestina preocupări — americanismul acesta juvenil și de serie ca și „copii teribili” au o... vogă extraordinară și de multe ori dau tonul în multe direcții și influențează câte odată, chiar domeniile hărăzite unei activități mai ermetice, în orice caz profund serioase.

Astfel — chiar în domeniul mult mai arid și mai grav, al disciplinelor morale, al cercetărilor riguroase istorice și interpretărilor estetic-filosofice. E întrebară: oare nu se resimte acut nevoia unei reimprospătări, infuzării unui ritm mai sprinten și a unor judecăți mai vii și noi! — tocmai în severitatea unei excesivă și abuzivă până la mucăgăire a acestor discipline?

Fapt este că — până la un răspuns definitiv — din America ne vin de câțiva ani, prin intermediul traducerilor franțuzești, efectuate de editura „Payot” din Paris, o serie de studii construite pe un plan cu totul îndrăzneț, într'o formă plină de sveltețe și tinerețe și cu puncte de vedere unele surprinzătoare, altele de-a dreptul mergând spre ținta dorită; epatarea — sau uiuirea printr'o simplificare de neînchipuit!

Este vorba de Hendrik van Loon — probabil de îndepărtată origină olandeză — care și-a plimbat o curiozitate pătimășă în atâtea ramuri de activitate, care a călătorit intens și a studiat se pare și mai intens, dar într'un fel al lui aparte, — și care a dat în America, în englezește, compacte tomuri de o varietate egalată doar de ritmul și expresia cu totul inuzitate până acum în asemenea cercetări. În franțuzește au apărut până în preznt la „Payot” — următoarele:

SILVIU LAZAR

(Urmare în pagina 12)

Pașii ne-ar fi înțeles drumul

De eram și peste anii noștri ca primăverile stăpâni,
Pașii ne-ar fi înțeles drumul spre soare,
Drum pe care sărutul morții n'a sădit floare,
Iar din gândurile nedeslegate ne-am fi adăpat ca din fântâni

Am fi cules pe rând toți lezării de lumină
Și cu slove 'n vers i-am fi înșărat smoc lângă smoc,
Ca basmul tinereții noastre fără noroc,
Șoptiți cu glas de rugăciune și de vină.

Sub troița cerului care ne-a fost atât de aproape,
Ne-avântăm sufletul-navă peste mări de ape,
Iar ochii îi scăldăm cu vulturii în stele,
Ca sborurile ce-i purtară pe lângă tainele grele.

SILVIU LAZAR

(Urmare în pagina 12)

Cronica ideilor

„Primește Doamne și acest pahar” ...

de MIRCEA MATEESCU

Adesea auzim vorbindu-se despre un creștinism real, despre un Christ viu, despre eternitatea lui Christ. Întrebarea este: Cum se explică această condiționare a creștinismului de existența absolutului? De ce creștinismul este real și când este real? Oricare dintre doctrinele spirituale ale antichității pot pretinde atributul realității, al eternității ori al absolutului. Însă o nouă privire asupra unor argumente de atâtea ori pronunțate de către evangheliști — învederează repede cum trebuie înțeleasă actualitatea neistovită a învățăturii creștine. Dece doctrina unui Pithagora sau a unui Platon, deși ambele adesea impecabile sub raportul etic — deși ambele au militat pentru promovarea unor principii de echitate pe care abea Christ le-a înșmântat valabil — nu au isbutit să facă același lucru? Unde este taina și forța activă a creștinismului?

Observațiunea pe care o facem acum, trebuie privită ca un răspuns nu numai

la întrebările de mai sus — dar ea explică și criza prin care a trecut creștinismul în ultimele două secole, o criză nu atât a creștinismului însuși cât a catolicismului. Doctrina lui Pithagora și a lui Platon — și în genere: oricare doctrină etică precreștină — s'a adehat spiritului nu înimi, folosind, drept metodă, logica și rațiunea — nu putea adresa exemplului. Platon a putut să se adreseze foarte bine și foarte corect „minților” omenești, cerându-le să „vadă” evidența binelui — însă antichitatea întreagă, imensa mulțime de oameni — exceptând câțiva inițiați teoretizanți — a rămas inaderentă la preceptele platoniciene. A continuat, să nu „vadă” binele. Deaci concluzia că, atât cât vom întrebuința rațiunea, niciodată nu vom reuși să trecem examenul marilor experiențe. Spiritul logic nu are „ochi” pentru că nu se arate nemijlocit realitatea. Spre deosebire de metoda școlărească, Christ s'a adresat inimilor, isbutind să descremenească spontan, simți-

rea umană, împotriva căreia eleații purtaseră o luptă deschisă. Christ nu a căutat să „convingă” mințile. O asemenea convingere ar fi fost în afara de ceiaze numim realitate permanentă, absolut. Cineva poate să citească o viață întreagă sute de volume despre creștinism — el poate mai mult: să scrie teoretic oricât și în felurite ocazii despre valoarea principiilor de bine, echitate sau justiție — însă nu în acest fel va fi creștin. Realitatea nu se demonstrează, realitatea nu se dovedește, despre realitate nu trebuie să ne convingem — realitatea este. O anumită experiență, o pildă cutremurătoare, conferă existența și realitatea — pe care niciodată nimeni nu o va afla închisă sau promisă în concepte logice. Învățătura lui Christ, a devenit, dintr'un început, populară, pentru că s'a adresat inimilor, și s'a răspândit sub semnul dragostei. Însă mai este ceva. Christ a știut că nimic nu trăiește aievea în planurile abstracte ale teoriilor despre viață ori despre moarte, despre bine ori despre rău. Realitatea o conferă marile drame ale sufletului, nu închipuitele drame ale spiritului. Reală este ca atare suferința, tristețea, — provocătoare de realitate și de adevăr este desnădejdea — însă asemenea experiențe fundamentale nu sunt de esență

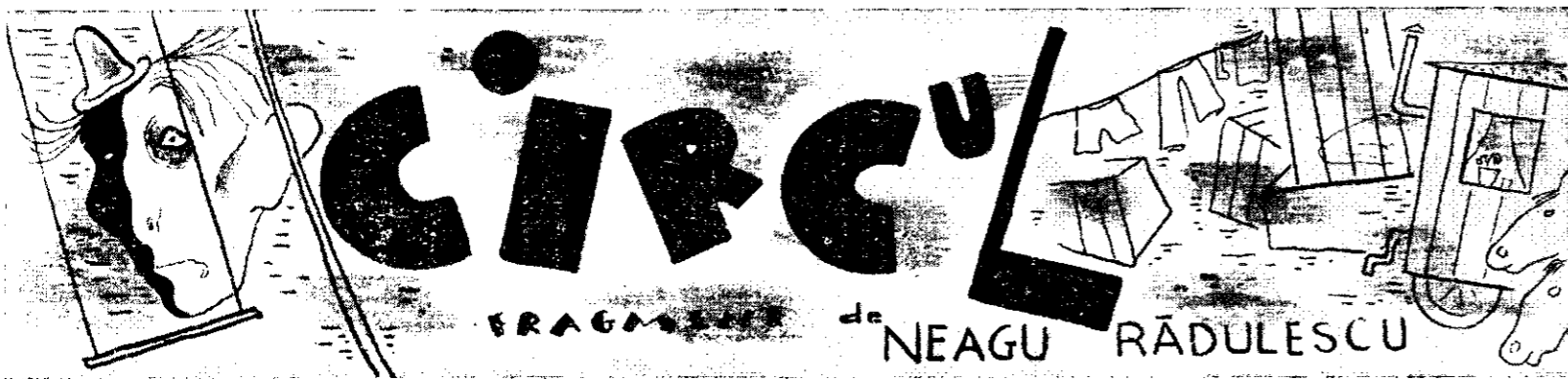
rațiunii — nu sunt ale spiritului. Sunt ale inimii. Deaceia sunt reale. Dintre toate „fericirile” aceia care m'a impresionat mai adânc a fost: „fericiți cei ce plâng...” Un întreg și recrudescent curent filosofic — este intemeiat pe această cea mai gravă, cea mai reală și cea mai propriu creștină dintre „fericiri”. El se regăsește, palid teoretizat, însă concludent, în scrisul unui Kierkegaard, Amiel, Scheler, Iankélévitch ș. a.

Criza catolicismului vine însă de-a colo că, sacrificând realitatea creștinismului — l-a îndrumat către acele atribute care pe vremuri făcuseră imposibilă și dificilă propunerea doctrinei lui Pithagora și Platon: spiritul pur, rațiunea. Am revăzut de curând lucrarea recentă a abatelui de Sertillanges, o lucrare curat catolică, deși despre creștinism, cu un titlu curat catolic: „Spiritualitate”. Aceiași greșită raționalizare a realității creștinismului, aceiași cunoscută și aristocrată interpretare a învățăturii Domnului — și, la sfârșit, același sentiment precar, de neîncredere. Iți dai seama de ceiaze poate să însemneze o insatisfacțiune intelectuală prin raport la suferința creștină. Nimic grav, nimic adânc. De Sertillanges comentează senin, cu frumoașe alocuțiuni personale. Dar ce legătură există între

teata acestea și elocința simplă, caldă, dela suflet la suflet, a Mântuitorului? Ce legătură există între „convingerea” susținută corect de cutare doctrinar catolic și marele exemplu al Aceluia care se ruga, în plenitudinea suferinței fizice, pentru izbăvirea celor ce îl torturau? În această rugămintă, în puterea unui exemplu mereu actual, găsim întreaga realitate a creștinismului și înțelegem de ce reușim să ne simțim creștin și să fim creștini — doar atunci când nu invocăm sprijinul și prestigiul rațiunii, înorul experienței lăuntrice. „Primește Doamne și acest pahar”... Rugămintea rostită de Mântuitorul în acel moment suprem, mi se pare că acordă întreaga semnificație a creștinismului. Încă, ceiaze a urmat, adică învierea, nu mai era „necesar” pentru promovarea dreptei credințe.

Învierea este o replică usturătoare pentru logicienii fără credință, pentru acei care au vrut să „vadă”, tocmai pentru că se buziau pe ochii minții, nu pe vocea sufletului.

Pentru creștinii „învierea” ora de așteptat. Ea trebuia să se întâmple și s'a întâmplat, deși pilda creștină și învățătura Domnului devenise realitate absolută, din momentul în care Mântuitorul s'a rugat pentru noi toți, de iertare...

— Hoplaaa! Hoplaaa!

E numărul lui Tântini elefantul. Clownii au isprăvit tumbela, reușind să deschidă gurile copiilor până la urechi — cortul petecit al circului se clatină de atâtea voioșie — și acum se retrag imitând galopul cailor, punându-și piciorii, pocnindu-și răsunătoare palme pe fardul gros al obrajilor.

Unul își pierde pantalonii peștriși și largi, altul se împiedică în ghețele-i uriașe. Celui din urmă îi zboară de pe cap peruca roșie și cipilicilul.

Publicul îi vede atunci fruntea încrăcită ca un oblon și o chelie prea trist galbenă pentru făina țipătoare a obrazului.

El se repede înapoi speriat spre perucă, fiindcă asta nu face parte din program, dar piciorul unui grăjdar lovește în ea ca într-o minge și părul de flăcări, descrie un arc prin aer și cade în mijlocul arenei.

— Boule!... mărăie clownul, păstrându-și totuși zâmbetul și țopăind într-un picior ca la șotron își culege peruca și cipilicilul din talașele arenei și dispore glonț, după mica perdea de pluș vechi de subt orchestră, unde așteaptă găfâind câteva aplauze. Dar nu aplaudă nimeni. E numărul lui Tântini elefantul.

O doamnă fumează plictisită în lojă. Alături îi moțieie bărbatul. De altfel pe fețele puținilor spectatori dela rezervă — scaunele din primul rând cu haine roșii de pluș pe ele — citești aceeași întrebare: mai e mult? De ce nu se termină odată?

Dar sus, șeful de orchestră cu tunică roșie de mareșal a ridicat bagheta.

O clipă numai. Apoi a lăsat-o să cadă. Tobele și clarinetele au atacat un marș, perdeaua s'a tras repede laoparte și în arenă a intrat legănându-se, somnoros, împins cu furca dela spate, Tântini elefantul.

A sărit speriată cucoana îmblănită din lojă. S'a trezit și bărbatul somnoros cu mustați de cazac.

Doamnele din primele locuri au trecut în grabă cu două-trei scaune înapoi.

In zadar însă, căci muntelui de piele încrăcită îi e somn la ora asta ca pensionarilor, și nu dă nimănui vreo atenție.

Un copil arată cu degetul: — Ce atârnă de coada marelui Tântini?

Pare un ghemotoc de stambă colorată. Ba nu. În talașe a sărit sprinten un omuleț. Omulețul de adineaori cu peruca și cipilicilul. Bimbo piticul. Bimbo clownul. Bimbo care își spune:

— Să văd astă seară Tântini, cine e mai tare? Tu sau Bimbo? Să văd care umflă mai multe aplauze și își freacă de zor mâinile cu sacăz, apoi sare agățându-se de coadă ca de o fringhie, balansându-se, câțărându-se pe spinarea încrețită a namilei.

Tot n'aplaudă nimeni.

Găfâind și ștergându-și cu mâneca sudoarea, simte subt talpa gheței mici șira spinării. A îmbătrânit și Tântini. Șira spinării îi iese în afară, stinghie. Trebuie să lucreze cu multă băgare de seamă, să calce încet și în același timp să sroată și limba la galerie.

Fiecare pas îi rcamintește un bălci de provincie și cele câteva săptămâni de spital.

În primul rând de bănci îl urmărea cu atenție o femeie. Foarte rar se întâmplă să-i urmărească cineva cu atenție numărul. Clowneriile lui sunt doar o anexă monotonă la marele Tântini.

Chiar în program e trecut doar atât:

MARELE TANTINI

Simțindu-se privit, Bimbo își epuiză atunci tot repertoriul cu o grabă neobișnuită.

Doamna din banca întâia semăna leit cu Vera Goluba femeia cu barbă a circului și tot atât de voioasă era.

Caraghios lucru. Îi plac mult femeile lui Bimbo, deși nu le trece decât cu o palmă de genunchi.

Adamsky, directorul i-a propus chiar să-l însoare cu o pitică din trupa lui „Medrano” să suporte ale toate cheltuielile nunții și să organizeze cu ocazia asta o defilare pe străzile orașului cu toate animalele și toți artiștii.

Poate așa s'ar fi lansat. Dar el a plâns o după amiază întreagă în vagon și în seara aia de supărătoare n'a jucat.

Nu se poate. O, nu se poate! Inima lui Bimbo nu dorește o femeieșcă de 75 de centimetri, ci o cucoană grasă și mare, să se uite la ea de jos în sus, cum se uită la Tântini.

O femeie ca doamna din banca întâi și-ar fi dorit el. Doamna care avea o față de lună plină, pielea ca miezul jimblei și care nu mai conținea cu răsetul, clatinându-și aluatul gușii, la toate giubșucurile lui.

Cei din spatele ei mărăiau printre dinți strâmbându-și gâturile: — ce matahală!

Sau de ce nu i-o dă Adamsky pe Vera Goluba? Uite așa pe Vera Golubova!

Niciodată Bimbo nu fusese așa de ușor ca atunci. Încearcă figuri și tumbela noi ca un fulg pe spinarea lui Tântini. Era fericit și pe furis se uita în rândul întâi.

— Ai văzut ce pot? Ai văzut cine e Bimbo?

Chiar Adamsky, directorul circului, se minuna. De când l-a angajat pe Bimbo, mezinul unei trupe de pitici — de atunci sunt vreo treizeci de ani, circul lucra în trei arene, afacerile mergeau strună, leii de Abisinia nu muriseră încă de ofiță și foame — nu l-a văzut la lucru atât de bine.

— Bravo Bimbo! Bravo! O să te'n-cerc într'un număr nou, l-a auzit mormăind printre gingii Miss Irene trapezista, pe directorul îmbătrânit în frac și cu biciușcă.

— Merg Miss Irene? Un număr nou în program: Bimbo și poneyii brazilieni. Hm! brazilieni!... Parcă mai bine sună: Bimbo piticul și cei 7 poney tibetani. Este? Mein Gott, ce lovitură!

Nu bănuia deloc Bimbo că acolo după perdeaua de pluș vechi se împlinește un vis al lui.

N'a avut parte de el însă, căci Tântini desfăcu în acel moment arcul de triumf al picioarelor și imitând fără pic de pudoare sgomotul unui sifon, udă arena.

Surprins de tumbă piciorului lui Bimbo, întâlni subt el, pierzându-și echilibrul, colțuroasa șiră a spinării.

O clipă degetele piticului căutară un șant al pielii în care să se îngiță, ochii îi cuprinseseră cascada becurilor, a frânghiilor și a trapezelor, a plafonului, și mototolul colorat se prăvăli subt burta elefantului, în udătură, înviindu-i subt pleoape toate femeile pe cari le iubiše în viața lui de pitic.

I-a pocnit brațul în două locuri, chelia i s'a spart în creștet ca un ghioc și pe deasupra până să-l culeagă grăjdarii din talașe, Tântini l-a udat până la piele.

Trei săptămâni a stat cu capul cât o baniță de tifon din care nu se zăreau decât nările și gura.

Când a venit din nou la circ, directorul, trupa și animalele nu l-au mai recunoscut.

— Ce curios, — a spus directorul. Uitați-vă la el. Sau faci pe nebulu' mă Bimbo? O jumătate a feții îi rade și cealaltă stă să plângă.

Intr'adevăr, Bimbo rămăsese cu partea stângă a feții foarte zămbitoare și cu partea cealaltă foarte plângăreată. Ca un sandwich făcut din două cornuri diferite.

— O să mă gândesc la un număr nou... Ce mască interesantă — și-a frecat vesel mâinile, directorul.

Dar nu s'a mai gândit și Bimbo a rămas tot anexa marelui Tântini, pe care de atunci nu mai poate să-l sufere.

De câteva ori l-a prins împungându-l cu furca. Și numai el știe cu câtă înverșunare și ură, trânteste piciorul în culele de armonică ale elefantului.

Însă Tântini e prea uriaș ca să-l doară gheata celui mai mic om din lume și prea prost ca să înțeleagă.

El deabia își țărăște picioarele de parcă ar avea în fiecare șosoni de casă, ține ochii rotunzi și galbeni pe jumătate închiși, iar când își aduce aminte, ridică trompa după zahăr și covrigi și bălângâne frunzele de dovleac ale urechilor...

Și acum a întâlnit piciorul lui Bimbo șira spinării, dar a ocolit-o. S'a rostogolit în aer încă odată și atent s'a repezit spre capul lui Tântini.

A luat între degete un purice imaginat, a arătat cu mâna spre public și l-a strivit între unghii.

— Buuuuum! — i-a acompaniat de sus gestul, o tobă.

Au răs câteva servitoare și a aplaudat un soldat.

Lăsându-se din nou pe coadă, Bimbo mai sări de câteva ori prin arenă și fugi pe scurtele-i picioare printre scaune la galerie, strâmbându-se la ungueroai-cele cu fuste crețe, ciupindu-le de brațe sau trăgând cu un pistol ascuns în salvării pipiți.

Și în chiuiturile femeilor speriate, în răsetele deslănțuite ale vistavoilor piticului se rostogoli ca un mosor dispărând după perdeaua de pluș.

Dintre clownii o mână se întinse și-i trase cipilicul pe nas.

— Tumneata, luat figura cu păduche la mine! Tumneata, spune la don director! Asta este o porcorie!

E Uribari, noul iluzionist comic.

În arenă, marele Tântini încearcă să danseze cu picioarele-i bătrâne de pod „Dunărea albastră”.

Cortul circului e un ropot de aplauze.

În fiecare seară pe cerul maidanului din fața spitalului de copii, cineva prinde cu piuneze hârtie albastră. La douăsprezece reprezentația se termină.

Becurile dela intrare se sting și bătrânul director Adamsky urcă scărița vagonului cu o legătură la subțioară. Inchide cu grijă ușa după el, trage jaluzelele ferestrelor mici și deschide o lădiță. Răstoarnă cassa acolo și dezamăgit, clatină din cap. Nu mai merge circul.

Se așează pe un pat îngust, își scoate fracul — ar fi trebuit de mult să-și facă altul — și rămâne așa cu palmele pe genunchi admirând peretele tapetat cu fotografiile și afișele unei femei blonde, Miss Adamsky, în lumina reflectoarelor, pe trapez.

— Era cea mai mare trapezistă! — povestește directorul. Îi oferise contracte și circul Barnum din America. Lucra fără plasă! Și când a căzut, ce salt mortal! Mein Gott, mein Gott! Azi nu mai întâlnești așa ceva! Astea-s parodii! Miss Irene care i-a luat locul? Mott! Nici nu se compară.

În realitate Miss Adamsky murise intoxicată la Seghedin cu niște salam. Directorul însă nu putea să conceapă așa ceva.

Cineva îi bate în geam. — Vin imediat — spune directorul și închizând ușa vagonului, traversează așa zisa grădina a Circului „Royal”.

Grisley ursul, mormăie nervos, își freacă botul de gratii și se ridică în două labe.

— Ce e bețivule? — îi vorbește directorul. Lasă, lasă, că ai băut și ai mâncat destul în reprezentație.

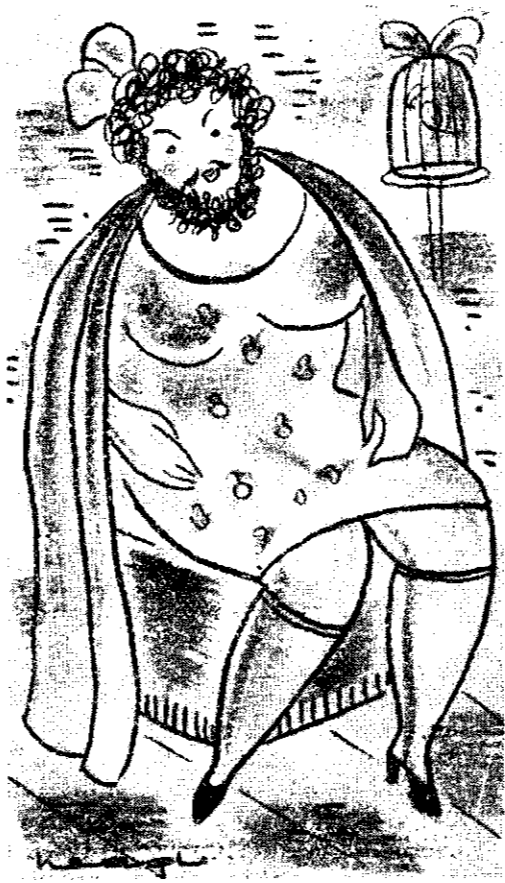
Intr'adevăr, Grisley e cel mai favorizat dintre animale și chiar din întreaga trupă. După ce umblă pe bicicletă prin arenă, după ce dansează o tiroleză, dresorul se adresează publicului.

— Și acum doamnelor și domnilor, lui Grisley, care e un mare mâncăcios, i s'a făcut foame. Cine îi oferă o gustare?

— Eu! Eu! — se aud voci din public și Grisley dovedește binevoitorilor cari îi aruncă sandwichuri, crenvușți și covrigi în pâlnia botului, că are o prăpastie în stomac.

Nu se întâmplă la fel și cu celelalte animale.

Cei doi lui tănjeș în cușcă după o halcă de carne.

Singurul leu care a mai rămas, nu va mai trăi mult. Adamsky îl cunoaște după cum s'a încolăcit în cușcă și după cum i se umflă și i se desumflă pachetul de coaste.

— Hei, Ben Ali! Mă, n'auzi? Leul deschide un ochi din paie.

Prin lacrima care îi împânzește privirea, Adamsky îl vede pe Ben Ali ca printr-o lentilă, sărind cu corpul întins, depe scăunelele verzi, prin cercuri de foc, urmat de ceilalți lei sau arătându-și colții și încercând biciul cu laba.

Alături sunt câteva cuști goale. De ce le-o mai fi tărind prin turnee?

Urșii albi au rămas numai trei. Unul se scarpină de gratii, clatinând cușca. O să trebuiescă să-i despărță.

Intr'o ladă de lemn umplută cu apă, Tantz foca de catifea, scoate un cap mustăcios cu ochi întrebători și jucăuși.

Un pui de aligator nici nu se sinchisește că îl vizitează directorul.

Șarpele lui Vera Goluba doarme încolăcit într-o vitrină de sticlă.

În colțul vitrinei, un iepure alb de casă, scribulit, tremurând cu ochii înroșiți de frică, așteaptă să deschidă Grișă abatorul fălcilor. Vera Goluba nu mai apare cu el în arenă dela bălciul din Roșiorii de Vede, unde la o reprezentatie o strâns-o de gât atât de tare, că femeia cu barbă a leșinat în arenă.

Ar trebui să-l vândă că mănâncă prea mult. Trei iepuri de casă pe zi. Dar cui?

Marele Tântini, cum îl zărește pe director, întinde trompa și în buzunarul lui Adamsky se găesc totdeauna două-trei bucăți de zahăr pentru el și pentru cai.

— Marea menajerie a circului Royal! Mein Gott! Mein Gott! — intră el în vagonul lui Achille, omul de fier, vagon transformat din motive economice în bucătărie.

În jurul mesei sunt cei trei Raspiris, excentrici acrobați și totdeauna, în lipsă de personal, îngrijitorii animalelor, Uribari, iluzionist comic italian, angajat la Turnu Severin, Mehalem, regele fachirilor, prezentat publicului cu limba țintuită într-o scândură, într'a 127-a zi de post negru, Miss Irene, trapezistă și călăreță, pe vremuri vedetă la French Casino New-York, Bercuini dresor și tot deodată dirijorul muziceii și câțiva clowni cari sunt și plasatori și jongleuri, și grăjdari și orice și înfine Bimbo așezat pe un maldăr de perne cu gambeta pe cap, uitându-se la Vera Goluba ca la o iconă de sfânt bărbos.

— Cucoanele astea să-mi dea o mână de ajutor, Miss Irene, Vera, se plânge bietul Achille, cu un șort legat după grumazul de taur ridicând după ochiurile unei sobote o cratiță, tot atât de uriașă ca și mâinile cari o apucă de urechi.

— Pardon! — îi răspunde înțepată trapezista, în fiecare seară, îmi stric mâinile!

— Ia te rog! — se încrunță Vera Goluba, admirându-și inelele depe degete.

— Mi-e foame! mi-e foame! — bate cu făruri de tablă în masă Mehalem fachirul.

Și Achille, omul de fier, după ce a curățat toată dimineața cartofi, după ce a alergat și pe la administrația financiară să stampileze niște bilete, după ce la reprezentație întins pe o placă de cuiu o suportat pe coșul pieptului, zece persoane, împarte acum iachnia în farfurii.

— Lasă, nu vâ mai certai! Mein Gott, ce-i țigănia asta! O să renunț la trupa de chinezi Tientsin și o să mănânc iarăși la restaurant — a căutat să-i împace directorul.

N'a protestat nici unul. Numai Bimbo și-a dat gambeta pe ceafă și cu jumătatea feții tristă înspre director a vorbit.

— Zău! Trupa de chinezi e cel mai bun număr! Zău!

— Da. Dar pe ei îi plătește cât pe noi toți la un loc și mănâncă la restaurant, pe când noi ne îndopăm cu iachnia lui Achille — a bătut cu pumnul în masă Mehalem fakirul, cu gura plină, ca omul veșnic nesățul.

Cu nasul în farfurie, Bimbo se gândea că-i place chinezoaica solidă care ține pe umerii și brațele ei piramida celor doisprezece chinezi din Tientsin. Și spera. Așa cum sperase că o să se întâmple și cu Vera Goluba.

Bimbo, cel mai mic om din lume, e un cavalier. În treizeci de ani de circ, el n'a strâns un ban și i-a tocat pe toți, pe flori, pe cutii de bomboane, pe mărtișoare și brățări.

Multe femei croite pe calapodul lui Vera Goluba s'au perindat prin circ „Royal”. Trapeziste, bariste, dresoare. Și pe toate le-a iubit, și n'a fost una care să plece fără câteva brățări dela el. În schimb Bimbo, nu s'a ales decât cu câte-o fotografie.

Pe când Mehalem fachirul, sau Bercuini, sau cei trei Raspiris chihoteau cu ele prin vagoane și le mai luau de multe ori și banii.

Zi de zi, Bimbo a strâns în suflet veninul durerii și între el și ceilalți a încercat să arunce punctea unei lumi imaginare și un surâs superior (care în partea cea tristă a feții s'a transformat într'un hohot de plâns).

— Mă rog — îl întreabă Achille — azi pe cine ai mai cunoscut? Ce contesă?

Se privește Bimbo în oglindă întinzându-și vaselina pe obraji. Chelia e lucioasă. Pomeții obrajilor ieșiți în afară. Gura mare în stânga se ridică în sus, în dreapta se lasă ca o virgulă. Ochiul stâng mai rotund rade ca al lui Tantz foca, iar dreptul mai închis e umed de lacrimi. Și în amândoi arde dinăuntru tăciuni. Nasul e cât borcanul de vaselină de pe masă și pe frunte cei patruzeți de ani au tras fiecare câte o linie.

— Pă cine am mai cunoscut? — răspunde Bimbo. Ce contesă? Ei află mă nățăfleată de trei metri, că n'o fi ea contesă, dar nu e nici servitoare ca urangutanii tăi.

M'am luat după ea azi de dimineață, — se reazămă în cot piticul.

— Lasă bancurile, iar începi? — își

descoperă Achille corpul de fier de subt foia de țigară a cămășii.

Bimbo însă n'aude.

— O stradă. Alta. Pe bulevard m'am apropiat. Curaj, Bimbo, curaj Bimbo, îmi spuneam! Bună ziua doamnă și mi-am scos gambeta. Ea s'a întors. Dumneata? Ce plăcere! — și mi-a întins mâna. Purta mănuiși albe. Te cunosc dela circ. Te-am văzut cu elefantul. Eu vorbeam. Ea vorbea. La despărțire m'a invitat la ceaai. Ora șase, la ea acasă, bineînțeles. Să bem un ceai cu biscuiți. Vorba vine. Ieri la șase după amiază cred că îți aduci aminte că am plecat d' aici. Așa e domnule Achille?

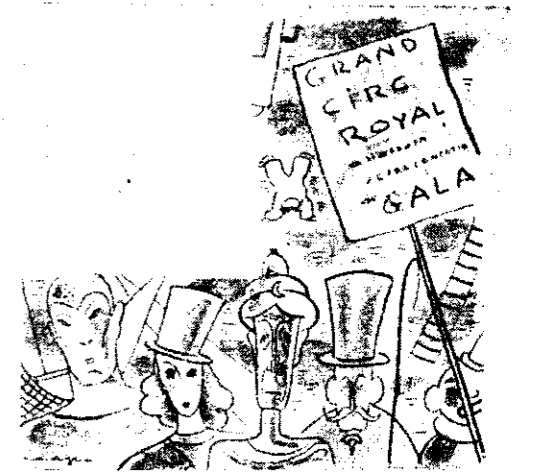
Răde Achille, cutremurându-și mușchii: ha! ha! ha!

— Bă picule! mă mine să știi că nu mă duci! O! fi eu prost cum spun toți din trupă da câteodată sunt și dăștept. Uite, azi sunt dăștept! Stai că te prind! Cum era, mă, îmbrăcată cucoana?

— Cum era îmbrăcată! Auzi vorbă! Eu când țî-oi spune ceva căz jos cât ești de lung! Știi nățăfleată ce m'a întrebă? Când poți să-l aduci și pe domnu Achille pela mine să servească un ceai cu pesmeți?

L'a convins.

— Taaaaci! — se desumflă omul de fier, într-o grimasă de suferință și își revine lovindu-și casmaua palmei de frunte: — ei cum mă, se uită damele la tine un pitic și pe mine Achille nu mă bagă în seamă? Apoi — mielușel — apucându-l de bărbie pe Bimbo.

— Și când mă duci mă la ea?

— Să văd! — își astupă chelia cu gambeta, piticul — deocamdată trec pela Vera Goluba.

Rămas singur în vagon, Achille își admiră vaporul cu trei coșuri, inimile și baletistele tatuete pe brațe și gura lui ia diverse forme curioase.

Își întoarce buzele pe dos ca doi crenvuști alăturați, o rotunjește ca o mică reclamă de anvelope, lasă buza de jos să atârne, scoate limba și caută să atingă cu ea nasul, mută gura cu totul spre o ureche sau și-o reduce la o singură linie.

Omul de fier își pune la contribuție, materia cenușie.

— Mă, stărpitura asta minte sau nu? De zece ani de când sunt în circ și locuiesc cu el în același vagon se tot laudă. Da eu nu l-am văzut niciodată cu vreuna.

Răde și chinezoaica de el. Răde și Vera Golubova. Atunci unde umblă toată dimineața piticul și unde își petrece nopțile?

Și admirativ: — Ei al dracului cum le povestește! E dăștept! Are fruntea lată!

Dând cu ochii de oglindă, Achille se examinează lung, întorcându-și buzele din nou pe dos ca doi crenvuști alăturați și măsurându-și fruntea între degetul mare și arătător:

— Parcă a mea nu-i lată!

— Bună seara!

Din ușă, Bimbo își îndreaptă jumătatea zămbăreată a feții spre Vera Goluba.

— Ce mi-ai adus picuile? — își încheie capotul înflorat femeia cu barbă.

— Ce mi-ai adus picuile? — se răstoțe subțire și papagalul lovind cu ciocul lui întors în sarma coliviei.

E un papagal frumos și obraznic. Mânjit cu toate culorile.

— Mamă! trebuie să te culci! E târziu mămicule! Nu fi prost crescut! — îi vorbește Vera Goluba apropiindu-și obrazul de colivie, dar el îi ciugulește firele de barbă cu ciocul, trage de ele și sare nervos când pe-o ghiară, când pe alta.

— Du-te dracului! Du-te dracului!

— Dă-mi șalul ăla! — îi arată ea lui Bimbo și înfășurând colivie, glasul pagalului prost crescut se mai aude numai o singură dată, ca un infundat protest: — Ce mi-ai adus picuile?

Pe vremuri Vera Goluba mai avea și o maimuță.

Tot copil al ei. Dormeau chiar împreună.

Maimuța avea năinuțe, lingerie cu monogramă și chiar câteva perne. Toate cusute cu multă migăleală de Vera Goluba.

Bine că nu mai e. I-au găsit într-o dimineață șgarda în cușca leilor și pe Ben Ali petrecându-și limba peste bot.

Era foarte curioasă maimuța. Se cățăra oriunde și trebuia să sfârșească așa.

Bine că nu mai e, că tot nu putea s'o suferă Bimbo.

(Urmare în pag. 8-a)

TABLOUL I

Un salon albastru, elegant, ca într'un castel medieval. Pe pereții de marmură sunt atârinate tablouri și măști de bronz. Din orbitele lor radiază lumini fosforescente. Dintre măști ies în proeminență Eminescu, Delavrancea, Hăjdeu, Beethoven, Wagner, Iulia Hăjdeu, Veronica Micle. La mijloc, o masă lungă albastră. De o parte și de alta cărți îngrijit aranjate. În fața mapei de lucru, portretul unei femei. În stânga, lângă bibliotecă, o panoplie cu arme de vânatoare. În dreapta, un studio tapisat cu cărți. Ușile sunt placate cu oglinzi. Marilla, studentă, de statură mică, îmbrăcată într'o rochiță de voile verze, stă culcată pe divan și citește o carte. Amurgul pătrunde printre ferestrele mari. E o liniște plină de tăină. Neașteptat se aude de afară un pocnet de pușcă. Marilla tresare. Se scoală. Pe ușă intră Damian Storin cu pușca în mână. Bătrân. Pensionar. Post profesor universitar și actual critic literar. E un tip ciudat. Slab. Se confundă cu măștile de pe pereți. Vorbește afectat. Pare a nu fi în toate mințile.

SCENA I

— Bătrânul — Marilla —

BATRANUL: (Când o vede pe Marilla își ia un aer de vinovat): Urită faptă.
MARILLA: Ce s'a întâmplat, unchiule?
BATRANUL: Glonteale a greșit drumul.
MARILLA: Unde?
BATRANUL: În aripa porumbiței.
MARILLA: Porumbița mea?
BATRANUL (Cu ochii bizari): Am vrut să trag într'un herete.
MARILLA: A murit porumbița?
BATRANUL: Nu.
MARILLA: Unde e?
BATRANUL: A putut să zboare până la porumbărie.
MARILLA: Mă duc s'o văd. (Iese în fugă pe ușa pe care a intrat bătrânul).

SCENA II

— Bătrânul singur —

BATRANUL (Pune pușca în panoplie încet, cu multă băgare de seamă. Apoi se așează la masa de lucru între cărți. Privește în sus cu ochii mari. Vorbește singur, ciudat). Prea sus se avântase. Prea mult întrecuse astăzi pe ceilalți porumbei. Era din cale afară de frumoasă acolo sus, aproape de cer. N'am mai putut să rabd. A trebuit s'o dau jos, cu-o singură apăsare pe trăgaci. Pac! Și gata. Sborul bulgăreului de zăpadă s'a frânt brusc până la gura porumbăriei. Ha, ha! (Se uită la Eminescu). Nu-i așa Mihai? Tu ce zici? (Pune mâna pe toc). Și când te gândești că de la Socrate și Platon și până astăzi nimeni n'a putut să lucreze cu spiritele genilor lumii ca mine și nimeni n'a reușit să le doboare. (Privește fix măștile din față. Face un semn tot lui Eminescu). Astăzi e rândul tău, Mihai. Stai de prea multă vreme acolo sus, în Olimp. Trebuie să te dobor odată!

SCENA III

— Bătrânul — Valetul —

VALETUL (Bate la ușă).
BATRANUL: Cine-i?
VALETUL: Eu, domnule.
BATRANUL: Intră.
VALETUL (supărat). Iar a venit domnul Lazăr.
BATRANUL: Ce mai vrea?
VALETUL: Să vorbească cu Dumneavoastră.
BATRANUL: I-ai spus că nu sunt acasă?
VALETUL: Spus.
BATRANUL: Și...?
VALETUL: Cât sunt eu de mare, era să ajung vâlătug pe scări, să mă aleg cu capul spart. A rănit odată la mine de mi-a înghețat inima. Zicea că nu înghite el hapuri d'astea. Să vă scot din vizuină, că altfel o pățesc... Și era gata... Vâlătug pe scări.
BATRANUL: (Mormăind). Bine, bine. (Scoate din buzunar portfeuille-ul. Se scoală și se apropie de valet. Ii întinde o hârtie. Mâna îi tremură ca zguduită de un curent electric. Se vede cât de colorat stăpânește, până'n adânc, sgarcenia). Na, mai dă-i o mie. Uf! Mare păcat mai ispășesc și eu cu porcul ăsta de frate-meu. Un bețiv, un cartofor. L-au ruinat femeile. (Către valet, filozofic). Mă, Iosif, ascultă tu la mine. Femeia în viața unui om și mai cu seamă a unui artist, cum era el, artist mare, nu-i altceva decât un element dizolvant... Acum dă-i mia repede și să nu-l mai văd pe aci.
VALETUL: Am înțeles. (Ese).

SCENA IV

— Bătrânul singur —

BATRANUL: (Se așează din nou la masă). Nici azi nu pot lucra. (Se uită lung cu oarecare ură la masca lui Eminescu). Și astăzi ai scăpat. Dar lasă, n'ai grije. Îți vine ție rândul, ca și porumbiței. (Se uită pe fereastră, apoi își îndreaptă privirile spre fotografia Laurei. Tresare. Privește calendarul de pe birou. Își duce mâna la frunte) Tiii, 13 Septembrie. Și eram să uit. (Se scoa-

MI-AM VÂNDUT MOARTEA

— Inchipuire dramatică în șapte tablouri —

(Fragment din tabloul I-ii)

de GEORGE ACSINTEANU

lă repede. Sună cuprins de o fericire lăuntrică).

SCENA V

Bătrânul — Valetul —

VALETUL: (Intră. Vrea să spună ceva).
BATRANUL: (Ii ia vorba din gură). Ascultă Iosif, și tu ai uitat? Azi e 13 Septembrie, Iosif!
VALETUL: (Se uită nedumerit la stăpânul său).
BATRANUL: Ce te uiți așa la mine ca un năuc? 13 Septembrie, Iosif, n'auzi tu? De azi înainte vei avea o stăpână. O regină, Iosif. O crăiasă din povești, măi bătaule.
VALETUL: (Tot nedumerit). Ce vrea să spună, Domnul?
BATRANUL: Cum, ce vreau să spun? Nu este astăzi 13 Septembrie? Nu vine astăzi doamna dela Paris? Ajunge Iosif, 60 de ani de pustiicie. Nu-i așa? Tu ce zici?
VALETUL: Tot nu înțeleg, Domnule. Să mă omori și nu pricep...
BATRANUL: Cum, măi bătaule? Nu știi?... Mă înșor, auzi tu? Mă înșor.
VALETUL: (Stupefiat). Aaaa!...
BATRANUL: Ce-ai rămas așa? Mă înșor. De mâine, Iosif, se vor schimba toate aici. Grădina va avea o zână, lacul o naiadă, lebedele o soră, porum-

beii, castelul și domniile ăștia din perete o stăpână adevărată. Auzi tu? O stăpână frumoasă ca'n povești.
VALETUL: (Nu tocmai entuziasmat). Da, domnule, de mâine se vor schimba toate cum ziceți D-voastră, dar cu d. Lazăr ce facem, că n'a vrut să plece?
BATRANUL: Nu i-ai dat banii?
VALETUL: I-am dat, dar n'a plecat. Ține morțiș să vorbească cu Dvs. A intrat în sufragerie și așteaptă.
BATRANUL: Este iarăși beat?
VALETUL: Turtă.
BATRANUL: Bine. Să-l aduci aici pe urmă. Acum dă un telefon la Athénée Palace. Intreabă dacă a sosit doamna.
VALETUL: (Trece într'o cameră de alături. Lasă ușa deschisă și formează un număr la aparatul de telefon-automat. În timpul acesta bătrânul ia fotografia de pe masă, o privește lung, apoi o sărută înfiorat. Glasul valetului se aude tare). Allo, allo Athénée Palace? Vă rog spuneți-ne, a sosit doamna Laura Tudor dela Paris?... A sosit de aseară? Mulțumesc. Acum nu-i acasă? A plecat de o oră? Bine, bine. Mulțumesc, domnișoară. (Se întoarce în salon). A sosit, domnule, dar nu-i acasă.
BATRANUL: Trebuie să vie aici. Să ne pregătim, Iosif. Repede, repede, Iosif... Doamne, cât de emoționant sunt. (Se uită la ceas). Adu-l repede pe domnul Lazăr.
VALETUL: Indată. (Iese).

SCENA VI

— Bătrânul singur —

BATRANUL: (Se uită pe fereastră, în parc). Ce seară minunată, pentru nuntă... Ce seară înaltă ca în visul meu de-acum trei mii de ani...

SCENA III

Bătrânul — Lazăr —

LAZAR: (50 de ani. Pictor. Poartă lavalieră, plete și cioc. E îmbrăcat într'o haină de catifea. Beat. Are totuși o figură simpatcă). Bună seara, Damiane. Ești de nerecunoscut. Te-ai boierit de tot. Nici nu-ți mai cunoști frații. Slavă Domnului, ai numai unul. (Sughite).
BATRANUL: (Stând în picioare, îl privește încruntat). Ascultă domnule, n'ai să încetezi odată?
LAZAR: (Se așează nepoștit). Cu ce să încetez? (Iarăși sughite).
BATRANUL: Cu bețiile și cu desfrăuirile în care te bălăcești, în loc să-ți vezi de arta dumitale.
LAZAR: (Arta mea? Păi tocmai d'ăia am venit. În ce privește morală, tu n'ai

dreptul. Înțelegi? (Făcându-i cu ochiul). Parcă noi nu știm, șefule, așa ceva, cumva, cu doamna dela Athénée Palace, pe care ai trimis-o la Paris?

BATRANUL: (Furiat). Să nu îndrăznești! Să nu mai spui un cuvânt despre această femeie! Porcule!

LAZAR: (Iarăși?). Ai noroc că-mi ești frate! Ascultă Damiene, de ce m'insulți tu întotdeauna? Uite, când te aud că îmi zici, așa cum îmi zici, îmi vine să te sfășii. (Calmându-se). În definitiv, poți s'o iei și de nevastă. Nu sunt contra. Nu zic ba. Eu sunt pentru femeie. Femeia, vinul și lăutarii, înțelegi matala, domnule fost profesor universitar? Femeia, vinul și lăutarii sunt... sunt, care va să zică, adevăratul triumphiu al vieții... Dar multimilionarul familiei, marele critic dărâmat de genii, fostul profesor universitar, scos la pensie, ca demont, zice altfel. Ha? Îți mai aduci aminte? „Femeia în viața unui om și mai ales a unui creator de artă este un element, carevasăzică, dizolvant”. Cum dracu vine asta, domnule critic?

BATRANUL: Nu te privește pe dumneata.

LAZAR: Am zis eu că mă privește? Ferească sfântul! Dar vreau să spun, să nu mai faci matala morală la alții, și să nu-mi mai zici cum îmi zici. Vezi-ți înță gunoii din ochiul matala și numai după aceea bărna dintr'al meu. (Sughite). Tiii, dar strașnic m'am prostiit. Am

BATRANUL: (Ironic). Taci domnule. Nîțt, nîțt, nîțt.

LAZAR: Nici un „taci domnule”. Tu nu știi că un sfânt din tabloul acestui domn Rafael are șase degete? Hă, auzi, sfânt cu șase degete la o mână. Cine a mai văzut asta? (Semnificativ). Tu ai văzut un sfânt cu șase degete?

BATRANUL: (Candid). Eu? Nu. Eu n'am văzut un sfânt cu șase degete.

LAZAR: Păi vezi? Când îți spun. Numai un cap ca al domnului Rafael a putut să-și inchipue așa trăsnae. Și mai e ceva. Un inger al acestui domn și-a pierdut aripa. Tu ai văzut vreodată un inger care să-și piardă aripa?

BATRANUL: (Din ce în ce mai nevinovat). Eu? Nu. Eu n'am văzut nici asta.

LAZAR: Și unde mai pui că ingerul cu toată aripa pierdută zboară, zboară. Auzi drăcovenie, să sboare un inger fără aripă.

BATRANUL: O fi sburând, că doar d'ăia e inger.

LAZAR: Lasă, o să-i zbor și eu faima domnului Rafael. (Serios). Ei, dar n'am timp de vorbă. Scoate și dă-mi banii.

BATRANUL: (Trezit ca din vis. Congestionat la față). Ce bani, ce bani? Ești nebun?

LAZAR: Cum, ai uitat? O sută de mii. Și dacă nu-mi ajunge, îmi mai trimiteți tu la Paris.

BATRANUL: (Din ce în ce mai infuriat). Ascultă Lazăre, vrei să te dau afară? Lasă glumele!

LAZAR: Crezi că mie îmi arde acum de glumă, când am pornit să mă răfuesc cu Rafael? Haide, nu mai face pe sgâncitul. Ai și tu prilejul să contribui la înfăptuirea unei mari opere. Nu vezi? (Accentuat). Am început să-ți calc pe urme. Dobor și eu geniile din Olimp.

BATRANUL: Ce vrei să spui cu asta?

LAZAR: Vreau să prăbușesc și eu zeii, ca tine. (Armenințător și tare). Și mai vreau să spun, domnule, că așa cum dai sute de mii de lei, știi tu cui, merită și fratele tău, singurul tău frate, să-l ajuți atunci când pornește pe o cale atât de înaltă.

BATRANUL: (Intimidat). Lazăre, n'ai vrea tu să vii măine?

LAZAR: Să vii măine? Hm! Ca să-mi încui porțile? Ce mă crezi tu pe mine, Damiene dragă? Copil? Mă confundzi cu ăla de acum cincizeci de ani? Nu, dragul meu. — Acum sunt altul, înțelegi?

SCENA VIII

— Valetul — Bătrânul — Lazăr —

VALETUL: (Intră fără să bată la ușe). Domnule, a venit doamna.

BATRANUL: (Invinețit de mânie, sare ca mușcat de șarpe) Cum intri fără să bați la ușe, năucule? Ești afară! Sau nu, stai. Spune-i doamnei să vie.

SCENA IX

— Bătrânul — Lazăr —

LAZAR: (Ironic) A, ha, a venit dumneaei. Pentru dumneaei se găsec sute de mii. (Râstie). Ei, ce zici domnule? Acum, îmi dai banii, sau fac scandal? Când e dumneaei aici, îți convine să fac țărăboi? Haide, spune! Mai repede!

BATRANUL: (Nestind cum să iasă din încurcătură. Mormăie) Bine, bine. Îți dau. Uf, Doamne, Doamne. (Scoate din buzunar un carnet de securi). Uite, îți dau, dar să nu mai aud de tine.

LAZAR: (La ceul) Bravo. Tu, măi frățioare, ai fost întotdeauna un om bun și generos, dar vorba aia, să știe omul cum să te ia. Vino să te pup. (Îl sărută). Acum te las cu bine. Am să-ți scriu. Am să-ți trimet și marelle studiu cu reproduceri. Știi, răfuiala mea cu Rafael, cu Angelico, cu Michelaș, Rembrandt și cu alții. O să auzi tu. (Se uită la cec). Damiene, nu te supăra, e valabil? Nu cumva... Am mai pățit-o eu. Atât îți trebuie.

BATRANUL: Acum, mă și insulți?
LAZAR: Nu te supăra. Mi-e teamă. La revedere. (Ese).

BATRANUL: Adio! (Foarte grăbit își așează cravata. Se uită în oglinda dela ușe. Deschide, plecându-se respectuos).

SCENA X

— Laura — Bătrânul —

LAURA: (Femeie ca de vreo 30 de ani. Înaltă. Brunetă. Pare o stea de cinematograful. Făptura ei întreagă e învăluită în mister. Intră fără să spună un cuvânt).

BATRANUL: (Profund emoționat). Ce fericit sunt că ai venit! Cât de mult am așteptat ziua asta!

LAURA: Și eu doaream să te văd.
BATRANUL: Vrei să mergem sus?
LAURA: Stăm mai bine aci. E mai interesant.

BATRANUL: Cum vrei tu. Dar parcă tot mai bine era acolo, sus, în dormitorul nostru. Nu ne deranjează nimeni. Aici mai vinee...

LAURA: Cine?

BATRANUL: Nepoata mea.

LAURA: A, domnișoara Marilla? Ce mai face? Mi-era dor s'o văd. E o fată atât de bună și cuminte.

BATRANUL: Azi e cam necăjită. I-am împuscat o porumbiță.

LAURA: Vai, de ce ai făcut asta?

BATRANUL: (Căutând să spună adevărul, dar fără să vrea minte) N'am vrut. Intâmplarea. Dar, ia spune-mi cum ai călătorit?

LAURA: Foarte bine.

BATRANUL: Ți-au ajuns banii? Ți-ai cumpărat tot ce-ți trebuie?

LAURA: Tot.

BATRANUL: Ce fericit sunt! De azi înainte vei fi și tu mulțumită.

LAURA: (Se așează leșez pe scaun cu fața spre măști). Nu mă pot plânge. Am fost întotdeauna. (Spune vorbele așa, într'o doară).

BATRANUL: De azi înainte ți se va schimba și ție viața.

LAURA: (Cu oarecare tresărire). Viața mea? Se va schimba, viața mea? Cum?

BATRANUL: Nu pot să-ți spun dintr'odată. Fericirea e prea mare. Sufletul e prea înălțat. Sus... sus de tot. Doamne și tare mi-e frică să nu pățescă și el ca porumbița Marillei. O, dar ce vorbești? Nu-i așa, Laura?

LAURA: Nu prea înțeleg ce vrei să spui.

BATRANUL: (Cu voce aproape sugrumată) Vreau să te cer... să te cer, Laura, în căsătorie. Să fii soția mea. Să nu mai pleci de lângă mine niciodată. Să trăim unul lângă altul. Să fim, de azi înainte, ca doi porumbei.

LAURA: (Neputând să-și stăpânească râsul) Ca doi porumbei...

BATRANUL: (Contrariat). Dece răzi? Asta-i de răș?

LAURA: Dar ce vrei să plâng?

BATRANUL: Atunci, răzi de fericire?

LAURA: (Cu oarecare amărăciune în glas). Da, da. Râd de fericire.

BATRANUL: Primești să fii soția mea?

LAURA: Să mai mă gândesc.

BATRANUL: Nu mai e nevoie.

LAURA: Ba, este. Înțelegi tu, dragul meu, eu, uite vezi? Iar îmi vine să râd. Eu, o fată care am trecut prin multe, care am fost scoasă dela Plătărești... pentru două sute de mii lei până când m'a achitat, cum așa putea fi soția fostului profesor universitar Damian Storin, soția marelui critic literar și a marelui bogătaș? E o imposibilitate.

BATRANUL: Dece imposibilitate? Nu ești tu iubita mea?

LAURA: (Schimbând tonul) Da, așa e. Dar vezi, a'la e și fii soție și alta e și fii, așa cum sunt eu pentru tine.

BATRANUL: (Ii ia vorba din gură). N'are importanță.

LAURA: Ce-o să spună colegii tăi?

BATRANUL: (Gânditor). Știi, poate că ai dreptate. Așa e. Lumea este rea. Și totuși eu vreau să nu mai pleci dela mine.

LAURA: Astăseară, sigur.

BATRANUL: Nu numai astăseară. Intotdeauna.

LAURA: Ți-am spus că nu se poate.

BATRANUL: (Cu ton mai apăsat). Ba are să se poată. (Patetic). Te iubesc. Nu mai pot trăi fără tine. De doi ani, de când te cunosc, mă simt altul. Intineresc. Puternic. Pot să dărâm toți lufecerii cerului. De aceia vreau să rămâi toată viața lângă mine, toată viața. (Iarăși cu ton apăsat). Și ai să rămâi.

LAURA: Vrei să mă închizi? (Râzând). Dar ce rău ți-am făcut?

BATRANUL: (Nu vorbește așa. (Iarăși patetic). Vei fi zâna parcului, a lacului, a castelului. De azi înainte vreau să te ferească ochii lumii. Să trăiești aci în într'un paradis adevărat. Să trăiești o viață nouă.

LAURA: Ți-am spus că nu pot. Vom rămâne, așa cum am fost până azi. Și-apoi trebuie să ne întâlnim mai rar.

BATRANUL: (Trăsărind). Cum? Ce-ai zis?

LAURA: Voi veni mai rar la tine, știi... ca să nu bată la ochi. Să nu mai vorbească lumea. Și adineauri l-am auzit pe fratele tău bombănind.

BATRANUL: Eh, fratele meu! Un stricat. (Tot mai hotărât). Eu vreau să rămâi aci și ai să rămâi, înțelegi? Ai să rămâi!

LAURA: Mă forțezi?

BATRANUL: Da.

LAURA: Na! să poți!

BATRANUL: Să vedem. (Se apropie mai mult de ea. Cu o voce cam răgușită) Tu știi cât am depus...

LAURA: (Ca lovită de un stilet în inimă) Știu. (pauză). Dar te rog, te rog, nu mai mi-aduce aminte!

BATRANUL: Dacă pleci, știi care ar fi situația?

LAURA: (Cu aceeași durere interioară). Știu și asta.

BATRANUL: Atunci rămâi aci. Va fi bine de tine. Altfel... (Cască ochii mari). Te va înhăța iarăși gura mizeriei!

Teatrul, și nimic mai mult

(nuvelă inedită)

de TRAIAN LALESCU

Piesa n'arvusea succes. Lumea se grăbea acum spre eșire, nerăbdătoare să prindă ultimul tramvai.

Un domn îmbrăcat în haine negre și cu ochelari pe nasul de proporții uriașe se simți dator să facă o remarcă doamnei cu un nas nu mai puțin mare, dar fără ochelari: — „Stupidă piesă. Și mai ales, teribil de banală.”

În urma lor, Mihai a zămbit. L'a privit, apoi, pe Ștefan dar chipul acestuia era la fel de calm ca de obicei, par'că nici n'ar fi auzit remarcă domnului din spate.

Câte-o dată, Mihai, ar fi dorit să vadă pe fața prietenului său o tresărire, să arate prin ceva că e și el supărat sau fericit, după cum era cazul.

— „Ștefan seamănă cu un barometru stricat. Acul arată întotdeauna: „senin”. Chiar și atunci când celelalte barometre arată: „furtună” sau „căldură excesivă”.

Așa îl caracterizase odată Mihai. Și, cu timpul, se obișnuise cu indiferența lui senină, tot așa cum s'ar fi obișnuit și cu un barometru stricat.

Când au ajuns în camera lor, Mihai a început să vorbească încet, ca să nu-l audă gazda și să-i facă scandal.

Ștefan și-a așezat cu grijă haina pe speteaza singurului scaun din odaie, și s'a întins pe pat, pregătind să-l asculte și, câte-o dată să-l și interzică. Știa prea bine că Mihai, vorbind, o să se enerveze și o să ridice glasul.

Somnul gazdei din camera vecină era în primejdie și tocmai primejdia aceasta vroia s'o evite Ștefan.

— „Mi-am mai dat seama încă odată cât de proști suntem. Am asistat la o piesă pe care toți indivizii ăia stupizi n'o meritau. Și i-am lăsat pe unii chiar s'o și critice. L'ai auzit pe animalul ăla? Piesa banală. Pentru ei originală e pe semne o revistă cu 50 de baletiste”.

Grijuliu, Ștefan a dus un deget la gură:

— „Te rog, Mihai. Dacă poți, vorbește puțin mai încet.”

— „Mă întreb de ce-ți spun toate astea. Ești în stare să-i dai dreptate caraghiosului ăla?”

— „De ce vorbești așa? Cred mai de grabă că piesa este neverosimilă”.

— „Neverosimilă?”

— „Da. Vezi, Ștefan... Omul acela iubea, iubea așa cum nu crezuse nici-o dată că o să iubească. Socotești normală hotărârea lui de a renunța la o iubire pentru un prieten?”

— „Tu pui, vasăzică, dragostea mai presus de prietenie? Ai cădea în genunchi în fața unei fete, bătăndu-ți joc de un prieten?”

— „Știi prea bine că mi-ești singurul prieten”.

Mihai a zămbit. Ar fi vrut să se ducă la Ștefan, să-i strângă mâna, dar îi era teamă ca gestul lui să nu pară stupid sau teatral.

S'a dus la fereastră și a privit de acolo strada pe care treceau câțiva întârziți, grăbiți. În depărtare, reclamele cu neon, aprinseseră, par'că, un petec de cer: Bucureștii.

— „Știi că, acum câteva minute, eram cât pe-acți să mă supăr pe tine, Ștefan?”

În orașul lor de provincie, în liceul cu clase mici și cu profesori vorbind domol — fiindcă în orașul lor nimeni nu se grăbea — se legase între ei o prietenie pe care lungile ore de hoinăreală împreună, nu făcuseră decât s'o cimenteze. Știu că prietenii își sug unul altuia sângele dintr'o rană mică în formă de cruce; devin frați de cruce.

Ei deveniseră frați printr'o înțelegere tăcută. N'aveau nevoie de nici-un ceremonial pentru ca să înțeleagă că sunt prieteni.

Și apoi, după ce-au terminat liceul, au venit la București, să urmeze împreună Facultatea de Drept. I'a întâmpinat orașul, cu reclamele lui luminoase, cu șgomotul lui.

Li chema însă par'că îndărăt orașul lor în care nimeni n'avea de ce să se grăbească.

Mihai l'a privit pe Ștefan și a înțeles că și prietenul lui se gândea la același lucru. S'a apropiat de patul lui:

— „Noi, Ștefane, suntem niște provinciali greu adaptabili”.

S'a plimbat, apoi, fără nici-un rost, prin odaia prea strâmtă.

Glasul lui Ștefan a sunat, calm, ca întotdeauna:

— „Tu ai citit cartea lui Gide: La porte étroite?”

— „Nu-mi plac cărțile lui Gide”.

— „E vorba acolo de două surori, cari-l iubeau pe același bărbat.”

— „Să nu mai vorbim de asta”.

— „Și cu piesa pe care-am văzut-o astă seară cum rămâne?”

— „A fost o piesă de teatru, și nimic mai mult”.

La Facultate, Ștefan venea întotdeauna înaintea prietenului lui, Mihai mai rămânea în odaia lor să privească de pe pat, petecul de cer bucureștean din fereastră sau, mai simplu, să continue, treaz, visul întrerupt de ceasornicul deșteptător. Când ajungea la Facultate, profesorul era, de mult, intrat în sala lor. Se oprea atunci la bufetul din subsol unde fata care servea îi aducea, fără să-l mai întrebe, cafeaua neagră.

Acolo le-a cunoscut, la începutul anului, pe Mia și pe Lola. Au trecut, alergând, prin fața lui și el le-a oprit.

— „Nu mai alergați că a intrat de mult profesorul.”

S'au oprit și au început să râdă.

„Teribile sunt fetele”, s'a gândit Mihai, „orice lucru le face să râdă.”

— „Ne-a întârziat tramvaiul”, s'au scuzat ele.

„Le-a întârziat tramvaiul”, și-a urmat el gândul. „Foarte bine. Dar de ce-mi spun mie asta? Nu sunt eu profesor.”

Și le-a întins mâna:

— „Mă cheamă Mihai.”

— „Pe mine, Lola.”

— „Și pe mine, Mia.”

Fetele au început iar să râdă și s'au așezat la masa lui.

— „Luăți ceva?”

— „O portocală. Dar o plătim noi. Știi? Camaradereste. Ca la facultate.”

A acceptat, fiindcă n'avea prea mulți bani la el. Au stat apoi puțin timp, fără să vorbească.

— „De ce ne privești?”

— „Ca să vă tin minte figurile și să vă pot saluta când am să vă mai văd pe aici.”

Și a continuat să le privească. Erau mici, să le prinzi într'o mână pe amândouă. Lola privea mereu în furturie par'că ar fi văzut ceva ciudat în ea; Mia, în schimb, avea ochi de străngărită care nu se sfiau, să-i înfrunte privirea.

Ceeace nu i-a plăcut întâiu la ele, erau numele lor: Mia și Lola. Par'că ar fi fost câteii unei doamne bătrâne și isterice. Le vedea pe una în chip de pechinez, pe alta în chip de spitz, amândouă trase în lanț de o servitoare grasă și transpirată.

De astădată a început să râdă el.

— „De ce râzi?”

— „Fiindcă sunteți mici și vă cheamă Mia și Lola. Amândouă numele le-aș ascunde într'un fulg de zăpadă.”

I-a fost ciudă pe el. Erau câțiva ani de când iubea o fată, acolo, în orașul lor de provincie. Într'o dimineață ningea și ei priveau fulgii dela fereastra odăii ei.

— „Am să te fur și-am să te-ascund într'un fulg de zăpadă.”

Așa-i spusese.

Și acum, aceleași cuvinte le spuneau unor fete pe cari-abea le cunoscuse. Vroia să pară spiritual.

Au năvălit la bufet niște studenți șgomotoși. Se ispră vise ora de Drept roman. Și-a făcut apariția sfios, și Ștefan.

— „Asta-i Ștefan. E mic ca și voi și toți și marele meu prieten. Ele sunt Lola și Mia. Au venit la Facultate mai târziu decât mine. Găsesc că asta e culmea.”

A avut de-o dată impresia că nu-l mai ascultă nimeni și s'a oprit brusc.

Pe drum spre casă Mihai i-a spus lui Ștefan că Mia e dragută.

— „Găsesc mai de grabă că Lola e frumoasă. Are niște ochi minunați”, i-a răspuns Mihai.

— „Cum ai putut să vezi asta? N'a făcut tot timpul altceva decât să privească în jos.”

Peste două săptămâni și-au dat seama că au devenit prieteni. Erau nedespărțiți, Mia, Lola, Mihai și Ștefan.

Toată lumea cunoștea grupul lor la Facultate.

Într'o zi, pe când Mihai îl aștepta pe Ștefan la bufet, Lola s'a îndreptat spre masa lui.

A întâmpinat-o mirat:

— „Unde e Mia? Vă știam nedespărțiți.”

— „E puțin răcită. A rămas la cămin.”

Lola s'a așezat pe un scaun, în fața lui și a privit, ca de obicei, în pământ.

— „Te rog ceva, Lola: Nu mai ține ochii în jos. Privește-mă. Ștefan mi-a spus odată că ai ochi frumoși.”

— „Ți-a spus asta, Ștefan?”

Lola l'a privit drept în ochi, senin, fără să clipească. Așa cum nu și-ar fi putut închipui nici-o dată, că poate privi Lola.

Mihai a zămbit:

— „Ștefan avea dreptate.”

Ochii ei, Ștefan văzuse, din prima clipă, frumusețea lor. Iar lui îi trebuise atâta timp.

— „Lola, tu știi că ochii tăi, pot să vorbească?”

— „Și ce spun?”

— „Mereu aceleași cuvinte: Sunt tristă... Sunt tristă... Și totuși tu râzi mereu. Vrei doar să-i spui pământului că ești trist?”

Întrebarea Lolei i-a nedumerit. Întrebare de fată.

— „Tu scrii versuri, Mihai?”

— „De ce mă întrebi asta? Fiindcă nu mă tund?”

Nu i-a răspuns că n'a scris nici un vers, vreodată, în viața lui. A lăsat-o să creadă ce vrea.

S'a întreat apoi de ce nu i-a răspuns cinstit:

— „Nu, Lola. Nu scriu versuri.”

Pentru o fată un poet este în totdeauna un om interesant. Un om care ar putea să scrie o poezie pentru ea. De ce-a lăsat-o pe Lola să creadă că scrie versuri?

Avea un motiv ca s'o facă să se gândească la el?

N'a vrut să răspundă la întrebarea asta.

Acum, însă, după ce-a asistat la piesa curiosă care nu-i plăcuse domnului cu ochelari pe nas, întrebarea revine, obsedantă:

— „De ce?... De ce?”

Ochii fetei mici ca un vers, ca o rimă, sunt triști. Și Ștefan a zâmbit pentru prima oară tristețea lor.

Ștefan... Fratele Ștefan...

Da! Piesa este neverosimilă. Un om normal n'are să renunțe, pentru un prieten, la fata pe care-o iubește.

Gândul pe care l'a ținut atâta timp ascuns, a izbucnit, de-odată.

— „O iubesc pe Lola.”

Fata pe care-o iubește el fata pe care-o iubește...

„Ștefan? Prietenul lui nu pare nici-o dată trist, nici o dată vesel: Un barometru stricat.

Cât de simplu s'ar fi lămurit lucrurile, acolo, în orașul lor de provincie. Ar fi pornit pe strada principală, împreună cu Ștefan l'ar fi salutat amândouă pe fostul profesor de geografie care-și bea „turceasca” la cofetăria centrală, s'ar fi oprit să schimbe câteva cuvinte cu colonelul eșit la pensie, care știe o singură anecdotă; și pe urmă...

„Pe urmă Mihai i-ar fi spus lui Ștefan:

— „Știi? O iubesc pe Lola.”

Total s'ar fi petrecut atât de simplu.

Dar aici, în Bucureștii ăsta în care fiecare om se teme de celălalt, Ștefan, prietenul Ștefan pare din ce în ce mai depărtat. Par'că l'ar privi printr'un binoclu potrivit de-a'ndoa-selea la ochi.

A doua zi la Facultate a chemat-o de-o parte pe Mia.

— „Mia, tu ai citit cartea lui Gide: La porte étroite?”

— „Nu! Dar de ce mă întrebi?”

— „Nu știi! Nici eu n'am citit-o.”

Și apoi:

— „Tu ești cea mai bună prietenă a Lolei. Nu-i așa?”

— „Da! Sunt cea mai bună prietenă a ei.”

— „Și dacă ți-aș spune că o iubesc, ce-ai crede?”

Mia s'a bucurat ca un copil:

— „Ei nu?... Zău... N'aș fi crezut nici-o dată.”

Apoi, a devenit serioasă:

— „Mihai, mi se pare că și ea ține la tine.”

— „Nu mi-ți?”

— „De ce-ai mi-ți?”

Mihai și-a dat seama că s'a înroșit ca un copil.

— „Am să te rog ceva: Să nu-i spui nimănui nimic. Nici Lolei, nici lui Ștefan. Mai ales, nici lui Ștefan.”

Atunci a trecut prin fața lor, Ștefan.

Mihai a împrumutat chiar în ziua aceea o carte dela Bibliotecă: „La porte étroite” de André Gide.

★

Ștefan privea din pat, becul aprins, atârnat de tavan. Cursul de Drept Civil rămăsese în mâinile lui, deschis la pagina 114.

— „Sîngem lampa, Mihai?”

— „Nu! Mai așteaptă puțin.”

De obicei Mihai nu citea, seara. Se culca obosit, îl enerva lumina becului și îl grăbea pe Ștefan să-l stingă mai iute. De astădată, fusese rândul lui Ștefan să dorească întunericul.

Se gândea ce s'ar fi întâmplat dacă becul s'ar fi desprins din tavan și ar fi căzut, cu zgomot pe podele. Ar fi năvălit în odaie întunericul pe care l'ar fi brăzdat din când în când reclama luminoasă de pe stradă, aprinzându-se și stingându-se la același interval de timp, par'că i-ar fi făcut cerul semn cu ochiul. În clipa în care dăra de lumină ar fi pătruns în odaie, Ștefan ar fi putut vedea chipul îngândurat al lui Mihai. Și alături o carte: „La porte étroite” de André Gide.

De ce-a împrumutat-o Mihai dela Bibliotecă? De ce tocmai cartea lui André Gide?

Astăzi, când a coborât la bufet, i-a văzut, într'un colț, apropiat, pe Mihai și pe Mia. A auzit glasul lui Mihai:

— „Să nu-i spui nimănui, nimic.”

Și atunci i-au revenit în minte, cuvintele prietenului, din ziua când o cunoscuse:

— „E foarte draguță, Mia.”

Mia! Fata căreia a încercat odată să-i desvăluie o taină:

— „Știi? Câte odată mi-e groază de mine. Mi-e groază de chipul meu care nu zămbește, de mâinile neingrijite. Imi dau seama că hainele mele sunt întotdeauna necălcate și că nu pot să vorbesc mult fără să mă bălbăi. Eu nu pot să fiu nici-o dată iubit.”

Ochii Miei, ochii cari râdeau întotdeauna s'au oprit în ochii lui:

— „Crezi că o fată nu poate iubi un chip care nu zămbește nici-odată?”

Și astăzi, astăzi a văzut-o pe Mia stând de vorbă cu Mihai.

Cine-a spus că teatrul este departe de realitate? Doui prieteni iubesc aceeași fată.

Domnul cu ochelari pe nas a spus:

— „Ce piesă banală!”

Mihai l'a întrebat:

— „Ai cădea în genunchi în fața unei fete, bătăndu-ți joc de un prieten?”

Peste trei zile vine vacanța Paștelui. Mia o să plece într'un oraș; el într'altul. L'a rugat să-i scrie.

— „Mult. Orice nimic o să mă intereseze.”

— „Am să-ți scriu mult. Știi? Când scriu nu mă bălbăi.”

Ce o să-i scrie Miei? Pe semne, ea așteaptă cuvântul pe care el nu poate să-l rostiască...

....Bătăndu-ți joc de un prieten...”

Ce s'ar întâmpla dacă n'o să-i scrie nici-un rând? Mai înainte, însă, trebuie să vorbească cu Mihai. Să se lămurească.

Mihai a stins lumina.

Acum...

— „Mihai!”

— „Ce vrei?”

— „Ți place cartea lui Gide?”

N'are nici-un rost să vorbească cu el.

În vacanța Paștelui n'o să-i scrie nici-un cuvânt, Miei.

★

Mihai se îndreptă spre Bibliotecă, să restituie cartea pe care o împrumutase.

Pe drum a întâlnit-o pe Mia, care a venit veselă spre el:

— „Am stat și m'am gândit. Cred că cel mai bun lucru pe care poți să-l faci, e să spui tot, Lolei.”

Hotărârea, a luat-o Mihai, chiar în clipa aceea.

— „Ai crezut vre-o dată prostia asta? Am vrut să răd de tine. Noi suntem, doar prieteni. Grupul nedespărțit dela Facultate. Cei patru mușchetari: Mia, Lola, Ștefan și Mihai.”

În drum spre Bibliotecă, Mihai era fericit.

„Marele sacrificiu.”

Așa spusese actorul acela înalt care era puțin pellic.

În orașul lor de provincie o să-și regăsească prietenul.

Și n'au să vorbească, în vacanță, nimic despre cele două fete dela Facultate.

S'a oprit acum în dreptul unui așis rupt pe jumătate... Piesa care nu-i plăcuse domnului cu ochelari.

Alături, un așis nou: viitoarea premieră. O piesă cu muzică și glume multe. O piesă pe gustul publicului.

Mihai a zămbit:

— „Teatru, și nimic mai mult.”

1)

Dăruire

Mă vreau postată lată de grâu cu spicul plin
Sub seceri să-mi culc fruntea, pe miriști să mă'nchin,
Să-mi înflorească'n boabe o țară de logodne,
Nădejde să fiu gloatei, din șes în munții Rodnei,
În orice coaptă clăie și'n fiecare snop
Norocul tuturora, norocul să-l îngrop;
Flămânde guri mă ceară, mâini aspre să m'adune
Cu greble de lumină, spre răsărit-minune.

Iar după ce cădea-va și cel din urmă spic
Și n'oiu avea spre Tine nimic să mai ridic,
De zidul nopții, Doamne, când verile-mi s'or frânge,
Când n'am să mai fiu aur și n'am să mai pot plânge, —
Din băniți sau hambare Tu-atunce să mă ieși
Și iarăși să mă'mprăștii, Stăpân al Vinerei,
Pe 'ntîndere șerpuie de brazdă românească,
Mai mândre clăi de soare din pieptu-mi să se nască...

TEODOR AL. MUNTEANU

1) Din volumul „Meri domnești” ce va apare în curând.

Claustrare

Vreau să mă'ngrop de viu. Ce ziceți voi,
Toți căți la fel făcurați lângă vreme?
Mi-ajung volume — câte? — de poeme?
Doar sfatul mijlociți-mi-l, viori!

Am să mă'ngrop de viu. Să nu mă cheme
La vreun județ, cu turma mea de oi.
Ce ziceți voi, toți cei flămânzi și goi,
Pe cari v'am îmbrăcat în crizanteme?

Poezia lui Mihail Eminescu

de GIULIO BERTONI
Accademico d'Italia

(Urmare din pag. 5-a)

Acum cincizeci de ani, când murea Mihail Eminescu, puțini ar fi putut bănui gloria destinată poeziei sale. Acest poet, care își formase o limbă cu totul personală și care nu cerea artei renunțării, ci numai o alinare a melancoliei sale ucigătoare, era prigonit de mulți, iubit de puțini, ignorat de cei mai mulți. Apărea depărtat, străin de gusturile timpului său. Poezia sa sugestivă și atât de muzicală era socotită greoaie, obscură și încălțată.

Azi Eminescu, din ce în ce mai înțeles de noua generație, e considerat, în unanimitate, drept cel mai mare poet român. Și, la împlinirea a 50 de ani dela moartea sa, literați, critici, studenți români l-au sărbătorit cu patimă. Ultimul număr al revistei intitulată cu numele său „MIHAIL EMINESCU“ (an. X 939) e consacrat în întregime studiului poeziei sale.

A evoca viața sa, este a povesti istoria unei existențe sărace, hoinare, chinuite între alternative de studiu intens și repezi descurajeri. Eminescu nu și-a găsit niciodată liniștea. El a trăit din imagini de iubire și de durere, schimbând realitatea cu visurile sale, cari au fost singurul bun pe care i-l îngăduie soarta, în patruzeci de ani de viață.

Și totuși, în poezia sa nimic nu trădează tragica experiență a vieții sale. Durerea, groaza, frica de a trăi au trecut în vesurile sale ca o substanță impalpabilă și amară care le-a pătruns, și ca o muzică înfinit de tristă a unui suflet cuprins de melancolie, învăluit de suferință.

În versurile sale nu sunt introduse elemente de realitate sau aluzii la momente biografice. Este în schimb o încordare intensă între atitudinile schopenhauriene și profunde și delicate inspirații idilice, care caută să se îmbrace în imagini luminoase și să se împodobescă cu flori armonioase de vorbire.

Eminescu a citit și a iubit pe marii romantici francezi și germani, de care spiritul său a rămas legat. A simțit în deosebi poezia lui Lamartine, De Vigny, Victor Hugo, a lui Lenau și a ceea ce a lui Leopardi al nostru. Un motiv leopardian frequent în poezia sa este acela al lunii, care stărnesc în inima poetului emoții și tresăriri tainice și care deschide, în sufletul său, viziuni suave și revărsă un simțământ senin de liniște, și alină grijiile și gândurile.

„Să plutim cuprinși de farmec,
„Sub lumina blândeii lune...
(Lacul)
„Neguri albe, strălucite
„Naște luna argintie,
„Ea le scoate peste ape
„Le întinde pe câmpie...
(Crăiasa din povești)
„Peste vărfuri trece luna...
(Peste vărfuri)

1) Articolul a apărut în „Giornale d'Italia“ din 17. II. 1940.

„Luna pe cer, trece-așa sfântă și clară...
(Seara pe deal)
„Lună tu, stăpâna mării, pe a lumii
boltă lunei
„Și gândirilor dând viață suferințele
întuneci
„Mii pusturi scânteiază sub lumina ta,
fecioară.
(Scrisoarea I)

Revin în minte imaginile Lunei lui Leopardi, fecioara imaculată, scumpa, candida lună care contemplă deșerturile și împrăsteie peste lume un sentiment de castitate, desvăluind senin lucrurile luminate de raza sa tăcută. Când Eminescu se lasă pradă idilicelor lui reverii, își regăsește și își simte parțea cea mai bună a ființei sale și pare că se pierde într-o recucerită beție. Se transfigurează atunci turburele său pesimism, dar nu se stinge și nu moare în freamătul graiului său bogat colorat și iradat, care capătă din când în când, claritate de extaz și scânteieri dure și metalice.

Caracteristica poeziei sale mai mature, în contrast cu aceia neliniștită și dulce a tinereții sale, este o neclintită și puternică încremenire a imaginilor ca de cristal adevărat: mărețe, strălucitoare imagini care mai mult decât turbură, orbesc cu lumina lor intensă, dar rece.

Arta lui Eminescu, când ajunge la apogeul său, se cristalizează senină, clară, ca un diamant cu străfulgerări de oțel. Ai impresia unui misterios farmec, aproape a unei halucinații. Atunci arta lui Eminescu atinge gloria sa. Astfel se întâmplă în poeziile sale cele mai bune, de pildă în „Mortua est“ scrisă la moartea unei tinere fete:

„Astfel ai trecut de al lumii hotar...
„Te văd ca o umbră de-argint strălucită
„Cu-aripi ridicate, la ceruri pornită
„Suind, palid suflet, a norilor schele
„Pe'n ploaie de raze, nînsoare de stele...
„Văd sufletu-ți candid prin spațiu cum
trece
„Privesc apoi lutul rămas alb și rece
„Cu haina lui lungă culcat în sicriu
„Privesc la surăsu-ți rămas încă viu,
„Și întreb al meu suflet rănit de 'n-
doială
„Dece-ai murit înger cu fața ta pală?
„Au nu ai fost jună, n'ai fost tu frumoașă?
„Te-ai dus spre a stinge o stea ra-
dioasă?...
De asemenea în capodopera lui Eminescu „Lucafărul“ găsim imagini reci, halucinante.

Lucafărul se desprinde din cer, se cufundă în mare, de unde răsare preschimbat în tânăr fermecător, care pătrunde în odaia unei prințese îndrăgostite.

„Iar umbra feții străvezii
„E albă ca de ceară —
„Un mort frumos cu ochi vii
„Ce scânteie 'n afară.

Și când prințesa se împotrivesc să urmeze pe acest nou Lohengrin prin nemșcatele spații cerești, căci viața are

nevoie de viață și fuge de înghețata veșnicie, lucafărul se stinge și flacăra roșie se întind peste lumea întreagă.

„O, ești frumos cum numa 'n vis
„Un inger se arată
„Dar pe calea ce-ai deschis
„N'oi merge niciodată;
„Străin la vorbă și la port
„Lucești fără de viață
„Căci eu sunt vie, tu ești mort
„Și ochiul tău mă 'nghiață.

Transfigurările în această poezie de halucinație, parcă se depărtează ca să-și trăiască o viață a lor rece, care nu mai este aceea a autorului.

Gândind la această artă de magie, îmi vine în minte poezia lui Artur Graf, cu imaginile sale izolate, desprinse din sufletul poetului printre luciri metalice de farmec.

Artur Graf a copilărit la Brăila, în România, unde s'a și întors (dela 1871 — 1874) la 24 de ani, după ce a urmat la Neapole cursurile lui Francesco de Sanctis.

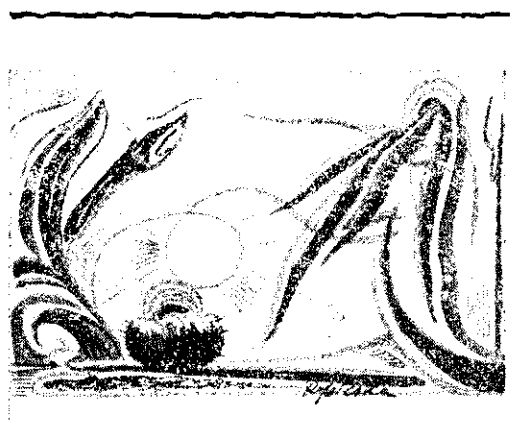
În unele atitudini poetice eu simt ceva care îngăduie să alăturăm poetului român pe poetul italian, contemporanul său. Nu este vorba de imitații, ci de consonanțe, aproape de un ecou de motive comune. Mă gândesc mai ales la anumite imagini ale lui Graf, translucide și reci, într-o lumină spectrală, și îmi amintesc compoziția sa „Steaua moartă“ unde se povestește de o stea stinsă „print'r'un frig neașteptat și infricoșător“, și iarăși îmi amintesc de o altă poezie „Idila“ în care o copilă răspunde poetului: „Când te privesc îmi pari un mort. Invie, dacă ai putere, adio“. Și în sfârșit îmi răsună în minte versurile „ultimului soare“ din „Meduza“ cu acea stea strălucitoare și obsedantă care,

„Stropește cu lucirea-i muribundă
„Opaclu val și cerul plin de nor;
„Contemplă negrul fulgerat din sbor,
„Din depărtări, apoi din nou, se-
aruncă
„In unda nemișcată și adâncă,
„Strălucitoare ca un meteor“).

Ciudate coincidențe de imagini între poetul român și poetul italian, care a iubit România și i-a vorbit limba.

Trad. de
HORIA P. TANĂSESCU

*) „Che di sua luce moribonda asperge
„L'opaco flutto e il nebuloso cielo.
„Per brevi istanti di lontano la scissa
„Oscurezza contempla e movimente,
„A mo' d'una meteora splendente,
„Entro l'immobile onda s'imbessa.

și du. onorați cititori că dacă le-aș situa în România n'ar mai avea aceeași importanță... etc...
VIRGIL CARIANOPOL e la o cafea, în preajma Paștilor, o cafea plină de gălăgie, de praaf și de muște. Și când te gândești că la țară e acum primăvara în toi, aer curat și liniștea aceea în care se aude cum crește iarba, cum urcă seva în copaci. Un bondar care trece bătăind, la proporțiile unui avion de bombardament, Virgil Carianopol e descurajat de oraș, și are dece:

Bă, în camera mea solitară dela
Paștile voastre eu nu le mai pot
trăi
In cafelele cu muști mustind
pe farfurii
Din inimă îmi rupe jalea ca
dintr'un caș.

VICTOR POPESCU e la el acasă și scrie întâia novelă pentru al treilea volum al lui, care va apărea peste un an sub titlul: „Vara e în toi“. (Precedentul se numea „S'a sfârșit primăvara“). De acum înainte, trebuie să scrie foarte serios, își propune. Și scrie, scrie mereu, până ajunge la pasajul care ne interesează. Eroina lui Tamara, e una din acele femei care despică firul în patru. E atât de complicată încât nici autorul ei n'o mai poate urmări. Nu mai știe ce să spună despre ea. Când deodată, vede o muscă pe marginea unei farfurii de cafea turcească. Se învârteste și ea, așa... că n'are ce să facă. Autorul e iarăși inspirat:

Această muscă făcând cercuri pe marginea farfuriei de porțelan de Saxe, își răscotea o mulțime de idei și imagini. În lucrurile cele mai simple — vai, ce curios! — viața pune probleme atât de complicate. E mai bine și mai comod să n'ai un suflet

Idioata credea probabil că el este de teapa ei și îi sărea de gât să-l pupe, îi arunca părăia, îi scoțea cravata din vestă și-l bătea cu labele pe chelie înveselită. O maimuță!

Așezând pachetul de caramelle pe măsuta de toaletă, Bimbo ridică ochii rugători: — astăseară mă lași să-ți pun eu barba pe bigudiuri?

— Numai decât, doar să-mi schimb capotul că așa e prea subțire și s'a lăsat răcoare

Se înroșește piticul până în vârful urechilor și i se răsucesce un nod în gât, căci Vera Golubova nu se jenează de artiști și mai ales de el.

Scoate capotul cu flori mari, și el o vede goală, înaltă și albă ca o statuie. Apoi îl îmbracă pe celălalt.

Se așază pe scaun în fața oglinzii, dă cutia de pudră și borcănelele de fard la o parte și ridicându-l de subțori pe Bimbo ca pe o păpușă, îl trănțește pe măsuta de toaletă.

Și ca în fiecare seară Bimbo, nu spune nimic. Doar degetele-i mici îi împletesc firele de barbă.

De ce i-ar mai spune: — zău, crede-mă, te iubesc, Vera Goluba!

O să-i răspundă la fel, cum i-a răspuns de atâtea ori: — ai, nu fi caraghios!

Se mulțumește să-i privească ochii, nasul cărn, gura neverosimil de roșie. Să-i mângâie obrazul, să aspire adânc mirosul ei femeiesc.

Mai mult nu, că Vera Golubova e tare mândră. Și are și dece. Pitici sunt pe toate drumurile. El a văzut unul lustragiu, chiar azi de dimineață. Trapezistă la fel, fahiri la fel, chinezi mai puțin. Da femei venabile cu barbă, nu prea.

— Suntem trei în Europa! — se laudă ea mângându-și podoaba de vod. Ce, fiindcă am ajuns la Circ „Royal“. Ce carieră, ce carieră ași fi putut să fac!

Până mai acum câțiva ani, Vera Golubova scria mureau oferte music-hall-urilor din străinătate, dar niciuna n'a ajuns la destinație fiindcă Bimbo confident și însărcinat cu punerea lor la cutie le dăruia, bucățele, vântului și străzii.

Pe urmă e și de familie bună Vera Golubova, nu ca ei toți niște golani strănși depe drumuri.

Taică-su, povestește ea, în nopțile friguroase și lungi de iarnă, când artiștii se ghemuiesc unii într'alții în jurul sobitoilor de tînchea, din vagoanele îndopate pela încheeturi cu tot felul de boarfe, să nu pătrundă înăuntru vântul, are enorme plantații de curmalii în Caucaz și soră-sa, hei! soră-sa care a fost măritată cu un conte, dar ce conte! — a învățat la Moscova la Universitate. Poate curmalele din cutii expuse pela magazine și cari sunt atât de scumpe, sunt chiar dela ei din Caucaz. Cine știe...
Barba?

Hei și cu barba e o întreagă daravă! Pela unsprezece ani, când fetelor le înnuguresc săniile, ei i-au crescut câteva tulpie și i s'a desenat o dără de puț sub nas ca a lui Miția adolescentul cu voce, când groasă, când sgârbind subțire de parcă gălgejul lui ar fi un flaut cu două găuri.

L-a povăuit doctorul pe taică-su: — Gospodin Goluba, du copilul la oraș să-i facă injecții, că să vezi drăcie, Verușca n'o să fie nici fată nici băiat și o să-i crească mustați ca ale mele. Și uite că

ea a rămas fată și fără injecții, dar pe lângă mustați, i-a mai crescut și-o barbă ca a prea iubitului Tar Nicolae.

Cum a fugit apoi cu un atlet bătuș, cum s'a apucat de artisticărie, cum înainte de război a fișele o anunțau: „Nevasta de 2000 de ani a lui Nabucodonosor“, cum s'a apucat de băutură și iarăși s'a lăsat, cum a lucrat pe cont propriu într-o dugheană, și multe alte peripecii de cari viața Verei Golubova e plină ca vagoanele circului „Royal“, de păduchi.

Bat câmpii ca deobiceiu, gândurile lui Bimbo

Ce ar fi ca Vera Golubova, care stă liniștită acum, să-i spuie deodată, în timp ce el îi prinde fundele de hârtie: — ascultă, mă picuile, s'a făcut! Văd că te îi după mine, de atâtea ani. Te iau, mă! O să trăim împreună!

Indefinitiv, ce, tu ești cu o palmă mai înalt decăt maimuța. Cum dormeam cu ea, o să dorm și cu tine.

Se uită Bimbo la patul cu perne moi, la becul de gaz aerian prins sub o pălărie de tablă în mijlocul vagonului — și lumina e mai altfel aici — la dulapul pe care e un teanc de cutii goale de bomboane, aduse de el...

Visurii... o să-și odihnească oasele tot la picioarele lui Achille!

— Ai terminat? — îl trezește Vera Golubova — mi s'a făcut somn — și cască desfăcându-și cerceii din ureche — astăseară nu prea a fost lume la circ... Nu-l înțeleg pe Adamsky așa de ce nu pleacă în altă parte... Așa e!

Și fosta nevastă a lui Nabucodonosor trece un braț pe după talia îngustă a lui Bimbo, coborîndu-l de pe măsuta de toaletă.

Când să deschidă ușa, femeia cu barbă îl oprește: — ascultă, mă picuile, tot mai mă iubesc!

Bimbo întoarce profilul cel vesel. Poate îi spune să rămâie.

— Parcă tu nu știi Vera...
— Ei, atunci să te văd ce-mi aduci mâine seară...

Închizând ușa vagonului după ea, Vera Golubova surâde. Dragostea nu este așa.

Auzise ea, ce e drept, dela cei trei Raspiris și dela prostănacul de Achille că piticul asta umblă cu femeia. Ce femeie trebuie să fie alea? Că ea una și bună știe, dragostea e cu totul altfel. Te ia întâi bărbatul și te lovește cu capul de pereți și pe urmă, dacă are poftă, te mai și pupă.

Așa cum o apuca de barbă atletul bătuș și o cărpea după ceafă de îi ieneau felurile de mâncare pe gât.

Așa cum o loveau cu gheata în ținuturile puținii ibovnici trecuți prin viața ei de femeie cu barbă, ca niște locomotive rătăcite pe-o linie moartă (pentru unul dintre ei, Vera Golubova care dealtfel are o inimă ca toate inimile de femeie, a pus pentru prima oară briciul pe obraz curățându-l de mustați și barbă. Patru luni a rămas pe drumuri până când miriștea a crescut la loc).

Așa e dragostea. Bărbați din ăștia se întâlnesc rar. Nu se compară cu ei piticul.

Pe el, când te superi, îl ridică într'un deget de rever ca pe Tili maimuța și dacă îi dai drumul în găleata cu lături, se înecă.

Hei, Vera Golubova, Verușca Golubova, a trăit, a văzut multe și a iubit. Dragostea nu e jucărie!

NEAGU RADULESCU

In genul lor Mică antologie

În continuarea cronicii noastre săptămânale „In genul lui“, dăm de data asta cititorilor o mică antologie, în care-i va putea reințăni deodată pe mai mulți din poezii și romancierii lui preferați.

Pentru a păstra oarecare unitate, am ales pentru toți acești subiect. În fața lui, bineînțeles fiecare va reacționa conform temperamentului literar propriu.

Închipuți-vă, o zi de primăvară. Soarele năpădeste casa prin ferestre deschise. Pe o masă se află o farfurie cu apă, iar pe marginea farfuriei, beată de lumină, se târâște lenș o muscă. Un pui de muscă din primăvara asta, dacă vă convine. Cine dintre noi n'a asistat la o asemenea scenă? Insuși subsemnatul Belzebuth, care în viața particulară e un mare prințator de muște, fiind incapabil să se inspire din existența lor și nici măcar din alte lucruri mai frumoase. Bă vă lăsa deci pe alții să vorbească.

Să începem cu

ȘTEFAN BACIU
Muscă mică, ce știi tu
Cum te 'nvârți ușor la soare
Primăvara 'mbietoare
Nu e pentru mine, nu
Căci eu sunt un biet pribeag
Port doar jalea în toag
În apus va fi să vie
Tre'i pitici, trei pui de stele
Unde 'e nece 'n farfurie
Unde 'e lucrimele mele...
Plâng vițelii 'n câmp: muu... muu!
Muscă mică, ce știi tu?!

EMIL BOTTA e la un prieten care încă n'a sosit acasă și i'a lăsat un
bilet rugându-l să-l aștepte. În camera prietenului e o mare dezordine: manuscrise, cărți, cravate, ciorapi, până și un papuc printre ele pe masă. În mijlocul lor o strachină cu niște flori uscate pe care se plimbă muștele. Lângă ea, un pachet cu cărți de joc răvășite, cu figuri de erai, dame și valeți de medievăla altă — un public desuet trezitor de nostalgici. Emil Botta scrie pe o hârtie de împachetat, următoarea poezie, pe care apoi o ia și o totolotește, aruncând-o la coș. Noi totuși o prețuim:

O, voi, stelelor, ielelor
Coboriți, coboriți să facem
pasențe
Sunt melancolicul cavaler,
doamnelor, reletor,
Obosit de atâtea reverențe...
Muștele sunt suita mea, supușii
mei
Primăverile, arțăgoasele, s'au
înhăitât cu mine
Intunecatele primăveri, o, ce
palide scânteie
Plictisită:
Toate nici eu nu le pot înțelege
prea bine

ANISOARA ODEANU e în restaurantul Palatului de Justiție de pe cheul gării. Așteaptă să-i vie rândul la un proces care e ultimul pe listă și care se va amâna din oficiu, ea să ia termenul pentru maestrul eu care lucrează. E plictisită de această meserie îngrată și se gândește să scrie o novelă pentru „Universul Literar“. N'are nici o inspirație, dar o va situa în Rusia, după aceea e deajuns să facă puțină atmosferă rusească și totul se va aranja. În cepe pe dosul proceurii de substituție, de care speră să nu mai aibă nevoie.

În Rusia, pe marginea unei farfurii, plimbă cu apă se plimba o muscă. Era primăvară. Situez această muscă, farfuria și primăvara în Rusia, fiindcă, înțelegeți

care să se incurce în chestiuni pe care oamenii ceilalți le ignoră și caută din viață numai plăcerile ei, oftă Tamara într'un târziu.
— Ești foarte subtilă, i-am răspuns... etc...
RADU GYR nu știm în ce condiții a scris versurile ce urmează, dar care, în orice caz, sunt piule de muzicalitate:
Al gândacilor norod
Vine 'n roiriu deldeparte
Printre stele și azur...
Doarme o muscă într'o carte
Pe obrazul trist și dur
Al lui Negru-Voevod.

Parcă e nunta Zamfirei — nu? SIMION STOLNICU e în concepție (a fost toată iarna concentrat). A rămas însă de pe zonă, cu nostalgii războinice. Se visează însă, nu soldat, ci un cavaler medieval, mândru cavaler dar trist fiindcă dornită, îl năucește cu cochetăriele ei. Dacă și în aceste versuri de mare tinuție apare musca și farfuria cu apă, este pentru că Simion Stolnicu se afla într'un restaurant pe când scria și elementele acestea s'au strecurat în scrisul lui fără ca el să-și dea seama de existența lor reală:
Trist cavaler, buruieniilor,
cocililor
Musca emblemă, vai, măreției sale
Codrii, reverențe în palide sandale
Ale palatelor, căutătorilor,
farfurilor
Farfuriile cu apă, gând de ploae, tonnate
Vitejilor număr, oboseala pierdea
In rădvan, neajuns, gonind hieratic
Inimă inecă-te, trece domnița, Ea.

(E adevărat, recunoaștem, că acest Simion Stolnicu poate, la nevoie, semăna și cu Eugen Jebeleanu sau cu Rainer Maria Rilke în traducerea lui Eugen Jebeleanu, dar nici lui Belzebuth nu i se poate cere prea mult, se așină după cum vedeti, destul de onorabil și așa).
LUCA DUMITRESCU e un tânăr românesc încă nepublicat în volum. Romanul d-sale în manuscris, va fi, suntem siguri, în ziua când va apare, o carte despre care se va vorbi. Suntem încântați că-i putem anticipa apariția print'r'un fragment de parodie, cam în felul acesta:
„Nevastă-mea, ea nu era ca toate celelalte. Mă amuzam văzând cu câtă candoare îmi atrage atenția să gonească muștele din casă. Pe mine, deprimativă, mă pasiona să le privesc. Eram un desușiat, cum îmi spunea ea în glumă, poate că în gluma asta se ascundea mult adevăr. Nevastă-mea vedea todeauna clar.
Urmează GEORGE VOINESCU. E în redacție la „Universul Literar“. Face următorul desen fredonând „O noapte pe Riviera“:
VOINESCU

Text: Voinescu către sine însuși:
— Bine, bine, desenul l-am făcut, dar spiritul unde-i?

MIRCEA MATEESCU, tânăr filozof:

Se pune foarte curent problema liberului arbitru. Este, cred, o greșală inițială a punctului de vedere primordial din premisele filosofice adecvate. Este interesant în acest sens lucrarea lui... pe care o recomandăm cititorilor. Metafizic vorbind, postulatele filosofiei kantiene...

(Lipsește teza muștii și farfuriile cu apă, intrucât tânărul filozof face „filozofie pură“ nu „literatură filozofică“, asemenea celorlalți colegi ai lui cărora le arată o profundă nelăcredere)

Să sfârșim prin a ne mai agăța de un bun prieten al nostru care de câțiva ani nu mai publică și a cărui discreție o respectăm, păstrându-l anonim:

Neștiind ce să fac cu mine
Ascultam bătăind muștelor
Cașca mea, nai, era deschisă
Și măgarul din mine zbiera
Ca o mierlă măiastră.

Și, în sfârșit, o epigramă a lui P. T. care lămurăște cea mai bine cititorii asupra situației reale:

Musca asta ce s'adapă
Intr'o cratiță cu apă
Spuneți-mi ce poate fi?
O bejuă 'n travesti...
Am mai aude bineînțeles, mult scriitor de trecut în revistă. I-am luat numai pe cei tineri — tineri cu vârsta sau suferințe — pentru că alții mai bătrâni s'ar supăra.

Și, noi am vrut să ne amuzăm și să amuzăm cititorii. Ceace nu înseamnă nici lipsă de stimă, nici lipsă de înțelegere pentru autorii parodiei. Ci dimpotrivă, o dorință de a-i înțelege cât mai deaproape. În ce năsuș am reușit, cititorii vor judeca mai bine. (Deprunari iudeca cât mai just, n'ar fi rău să-i recitească).

BELZEBUTH

Viața nouă!

de LUCA DUMITRESCU

Bărbierit sunt alt om. Am în buzunar numai cei patruzeci de lei, cu care mă duc spre o mare băcănie din centru ca să-i cumpăr nevastei câteva pătlăgele roșii. A avut azi de dimineață, poftă de o saltă de roșii și deși peste o săptămână va fi sfântul Nicolae și afară s'a întehit vremea, ceea ce înseamnă că de mult, asemenea legumă a dispărut de pe piață, eu trebuie să mă fac luntre și punte și să-i aduc. Am în buzunar numai acești bani, cu care mi-am „tapat” așeară un prieten, dar asta nu contează. Pe obraz simt biciul de ghiță al unui vânt iscat din senin și asta îmi face bine. Îmi pare rău că nu e nicio vitrină prin apropiere ca să mă fudulesc o leacă, cu o brazul meu bărbierit și cu paltonul nou pe care mi l-am făcut abia anul trecut și mă îmbracă perfect. De aceea scot mâinile din buzunarele calde, ca tifelate ale paltonului și-mi mângâi inadins obrazul. Când degetele mi se învinețesc destul, le vâr iar la loc și calc apăsat. Ca să dau paltonului și obrazului toată importanța cuvenită, îmi schimb nițel mersul. Îmi largesc umerii, privesc peste capetele oamenilor și mă fac interesat de o preocupare gravă, acolo, în interiorul meu.

Faptul că nu se găsec roșii pe piață, mă îndârjește. Nevastă-mea ocupă un loc prea tandru în inima mea. Îmi face impresia că sunt unul din acei viteji legendari plecați să ducă la sfârșit vreo treabă imposibilă, cu care față de împărat sau zâna aleasă, îi încearcă. Oamenii cu cari mă ciocnesc pe stradă spun „pardon” și se dau foarte reverențioși la o parte din calea mea. „Nici nu se poate altfel, mă gândesc, sunt cel mai important călător de pe stradă”. Cei mai mulți din ei, circulă fără nici o treabă. Îi identific foarte ușor pe aceștia, după felul cum merg și cum privesc la ceilalți. Ceilalți, au de îndepărtat mici treburi fără însemnătate, pe care dacă nu le pot face, azi, le lasă desigur pe mâine. Sunt treburi cari se pot face în orice zi. Pe câtă vreme eu, trebuie să aduc câteva roșii nevastei și, astea nu se găsec decât cu mare greutate.

Am traversat grădina Icoanei, unde m'am oprit puțin ca să ascult concordanțelor ciorilor de pe ramurile copacilor. Erau atât de multe, că parcă grădina se împodobește din nou cu frunziș; un frunziș neobiceit, sinistru.

Apoi am eșit în bulevardul Take Ionescu, pe la „Aro” și mi-am aruncat ochii pe pozele de afară ale filmului. N'am mai fost de mult la cinematograful dar imediat, ce se face nevastă-mea bine, iau două bilete la „Aro”. Asta poate fi chiar săptămâna viitoare, când e anunțat — văd — un film cu Garry Cooper, care ne place la amândoi. Am trecut pe str. Franklin și am ajuns în sfârșit în Calea Victoriei, la Corso. Mă opreș și-mi fac socoteala. Am la dreapta mea foarte aproape, „Athénée Palace”. Dacă nu găsec acolo, ceace nu-mi vine să cred, atunci cobor pe Cale în jos la „Dragomir”. Acolo nu se poate să nu găsec.

Dar în timp ce-mi fac această socoteală, privind cu mâinile în buzunar pe deasupra lanțului de vehicule care alunecă pe Calea Victoriei, un piccolo răsărit militărește din scurta lui tunică albastră, cu bumbi de alamă, mă salută.

„Poftiți — zice — vă chiamă un domn înăuntru, și mi-l arată pe acel domn prin geam.

Mă uit la început întrigat, că îndrăznește cineva să fie, atât de familiar cu mine. De aci, mă înseninez la față și salut răsând.

„Domnul acesta — spun băiatului — este marele ziarist român, d. Radu Horia. Ține-l minte, pentru că este prietenul meu din copilărie și nu ți-e permis să nu-l cunoști, când ai avut onoarea să servești într'un local în care domina-sa a consimțit să intre”.

Horia, n'aude admonestarea pe care eu i-o fac băiatului și mă zorește băntându-mi în geam. Este în adevăr prietenul meu cel mai vechi, dar nu mă așteptam să-i meargă atât de bine, cât arată radioasa sa înfățișare.

Ne strângem mâinile și mă așez în fața lui. Îmi întinde o grea tabacheră de argint, doidora de țigări englezești și mă întrebă ce beau. Eu iau o țigare pe care o aprind, tot de la bricheta lui care cu toate că sunt sigur că e nemarcată, se răsfață orgolioasă pe masă și după ce trag câteva fumuri, încerc să-i explic intimidat de toată această aparență, că sunt trimis de nevastă-mea să fac niște cumpărături și că deși îmi face mare plăcere că l-am întâlnit, n'ași lua nimic, de teamă să nu mă antrenez.

În timp ce î spun toate acestea, observ că are o splendidă cravată roșie, stropită cu galben, gulerul și piepții impecabili la cămașă și că nu i s'a schimbat întru nimic pielea albă lăptoasă, proaspăt bărbierită a feții. Mă apucă atunci un mare dor de timpurile acelea și-mi vine să-mi sărut prietenul care după zece ani de drum prin spini și mărcini, și-a păstrat aceiași ochi limpezi de adolescent sub sprâncenele groase, negre și împreunate în mijlo-

cul frunții, ca două rândunici innodate în coade.

Îi iau mâna, aceiași mână grea și lăboasă de acum zece ani și i-o mângâi. Dar Horia a rămas același. Își trage mâna din ale mele și glumește pe seama celor ce-i spun.

— „Ești o secătură — zice — întâlnești după zece ani un prieten și nu ești în stare să scoți capul de sub pupul nevastei și să uiți o clipă că ești însurat. Ai un aer perfect de broască țestoată, care privește lumea bănuitoare dela adăpostul carapacei sale. Te-am pierdut. Sunt edificat asupra ta. Te-ai ratat”.

Nu-mi place nici cinismul lui cu privire la viața mea casnică, nici acest epitet din urmă pe care mi-l aruncă cu un mare dispreț, dintre cele două șururi superbe de dinți. Dar nu vreau,

nici probă de slăbiciune să-i dau. Mi-ar fi foarte ușor să mă ridic cu toată ostentația acestei adânci desamăgiri și să plec dela masa prietenului meu, fără să-i întind măcar mâna. Mi-ar fi foarte ușor, dar nu vreau totuși să-i las impresia că are dreptate.

Cer o țuică și continuăm să vorbim. Horia, a auzit că am terminat strălucit cele două facultăți pe care le începusem cam în vremea când am încetat să ne mai vedem și că sunt „un mare savant”. I-a vorbit despre mine un alt prieten, pe care îmi aduc vag aminte că l-am întâlnit tocmai în ziua ultimelor examene și i-am făcut o uruitoare dare de seamă a activității mele studentești, ca să înțelegă cu ce extraordinare posibilități intru în viață, însă Horia nu e deloc intimidat de succesele mele. Dimpotrivă, are aerul că mă privește cu oarecare ironie. Asta mă enervează și mă decide să-l întreb dacă acordă sau nu vreo valoare acestor isprăvi. El se răstoarnă pe canapea, trage de câteva ori din țigare și mă scrutează de sub sprâncena aceea groasă sub care ochii limpezi i se întunecă.

— „Iartă-mă — îmi spune — imediat ce am aflat că te-ai însurat, mi-am dat seama că isprăvile tale sunt inutile. Femeea este cel mai sigur cariu al inteligenței și al elanurilor noastre”.

Eu fac un gest de refuz, pentru că nu sunt dispus să aud dela prietenul meu, lucruri atât de comune.

— „Degeaba te aperi — continuă. Și eu am fost însurat, dar slavă Domnului, am terminat-o. Peste câteva zile, se pronunță divorțul. Nu-ți poți închipui ce bine mă simt la acest gând. Să fii iarăși liber...”

— „Iarăși, pușlama... zic eu...”

— „Nu pușlama, liber dragul meu. Liber să mă așez la masă dacă îmi place fără cravată și fără ceremonial. Să mă culc singur, dacă n'am chef să dorm cu cineva; să citesc în gând, dacă n'am chef să citesc tare; să stau în casă, dacă n'am chef să merg la cinematograful; să tac, dacă n'am chef de vorbă.”

Eu îmi dau seama: oricât de îngăduitoare ar fi o femeie, este imposibil în traiul tău zi de zi cu ea, să nu-ți zădărnicească ceva. Dar tocmai atunci, eu poate mă găsec mai inspirat. De ce să-mi ratez, din pricina ei, o stare de spirit sau o idee a mea? De ce?

Eu mă gândesc mai puțin că am de îndeplinit o mare misiune. Dau țuica pe gât și mai cer una. Înăuntru e cald. Paltonul meu e aproape nou; aproape tot atât de nou ca al lui Horia. Stau amândouă în cuer alături. Ar putea foarte bine merge și al meu cu un rând de haine noi și cu o cămașă și cravată ca ale lui. În ceea ce privește obrazul, nu mi-l dau pe al multor domni cari stau la mesele acestea dimprejur și citesc gazeta, ori beau ceva. Sunt deci, un client onorabil, chit că plătește Horia pentru mine. Sunt un client onorabil și nu înțeleg de loc, de ce mă simt așa de prost în acest local. Poate din cauza largilor canapele de catifea pe care nu știu cum să mă așez;

poate din cauza acestor chelneri gravi și ceremonioși. În orice caz, nu înțeleg de ce n'am pus desinvoltura prietenului meu în gestul și în glasul cu care am mai cerut o țuică și de ce nu mă pot rezema cu toată familiaritatea de spătarul capitonat cu catifea roz, al canapelei. Las o mână în jos și mângâi acolo lângă picior canapeaua. Parcă așa avea deaface cu un cal nărăvaș pe care îl liniștesc înainte de a-l încăleca. Nu știu ce a întrebă Horia, de se uită așa de atent la mine, după răspuns. N'am fost atent. Fac un gest oarecare cu mâna și-mi aprind o țigară.

— „Țigările astea englezești — spun — au o savoare extraordinară. Păcat că sunt așa de scumpe”.

— „Scumpe? Face prietenul meu. Costă numai cinci lei o țigară”. Și chelnerul din spatele lui face un gest aprobativ din buze.

„Dobitocule” — mă gândesc — cine te-a pus să spui că sunt scumpe? le plătești tu? le plătește Horia și tabachera lui e plină. Poți să fumezi până diseară din ea. Tu nu vezi că prietenul tău a dat de gologani?”

— „Sigur — zic — nu sunt chiar foarte scumpe, dar în orice caz sunt accesibile numai unei categorii de oameni. Îmi pare rău, spun — ca să derutez cu totul părerea acestui chelner sinistru, despre mine — că nu pot să fiu și eu cumpere și oamenii săraci. Măturătorii de stradă, de pildă, sau birjarii. Se găsec printre ei fumători ireductabili. Păcat!”

Horia mă privește din ce în ce mai mirat și e pe punctul să izbucnească în râs la această mărturisire umanitară a mea. De aci văzând că privesc insistent pe cineva din spatele lui, întoarce capul, vede chelnerul și spune și el foarte serios:

— „Da, desigur, e o mare neegalitate socială”.

Chelnerul e mulțumit și ne întreabă preventiv dacă mai dorim ceva.

Horia comandă ceva cu nume franțuzesc, care, înțeleg că e de mâncare. Eu mă simt foarte bine.

Îl întreb ce meserie învârtește. Să mă ierte, știu că e gazetar, dar pare mai mult decât asta. Nu. Nu e decât gazetar. E însă un gazetar mare.

— „Tu nu vrei să faci gazetărie cu mine? Îmi spune tamesam.”

Eu mă înroșesc de un val de căldură care-mi trece ca un abur prin carne și nu știu ce să răspund. Nu știu dacă el a auzit că și eu fac gazetărie de mai mulți ani.

— „Lasă dracului fițuicile. Intră la o mare gazetă care să-ți asigure o surprafață. Care va să zică — mă gândesc — știe; dar probabil că nu prea se interesează această lume despre tine, dacă încă n'a aflat că sunt concediat.”

— „Cu talentul tău — continuă — ne-ai face praf pe toți”.

Îmi fac un cap serios și stau puțin în cumpănă.

— „Totuși — zic — la o gazetă mică chiar dacă ești mai prost plătit, ai avantajii morale. Vii în contact mai

ușor cu direcția; ieși mai repede din anonim. Pe câtă vreme într'o adevărată uzină, cum e o gazetă mare...”

— „Tă... vorbești prostii — spune Horia — și e puțin enervat de încăpățănarea mea. O gazetă mare e o forță. Este imposibil să nu te simți bine, când simți în spatele tău această forță, decât atunci când în fiecare zi, te aștepti ca gazeta la care lucrezi, să-și suspende apariția. Afară de asta, ai prilejul să faci o școală serioasă. Îți spun, mi-ar face plăcere să te știu utilizat după cum meriți”.

Nu trebuie să împing cochetăria prea departe. Glasul prietenului meu e mai puțin afectuos ca adineaori. Se simte probabil atins în orgoliul lui. De ce să mai fac pe mofturosul?

— „Bine, dragul meu — spun — am să-mi calc pe scrupule și să primesc. Te

rog însă să știi că fac asta pentru tine”.

Ni se aduce gustarea comandată de Horia. Mie îmi tremură puțin furculița în mână. Bucuria că voi avea iarăși de lucru, e mai mare ca pofta de mâncare. Abia isbutesc să gust odată și simt că mâncarea n'are loc în mine. Prietenul meu mănâncă însă bine și-mi spune în mici pauze, ce o să am de făcut. E vorba de niște foiletoane de idei. Să nu-mi fie frică de anonim. El e prieten la toartă cu directorul. De altfel, trăește cu nepoata lui, o evreicuță plină de draci. Bine înțeles, că directorul nu bănuie până unde au ajuns lucrurile. Speră însă, să-și plaseze bine nepoata și asta îi dă lui, lui Horia, un mare ascendent. Directorul, l-a încurajat foarte mult în hotărârea lui de a divorța. Să nu-mi fie deci, frică de anonim. Are el grije de asta. Deocamdată, să mergem imediat să mă prezint directorului.

N'am intrat niciodată în cabinetul șefului unei mari întreprinderi și sunt încă uluit de tot ce am văzut până acolo și de tot ce văd acolo. Sălile mari în care viermuesc fel de fel de oameni; această lungă anticameră din fața ușii cabinetului, în care așteaptă într'o pitorească neorânduială, bătrâni, cerșetori, la un loc cu ofițeri superiori și invalizi de război, la un loc cu domni

bine hrăniți și importanți, femei și copii de toate soiurile și de toate clasele, sunt pentru mine o formidabilă reprezentare a puterii pe care evreul acesta mititel, cu craniul chel și cu urechile ca niște frunze de dovleac veștede, o deține din fundul adâncului său fotoliu de piele roșie din spatele acestui birou imens.

Salut făstăcit peste tot unde prietenul meu este salutat și mă țin aproape de el, ca un țânc, agățat de fustele măicăsei.

Directorul se răstoarnă, la intrarea noastră în fotoliul său roșu și descoperă două rânduri de colți galbeni cu care râde fără nici o jenă. Horia se așează, după ce îi întinde mâna, pe un colț al biroului și mă prezintă

— „Șefule dragă, îți prezint pe cel mai bun prieten al meu din copilărie, doctor în filosofie și drept, poet subtil și discret, dialectician substanțial și ziarist de mare rasă”.

În timp ce vorbește, își pune mâna pe umărul meu și am impresia că el este un vânzător și eu un manechin pe care spânzură toate calitățile pe care el mi le exagerează ca niște haine de vânzare. Mă aștept din clipă în clipă, ca domnul acesta, în fața căruia sunt expus, să-mi ceară să mă vadă și de la spate sau dintr'o parte și să fac câțiva pași înainte ori înapoi. Dar directorul îmi întinde o mică mână umedă, ca o coadă de reptilă și este foarte încântat.

— „S'a făcut atunci, domnul ne va face foiletoanele” — zice.

Vreau și eu să spun ceva degajat, dar mi se umple gâtul cu o salivă venită nu știu de unde și în cap, nu găsec nimic inteligent. Atunci duc o mână la gură, tușesc și spun da, simplu.

În capul directorului scapără mereu doi ochi verzi, pe cari nu știu dacă e bine să-i cred plini de neastâmpărul inteligenții ca la copii, sau de al neîncrederii, ca la șoareci.

— „Sper — spune el adresându-mi-se — că prietenia dintre d-ta și aceea dintre mine și el, e o garanție că vom colabora în cea mai deplină armonie”.

Glasul îi e puțin fals, ca al marilor demagogi și sunt sigur că n'are o fărâme de încredere în mine, cu toate excelențele recomandării ale prietenului meu și cu tot zâmbetul său amabil. Se vede însă destul de clar că e hotărât să mai dea pe gârlă zece mii de lei pe lună, cât îmi spune că-l va costa deocamdată retribuția mea.

Dar Horia e nemulțumit de atitudinea mea. El ține foarte să-i dau directorului o mică reprezentare de inteligență și trântindu-se într'un fotoliu, îmi spune să iau și eu loc într'unul și propune să discutăm primul foileton.

Directorul nu e chiar de părerea mea, dar crede totuși că e mai bine să scriu ce vreau eu. Foiletonul va avea mai multă forță. Horia a început să fie satisfăcut. A dat Dumnezeu și am deschis gura. N'am spus lucruri extraordinare, dar am spus totuși ceva, care e destul de logic.

Eu am impresia că sunt pus să șterg parchetul dar că am personalitate și nu vreau cu nici un chip să-l șterg cu cârpa pe care mi-o dă directorul. Desigur parchetul până la urmă, tot va fi șters, dar cu cârpa cu care vreau eu, nu cu care vrea el. Mi se pare toată întâmplarea hidoasă și mă uit pe pereți cu nădejdea că Dumnezeu va face un miracol și mă va scoate de aci. Ochii îmi cad pe o frumoasă pendulă care a târnat deasupra unei uși. Mă ridic îngrozit.

— „Unu și jumătate!”

— „Ce e? ce se întâmplă la unu și jumătate?” face speriat directorul.

Îmi dau seama că nu mi-am putut stăpâni alarma interioară și-i zâmbesc.

— „Nimic — spun — e unu și jumătate și eu trebuia să fac niște cumpărături din oraș pentru nevastă-mea”.

Directorul râde și el.

— „Poate ai nevoie de ceva bani, domnule Manta, un aconto”.

— „Nu, mulțumesc — spun înainte de a mă gândi și bag grăbit o mână în buzunaru paltonului, ca să verific dacă cei doi poli mai sunt acolo. Sunt și îmi pare bine.

Mă apropiu de biroul directorului ca să-mi iau pălăria și îmi văd în fundul cristalului de pe el, oglindindu-se ca într'o apă verze, obrazul frumos, bărbierit. Îmi închei paltonul și mă simt și de el bine îmbrățișat. Cu toate că n'am decât doi poli în buzunar, sunt foarte sigur pe mine.

— „Nu domnule director, mulțumesc, n'am nevoie de bani”; îi spun privindu-l drept în lumina ochilor, cu această siguranță magnifică, pe care mi-o dă un obraz frumos bărbierit și un palton aproape nou.

— „Totuși — spune el — noi îți dăm un aconto. Și semnează un bon, rugând pe Horia să mă ajute ca să mă descurc la cassă.

Plecăm. Abia când ies în anticameră, îmi dau seama cât de important sunt, după invidia cu care mă privesc toți cei de acolo, începând cu ofițerul superior și terminând cu bătrânul cerșetor, evreu — observ acum.

Din ochi...

Te-am întrebat pe glas de mărturisire frântă.

Dece-ai furat podoaba de pe ram,

Copil de Ban, copil de neam,

Și-o ții în pod de pumn, cu încheștarea strămtă.

Te-a adumbrît izul de bănuială'n glas și întrebare....

Dar te-ai purtat domnește

Mugur scump de flăcăuș cnezesc,

Mi-ai spus din ochi că nu ți-a stat în gând a o luare

Rugându-mă să aflu'n ei cuvânt Dumnezeiesc,

Și n'ai vrut să caști pumnul

Să vadă că n'ai în el nimic...

Rărunchi mic, de șase veri,

Cu suflet lin tăiat în oase de arșic.

MIHAELA PAPILIAN

Elegie

Când îți întorci tu, suflet, privirea intristată,

Spre-atâtea vechi icoane, iubite altădată,

Mergând cu ani în urmă și străbătând trecutul,

Ce greu te-apasă timpul și umbrele și lutul.

Nu-ți mai alină, doruri, balsamul amintirii,

Când stins a fost, în vreme, și cântecul iubirii,

Când în furtuna vieții, mereu pustiitoare,

Se scutură și piere, a tinereții floare.

Ce candelă în visuri și n gânduri îți aprinde

Luminile speranței, când ceată se întinde

Peste atâtea drumuri dorite și visate,

Pe veci, acum, pierdute sub zări întunecate ?

DIMITRIE ALBOTA

Fata morgana

Sonia, voi scrie pentru sufletul tău, pentru tine și pentru ziua întâlnirii noastre, poate încă mii și mii de pagini. Poate că nu-ți place numele pe care ți-l dau.

Poate că altul îți place mai mult; poate chiar cel pe care îl porți printre oameni.

Am cunoscut mai multe Sonii dar nici una nu erai tu, Sonia!

Dă jos fardul numelui tău de pe față. Aruncă tot ce-ți spune că trebuie să fii așa, și rămâi tu, Sonia.

Vei vedea atunci că numele n-o să-ți mai displacă. În el te vei regăsi, aceea care ești. Nu pentru lume, ci pentru tine. (Gândește-te că ai putea muri. Ce preț ar mai avea atunci lumea pentru tine?)

Aud fiecare vorbă ce o scriu, și simt cum fiecare vorbă a mea te face umbră, mai mult, mai aproape și mă înfioară gândul că răspunsul la chemarea numelui tău, e umbra mea.

Adevărul este că tu nu trăiești pentru mine prin numele tău, fiindcă eu nu-l cunosc. Dacă îți spun totuși, Sonia, este pentru că să-ți pot vorbi, ca să mă poți auzi, să te pot cânta...

Cântarea numelui, Sonia!

Încerc zadarnic să mă înalț cu fiecare vorbă până la tine. Care cuvânt, care gând, oricât de înalt, n'ar putea trece peste mine?!

Da, Sonia, chemările mele nu sunt pentru numele tău, nici pentru părul tău, nici pentru culele tale de pe frunte. Gândurile mele sunt pentru tine, numai pentru tine Sonia. Cu ele lupt să cresc până la tine; să simt în înălțarea mea peste înțeles, înfrățirea negrăită a ființei.

Oare ochii mă fură, sau gândurile mă înșeală? Rătăcesc atât căutându-te, că mi-e groază să nu te găsesc prea târziu.

II

Sonia într-o seară de iarnă (nu știu dacă ție îți plac nopțile de iarnă, de iarnă liniștită, fără vânt răsucit și fără șgomote. Mie îmi plac).

Și-mi plac pomii pe șosea... i-ai văzut cum plâng iarna? Plâng și se pleacă la pământ sclipind, de parcă cerul ar fi scuturat stele, țurțuri pe fiecare cracă ruginită, atât de mult, că trecând le atingi cu capul. Și atunci iarăși plâng, și 'n plânsul lor stă toată liniștea din noapte.

Dar Sonia, nu plânsul lor mă pune pe gânduri, și nici căderea lor a rugă spre pământ, ci căderea înălțimii lor. Nu știu cum, mi-am dat seama de ce glorioși cad; fiindcă e prea grea gloria pentru om?

Era seară, și era iarnă. Mergeam la braț cu prietenul meu (cel dare a murit anul trecut) pe șosea.

În amândoi crescuse beția fetelor neîntâlnite, și amândoi mergeam la braț, în umbra aceleiași fantome vaporoză.

În mîntea mea te învățai tu, transparentă ca întodeauna. Erai atât de aproape, că simțeam căldura gurii tale, dar când voiam să ți-o sărut, din nou erai pierdută, fata morgana, la capătul aleei albe. Și era în toată ființa ta atîta armonie de mișcare, că 'n mine creștea beția nouă a dansului născut din sânge neîncercat.

Mă amețeau gândurile cu tine; mă îmbătau pașii tăi și mersul tău în ritmul sângelui cloocitor.

Și eram beat, beat, beat de atîta armonie...

— Cum e Sonia?

Prietenul meu îți cunoștea numele; îl șoptisem odată în vis, și el mă auzise.

— Sonia? Sonia e o fată...

— Poartă în păr toamnele aleelor minunate și triste?

— Da. Și...

— Și 'n ochi, visul nopților de dragoste, cu cer albastru, mare...

— Da!

— Și 'n zâmbet floare de cicoare?

— De unde știi?

— Vrei să ți-o arăt?

— Tu?

— Vino cu mine.

— Tu ești Sonia?

— Cum mi-ai spus?

— Sonia...

— Mai spune-mi. Imi place numele.

— Sonia!

— Ce frumos sună! Ai să-mi spui mereu așa?

— Mereu Sonia!

Dar Sonia nu era Sonia. Mă înșelau gândurile ameteite, și te vedeam în fiecare femeie, în fiecare zâmbet, și rătăcesc, cum rătăcesc și azi, risipindu-mă în fiecare fată pe care n'o cunosc.

III

Oprește-te Sonia la fiecare lucru din viață. Caută să nu înlături nimic din ceea ce îți poate opri o clipă privirea.

Gândește-te că dacă, în loc să treci pe lângă un lucru fără să-l privești l'ai privi, fiecare lucru ți-ar spune ceva.

Sonia, ascultă ce-ți spun lucrurile. Între lucruri te înalți, trăiești, și ele trebuie să se confunde în tine. Dă formă reală sensibilității tale în lucrurile de lângă tine; dar fi atentă, realitatea să fie o continuă răvnă. Nu lăsa ceea ce ai pus odată într'un loc, mereu într-aceiaș loc.

Dacă aș intra în odaia ta, aș vrea, fără să te văd, să simt tot ce se petrece în tine. Și cum s'ar putea înfăptui armonia asta minunată, între tine și lucrurile tale dacă ai aranja totul într'o altă armonie decât a ta? Oare tu te oprești? Mișcarea din jurul tău să se oprească odată cu tine. A te opri în seamnă a fi mort; nu simți în tine o chemare adâncă spre viață, mereu spre viață?

În mine însăși chemarea asta crește; și știi, e singura cale spre a fi, când lucrurile s'au oprit. Căci fii sigură, de vrem, viața noastră poate fi atât de mare, încât să continue și după noi. Pentru mine știi când trebuie să se termine viața? Atunci când suntem mulțumiți, mulțumiți de tot.

Spunând asta prietenului meu, mi-a răspuns zâmbind trist:

— Mulțumirea e însăși dușman al morții.

Iar după o scurtă pauză, în care încercam să-i pătrund vorbele:

— Am în viață o singură mulțumire, aceea de a nu fi nici odată mulțumit.

Sonia, fă ca fiecare lucru să-ți spună un altul, și 'n fiecare lucru să vezi un altul. Fă ca viața ta să fie o veșnică schimbare. Trăește fiecare pasiune, cu tot sufletul, cu tot dorul pe care ai dreptul să-l ai. Trebuie să ști că oprirea mișcării chiamă amintirile, și viața nu se trăește în trecut, nu, niciodată în trecut, dar în prezent. Trecutul meu e mort. Eri, a murit; mâine poate fi mort.

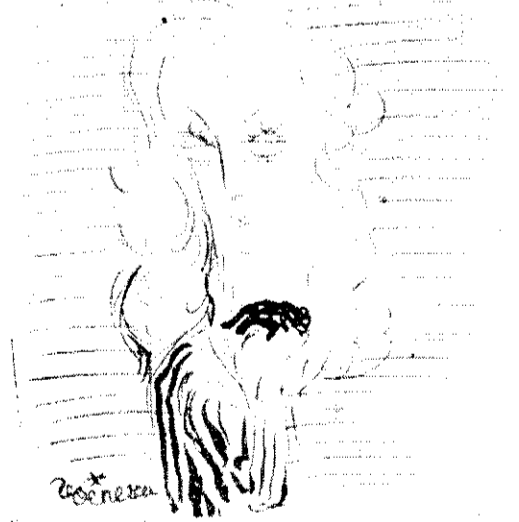
Acum trăesc însă, și toată puterea mea, și toată răvna mea, și gândul meu tot s'au adunat în ACUM!

ACUM a fost și eri, ACUM e și azi, ACUM va fi și mâine dar trec în timp cu gândul treaz la veșnicul prezent.

Sonia, e prea scurtă viața pentru om și trece prea încet, ca să avem dreptul să înălțurăm ori ce bucurie ce stă în mâinile noastre. Fii îndrăgostit de fiecare zi în care poți simți pe Dumnezeu, și nu te depărta de nici una din căile care te duc spre El. Fiindcă trebuie să știi: nu există cale omenească păcătoasă.

Poate te miră Sonia, cuvântul beție, pe care îl întrebuințez atât de des. Poate simți în el ceva vulgar.

Sonia, numesc beție ori ce forță din tine ori din afara ta, care te rupe din viața reală, care îți eliberează sufletul, dându-i posibilitatea să se înalțe în forma lui adevărată.

Sonia, ași vrea să-ți cânt beția cea mai înaltă, pe care n'o cunoști (am descoperit-o cu prietenul meu, anul trecut, stând pe malul Ialomiței): CONTEMPLEREA!

Încearcă odată Sonia și privește frumosul. Ai să vezi cum te strigă, cum lupți și te frământă în neputință, cum o mișcare interioară îți oprește toate gândurile străine, și cum frumosul pătrunde în tine.

Sonia, ași vrea să te învăț să simți beția asta, să trăiești în tine: contemplarea. E minunată și plină de înălțări melodioase, plină de poezia visurilor. Contemplarea, Sonia, e somn cu vise fermecate.

Într'una din lungile plimbări făcute cu prietenul meu, am vorbit și de iubire. De la el am învățat să iubesc iubirea. Mi-am dat seama că erau de adevărate cuvintele lui: „A o respinge înseamnă a respinge însuși principiul naturii. Ea trebuie primită și transformată într'o înălțare sufletească, într'o încântare în care găsești într'adevăr pe Dumnezeu“.

de ȘTEFAN DE FAY

IV

Sunt în viața noastră perioade în care ne rătăcim, ne pierdem de noi, și facem deseori sforțări enorme, de care nu ne credem capabili, să ne armonizăm, să ne regăsim; sunt perioade dureroase, Sonia, atât de dureroase că gândul care le-a atins vreodată, tremură în fața lor. Suntem mulți fără drum mulți care nu ne găsim drumul, oboșiți de rătăcirii, și pierderi care nu se înlocuiesc. Pentru noi aceștia, viața e o povară grea; dar câtă minune în cel ce-o poate duce! Câtă lumină Dumnezeiască poartă învingătorul! Căci, Sonia, nu există victorie mai frumoasă decât cea câștigată împotriva noastră.

Adevărul și încântarea să nu aibe valoare decât pentru tine. Nu înțelegerea sau neînțelegerea faptelor tale de către străini, să te pună pe gânduri.

V

Sonia, ași vrea să-ți vorbesc despre singurătate.

În seara asta m'am rătăcit! Nu știu cum a început; m'am trezit deodată stând fără să fac nimic, cu capul greu pe mâini.

Mă simțeam închis într'un loc prea strâmt, și simțeam intens nevoia unei destinderi morale, în spațiu.

Credeam câteodată că totul e prea mic în jurul nostru, că locul nostru nu e aici, în înghesuiala asta ci altundeva...

Crede-mă însă că numai noi suntem de vină. Refuzăm să ne învinuim și dăm vina pe alții, pe tot, pe Dumnezeu.

Deseori doruri neînțelese ne mână sufletul spre singurătate. — N'o cunoaștem.

Am cunoscut singurătatea!

Pe cele trei cărări care duceau la casa mea crescuse și se vestejise iarba necăleată de străini.

Am simțit chinul ei!

De liniște, noaptea îmi țiuiau urechile, și țiutul asta nu mă lăsa să dorm;

iar când era vânt afară, și crengile se atingeau de geam, tresăream: — e cineva? Și așteptam, așteptam...

— Mi-e groază Sonia, de singurătate!

Ne trezim în ea, și atunci ne dăm seama cât am rămas de singuri. Ne e frică de noi Sonia. Ne vedem goi, așa cum suntem, și chipul nostru ne sperie, fiindcă în fața noastră, abia ne putem vedea cu adevărat. Și suntem hidoși. Cine a putut să se vadă, știe că un om, că el, e hidos.

Dar ce frumos, cât de înalt e să se vadă cineva întocmai cum este. Abia din clipa aceea devenim oameni.

Iată Sonia de ce nu putem fi oameni: fiindcă trăim totdeauna, în măsura vieții care ne înconjoară.

În noaptea asta am simțit perna mea prea mare numai pentru mine. Ași fi vrut s'o împart cu cineva, — să simt lângă mine un suflet cald, un zâmbet drag...

Știi, Sonia, care este calea cum poți simți bogăția?

— Lipsindurte de ea!

Prietenul meu îmi spunea odată: Nu avem dreptul să ne bucurăm decât de ceea ce iubim. Restul bogăției, o pomână cerească nemeritată. Mă chinui pentru casa mea, și simt în gură sângele suferinții la gândul că n'o am.

Și iată, mă gândesc la ziua întâlnirii noastre; în frigul iernii învăț să iubesc primăvara. În ziua în care voi simți soarele fierbinte, și voi vedea cum de sub uscături își scoț capetele florile, voi cădea la pământ și voi încerca cu tot dorul meu, să opresc timpul minunat în loc.

VI

Nu bate la poarta care știi că nu se deschide, numai ca să auzi sunetul ciocănitului tău.

Toate bucuriile trebuie să-ți vină din pămirile tale, și Dumnezeu din toate bucuriile pe care le ai în mână.

De curând L'am găsit pe Dumnezeu; — L'am pierdut însă îndată. N'am vrut să cred că este atât de aproape. Credeam că-L putem găsi numai după chinuri mari, cu sbuciumări nenumărate.

Nu credeam pe atunci că Dumnezeu ne poate eși în cale, asemenea unei binecuvântări, sau unei femei în care ne re-

Maria din Magdala

(Urmare din pag. 3-a)

Zgomote surde sângerau în departare tăcerea sfârșitului de noapte. Roatele carelor începeau să zgudue pavajul ulițelor. Orașul urma să se deștepte. Colinele din prejur se ridicau ca niște siluete amenințătoare de zei viitori și buimăceau, cu ținuta lor nedeslușită, spațiu.

Maria își aminti că trebuie să ducă zmirnă și tămâie la mormântul prietenului ei.

— Mă duc cu mirezmele la groapă. În curând se va crăpa de ziua și nu vreau să-l apuce dimineața fără mirezme. Vă găsesc deci când mă voi întoarce. Pacea cu voi.

Apostolii rămăseră singuri în grădina. În inima lor strălucea candela discretă a nădejților nedeslușite și a unei dulci siguranțe. Orașul încă dormea. Maria eșise și se ducea prin noapte spre cimitir. Inima ei era plină de dușoșia amintirii și de nevoia de a îngriji de orinduiri funebre ale prietenului mort.

Aproape de mormânt își aminti însă că intrarea cavoului era astupată cu o piatră foarte grea și se opri. Aștepta pe cineva care să ajute să dea piatra la o parte și, cum era oboșită, se așeză jos ca să se odihnească puțin. Cetatea rămăsesse în urmă.

Zorile căutau să se reverse și lumina lor îmbăia paradisul pământesc al câmpiilor din prejur. O floră minunată, fastuoasă și bizară se legăna în holde nefârșite, marginea drumului și, pe sub mărcinișuri și pe sub sicomori, întindea covoare de aur, de purpură și de zăpadă. Apă nu se vedea pe nicăeri. Se auzea însă pretutindeni și pretutindeni se simțea prezența ei subterană. Viața se deștepta pe dedesupt. Cărduri de ciocărlii se avântau ca niște schinte sălbetece, cu strigăte mici în această mare de verdeață planturoasă și, ca și cum nu s'ar fi putut despărți de pământ și de sânul lui îmbălsămat, se lăsau numai decât înapoi. Un vânt subțire răscăleca cu valuri de vegetație albia de smarald, de safir și de opal a câmpului.

Maria din Magdala privea răsăritul acestei primăveri și se gândea la prietenul ei. Acum în urmă veniseră pe aici împreună. El mergea înainte. Era învăluit în toga albă a Essenienilor.

Părul, prin care niciodată foarfeca nu trecuse, cădea peste umeri în inele bogate, fluide și galbene. Fruntea mare, bombată de gânduri. Figura lungă, ascetică și nesfârșit de dulce. Ochii vaști de profet, extatici și pătrunzători; lumina lor de aur din altă lume găurea. Maria se uita la el cu dragoste și zâmbet.

— Mântuitorule, cât am suferit. Mi-

să îmbolnăvit inima de durere. Trebuie să-mi aduci acum o alta nouă. Ca o candelă să fie. Să nu se mai stingă însă sub ploaia mohorită a câmpiei. Lumina ei să fie verde și să mărturisească nădejde.

Să mergă înaintea mea ca o credință și ca o pornire să mă cheme. Vreau o inimă curată ca o lacrimă de smirnă. Lacrimile de smirnă au forma unei inimi, dar nu se îmbolnăvesc niciodată. Nasc din prinsoșul tortelor arse de noi la picioarele altarelor și plămădesc mărturia nădejților noastre viitoare

— Mario!

Maria se întoarse.

— Iisuse!

Și căzu cu fața la pământ, pe loc. Apariția fusese fulgerătoare. Când s'a ridicat, nu mai era nimeni. Urechile îi văjăiau ca și cum ar fi tunat în ele, și ochii străluceau încă de albul vederii trăite. Sănul se ridica repede și foarte tare, ca de o neașteptat de mare fericire. Văzuse încă odată pe dumnezeul pescar și de sigur îl va mai vedea și de acum înainte; gânduri nedeslușite de altfel.

— A înviat, a înviat.

Gândul acesta, ca focul prin grâne uscate, trecea prin sângele ei. Porni, fără să se fi gândit, să ducă vestea cea bună și celorlalți tovarăși și se grăbea la mers. Împrejur nu se mai vedea nimic.

Apostolii tocmai se pregăteau să plece. Vorbiseră tot timpul despre propovăduitorul lor crucificat și căpătaseră convingerea că e fiul lui Dumnezeu. Se temeau însă să nu mărturisească credința căpătată, de teamă că vor fi și ei batjocoriți.

Maria năvăli peste ei, gata de ducă. Abia mai putea să răsuflă. Apostolii se uitară speriați unul la altul.

— A înviat, a înviat, oameni buni! Cuvintele acestea schimbară spaima în nedumerire.

— Cine, cum, când?

— Mântuitorul, el

— Cum, când, spune!

— Nu știu bine: Eram în fața mor-

găsim pe noi, într'o singură clipă de uitare. Nu credeam în coborârea harurilor prin lumină.

Am cutrerat mult până să-L pot găsi. L'am întâmpinat cu alături lăuntrice, căci îl așteptam la luptă mare.

Iată de ce Sonia, nu L'am recunoscut așa cum este: SIMPLU!

N'am fost Sonia, niciodată mai fericită ca în ziua în care mi-am dat seama că tot ce ne răpește libertatea ne mână sufletul spre prăpastie.

Atunci, pentru prima oară libertatea m'a ispitit, — am simțit prăpastia dintr'însa!

Trebuie să ai multă voință s'o încerci și multă îndârjire să-ți ții piept.

Și iarăși îți trebuie mult curaj s'o părăsești pentru a fi așa sau altfel. Nimic nu-ți ajută atât să te întregesti fără a te irosi alegând una sau alta din căi, decât bogăția cunoștințelor. Nici una din ele nu obligă mai mult decât o ispită. Toate te alterează oarecum, nici una nu te istovește.

Sunt multe lucruri Sonia, pe care le putem învăța din cărți. Nici unul însă nu ne arată drumul pe care am putea găsi pe cineva.

Multe lucruri am putea învăța de la oameni, dacă n'am fi oameni. Prietenul meu îmi spunea: Suntem oameni! Ce pretext bun să ne mândrim! Și într'adevăr, ce pretext!

Sunt însă, prea puțini oameni, și nu învățăm nimic decât de la noi înșine.

Tu Sonia, umple-ți sufletul cu tot ce poți simți și înțelege. Fă ca sufletul tău să fie cât mai mare, cât mai bogat. Încearcă toate drumurile cunoștinții, fiindcă nu te slujește nici unul. Nu goni nimic din viață, nici din minte, dar iarăși, nu te opri la nimic. Fă din fiecare patimă și sbucium o forță. Fă din toată viața ta o înălțare minunată.

Principiul frumosului stă totdeauna închis în natură. Mergi și o privește bine. Lasă-te purtată cu gândul de ea, — ai să vezi, încântarea va fi atât mai mare, că vei căuta s'o aduci în ritmul înălțării tale.

Sonia, încearcă și te îmbată cu vântul primăverii, cu cântecul durerii, cu chinul pietirii... încearcă și te îmbată cu tot ce întâlnești, fiindcă toate bețiile te duc spre Dumnezeu.

mântului când am auzit dintr'odată un zgomot mare, ca de tunet, și ceva alb trecu pe dinaintea mea. Mi s'a părut atunci că mă strigă cineva și m'am întors. În fața mea ședea, alb și liniștit, Mântuitorul. Eu am căzut de frică mare la pământ și când m'am ridicat nu mai era nimeni. L'am văzut cum vă văd și mă vedeți și l'am auzit cum mă auziți și vă auz.

Glasil ei căpătase puterea vrăjilor și siguranța furtunii. Părul fin ca o spumă de aramă se desfăcuse pe umeri; nu simțea însă. Se ridicase mai înaltă ca de obicei și, din frumusețea halucinantă a unui trup de panteră, porunceau. Apostolii priveau buimăciți. Mîntea lor aproape și lega în câteva clipe amintirea mai multor ani de-arândul; conversațiile pe care le avuseseră în deosebite împrejurări, împreună, căpătără tălcul lor dintr'un început ascuns.

Profețiile s'au împlinit. Era cu adevărat fiul lui Dumnezeu și Domnul nu l'a lăsat printre morți. Suferințele lui trebuiau, se vede, pentru răscumparrea noastră. De-acum încolo însă va trăi în vecii vecilor și va veghea la fericirea oamenilor.

— Va veghea de-apururi, Ioane. Spiritul lui se va lăsa peste noi și ne va feri de cele rele. Ne mărturisim credința în el; nu ne mai pasă de nimic. Să știe toată lumea că cu adevărat fiul omului a înviat.

— Așa e. Să spunem pământului că pentru noi a pățimit și pentru noi a murit și că tot pentru noi a înviat.

Se ridicară să plece. Entuziasmul luase locul temerii și dragostea se schimbase pe loc în delir. Toți, învăluți în zălele credinței, întineriră. O zburătură de vânt ridicat dintr'odată trecu prin părul despletit al Mariei și îl ridică spre dreapta, într'o parte, ca și cum ar fi vrut să facă din el pânza de aur a unui steag viu înfipt în funtună. Curtezana depe vremuri dispăruse cu desăvârșire și locul ei îl luase femeia menită să fie schinteia din care va purcede flacăra cea mare. Apostolii, vrăjiți, o priveau în așteptare. Maria le deschise poarta. Cinci înși, atunci, eșiră puternic, în bloc. Fericirea lor naivă trimise, din poartă, un simplu strigăt de credință înainte.

— Hristos a înviat!

Era în dimineața primei zile de Paști. Ierusalimul, adormit încă, cu acoperișurile lui nenumărate și cu joasele lui cupole, părea, sub întălele raze ale soarelui de primăvară la răsărit, un uriaș prosternat în rugăciune.

Teatrul din Sărindar Ecranul

OMUL CARE S'A JUCAT CU VIATA. COMEDIE IN TREI ACTE DE EMYLIN WILLIAMS. REGIA I. MAICAN.

Teatrul din Sărindar a avut o încercare grațioasă, punând în scenă o piesă grea, fără resurse necesare susținerii ei, și pe de altă parte trebuind să concureze un bun film cu același subiect și o reprezentare dată cu cățva

nu-l mai admiră fiindcă este din nou om ca toți oamenii. Aceasta însă nu reese din p. e. s. așa cum am văzut-o. Și tot finalul este oarecum de neînțeles, să spunem ratat, ar fi prea dur. Fiindcă în linii mari piesa rămâne interesantă și atrăgătoare.

Interpretarea nu a fost la înălțime și din cauza e. găsim greșit încercarea Teatrului din Sărindar.

CAPITOL (in continuare la ROXY): Când femeia spune „Nu”

Americanii, cam la patru săptămâni odată, se prezintă în fața bucurărilor lor zăpăciți cu unul din așa zisele filme „trăznite”.

Să nu creadă cititorii noștri că un film „trăznit” este în același timp și prost.

I-aș spune, mai degrabă: film interesant, interesant pentru noi, bieții spectatori cari urmăm, din ce în ce mai năcuți, extravaganțele junilor americani. Omul de afaceri american este un cetățean cu burdă respectabilă, care își pierde timpul jucând ping-pong, făcând box, scrimă, jiu-jitsu și alte sporturi, unele chiar inventate, ceace nu-l împiedică să fie patronul unor întreprinderi fantastice, cu sute de funcționari în serviciu.

Mai defilează pe ecran fata americană de azi, cu toanele și nebuliile ei, femeia americană care își adoră cățelii dar nu-și înțelege fetele precum și băiatul modern, care, pentru a găsi o slujbă, trebuie, neapărat, să știe să escaladeze ferestrele, să se deghizeze și altele în genul ăsta.

Bietul bucureștean face cu-

noștință cu toate aceste tipuri; se cruțează cum face omul „la mirare” și constată că: „Americanii sunt dați dracului”.

În același timp are însă ocazia să rădă cu hohote la cele 247 de „banckuri” cari i se servesc pentru cei câțiva zeci de lei, lăsați la casă.

Filmul prezentat în premieră de cinematograful Capitol mai are o calitate: o doză mare de optimism care este înfiltrată în sufletul părlitorilor noștri funcționării!

Și filmul „Când femeia spune: Nu”, s-ar fi putut numi — cu un titlu tot atât de lung: „Cum ajunge omul milionar”.

Rețeta pe care o dă scenaristul se poate rezuma în câteva cuvinte: ca să ajungi milionar trebuie să bați cu mătura pe fata unui mai vechi milionar devenit, probabil, bogat, prin același mijloc.

Și cum pelicula este foarte amuzantă, spectatorul trece cu vederea chipul prostăț al Oliviei de Havilland și figura nu mai deșteaptă a lui Dick Powell.

Foarte simpatic este în schimb bătrâneul care joacă rolul tatălui.

la acest film: Bonita Granville — mai înțepi m'nte creația ei din „Infamie” — de când a devenit blondă, a pierdut mult din talent.

SCALA: Adevăr cu orice preț

Mai toate comedile franceze au, la bază, un mare cusur: acela că sunt realizate după piese de teatru, sau, în orice caz, scenariștii sunt autori dramatici.

De aceea, în mai toate comedile franceze se simte vădit prezența actorilor din teatru cari, în film, se numesc: „părți”: în partea I-a nu se prezintă eroii și conflictele încep să se schițeze. În partea II-a intervin încercăturile, cari, în partea III-a, se măuresc.

Și filmul „Adevăr cu orice preț” nu face excepție: era normal deci ca partea I-a, partea prezentării, să pară cam lungă și plicticoasă.

Spre mijlocul filmului, spectatorii au început să rădă: nu cu hohote, ci în doze mici, fiindcă francezii obișnuiesc să se servească gluma în astfel de doze.

Tot „greul” filmului îl poartă Raimu, care în scenele surzeniei este irezistibil înconjurat fiind de Alerme, la fel de jovial ca întotdeauna, de Jacqueline Delubac, tot atât de frumoasă, dar tot atât de lipsită de talent și de un tânăr care, cald, plin de nevinovăție, pe nervii spectatorului.

Am avut și o deziluzie, asistând

Literatură și teatru

II

Diferențind modul discursiv al expresiei de cel activ, am încercat să reperăm nota caracteristică dramei de nota caracteristică literaturii. Confuzia dintre aceste două note caracteristice perfect rotunjite în ele înșele am văzut că se datoră unei anumite eticii care a generat o anumită cultură. Spuneam în articolul precedent că modul discursiv al expresiei (care de multe ori nici nu duce la o expresie adevărată, ci doar la unele elementare accente lipsite de articulație) a fost lichidat de o generație activă, iar persistența discursivității, adăugăm, nu este de fapt decât o agonie prelungită al unei culturi care supraexistă unei etici căzute prin apăsarea omului nou. Această cultură născându-se din principii generator care s-a o germineze mai departe, este și ca căzută, dar acest lucru nu se va vedea decât atunci când se va naște drama.

Și cum omul de azi nu mai este omul de ieri, noi nu putem face cu omul de azi cultura de ieri. Caracteristica omului de azi este puterea lui de obiectivare și prin aceasta puterea lui de luptă pentru un principiu, pentru un mit sau pentru realitatea bipolară (sânge și ethos) a rasei. Conștiința umană după o lungă stagnare a redevenit activă și prin aceasta creatoare. Căci nu există dramă mai concretă decât a creației. Decadența teatrului nostru s'a datorat în primul rând faptului că acei cari conduceau această manifestare, aparțineau altei lumi, a omului de ieri. Când omul nou s'a făcut mai vizibil în lume, disorepanța s'a accentuat și încheieturile scenei câmpie cu petece de prea multe ori vopsite, au început să scârțâie pentru a ne arăta azi situația de a aștepta să ne cadă în cap.

Ceace caracterizează cultura evului nou, nu mai este literatura. Evul nou către care ne deschide omenirea va crea instituții noi, va actualiza mituri a căror prezență va determina forma culturii. Nu se va mai vorbi despre mituri, ci se va trăi în ele. Astăzi înseamnă chip concret de manifestare a culturii. Și întotdeauna când s'a trăit în mituri, drama s'a bucurat de o mare strălucire și nu numai atât, a fost efectivă în sensul că făcea cu adevărat funcție culturală. Ceea ce teatrul nostru nu mai face astăzi. Dacă omul de ieri căuta distracție, omul de azi caută mituri. Dacă nu-l are de teatru, moare de la sine, sau devine, ca toată cultura, amenințat de imoralitate.

Niciodată nu s'a pus atât de accentuat, în istorie, problema moralității în artă ca astăzi. De ce? Nu e greu de răspuns. Artă devind de la matca ei, adică rupându-se de legătura vie dintr-o cultură și societate, s'a corupt cedând unor scopuri eterogene, aculturale. Artă nu a fost imorală decât în perioadele decadente, premergătoare noilor oaruri istorice. Și teatrul nostru de astăzi este din toate punctele de vedere amoral.

AGATHON

Viata artistica

Cobzarii s'au adunat, s'au strălucit și și-au ales oameni cari să-i conducă; stăpânirea le-a recunoscut așezarea, încadrându-i în legea breselor.

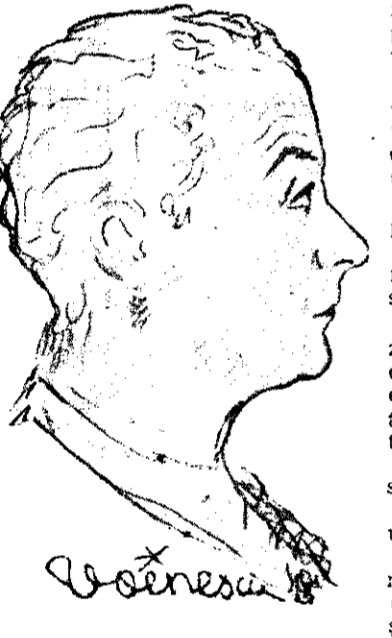
Viata artistica

Spuneam la sfârșitul articolului precedent, că teatrul reprezentat, poate în chipul cel mai concret, o cultură. Deoarece afirmam pură și simplă vrea să fie contrastată tot pură și afirmată pură și simplă, să ne explicăm.

ani în urmă de trupe englezești venite în țara noastră. The night must fall, ce-a plăcut, intrată înscă subiectul său poate fi interesant. Dar ca realizare scenică a lăsat nespus de mult de dorit.

Un criminal sadic (Mihai Popescu), după ce omoară o femeie, se angajează la o bătrână doamnă (Mară Flotti) ce-și bate joc de cei din jur spunând că este paralizată, doar un sistem pentru a-i obliga s'o îngrijească. Aci începe să intrige pe o tânără nepoată săracă (Clody Bertola) care în serviciul acestei mătușe, fiind mereu în preajma ei, are ocazia să pătrundă prin prezenții, secretul criminalului, dar și, în același timp să-l iubească fiindcă aducea ceva nou, în monotonia vieții sale.

Iată cele două linii de desfășurare ale dramei. Criminalul, care va înfăptui o a doua crimă, și această tânără oboșită de banal care știindu-și cine este, ce este în stare să înfăptuiască, nu-l va denunța, dimpotrivă, va căuta să-l apere.

D. Mihai Popescu a adus pe scena noastră o nouă formă de joc, și în rolurile încredințate s'a dovedit un deosebit interpret. Dar nu a izbutit să intru-

chipese un rol de dramă psihologică în genul celui reprezentat în premieră Vineri. Căutând să rădă, jucând mare dramă, nu rămăsese mai puțin un tânăr, ce prin această calitate învinge viața.

În „Omul care s'a jucat cu viața”, se cere doar calitatea de tragedian și nuanțări extraordinare de fine, cari nu sunt în resursele genului său.

D-na Mară Flotti a rămas poate prea mult influențată de acele Cal Năzdrăvan, totuși a meritat aplauzele publicului, în special în ultimul act.

În schimb o foarte bună realizare a avut d-na Clody Bertola, conștientă cu rară artă rolul său extraordinar de greu, și nu putem decât să-i mulțumim pentru faptul de a ne fi ajințit privirile asupra jocului său, fără să ce din seama de sforțările probabile depuse în încheierea unui personaj atât de dificil.

Regia d-lui Maican, a realizat câteva atrăgătoare momente. Un regisor inteligent și plin de fantazie care ne-a delectat.

VICTOR POPESCU

Gospodăria casei artiștilor dramatici și lirici

Pentru că lumea artistică nu trăiește numai în lumea visurilor, breșalii s'au gândit la o zi în care să se întâlnească cu toții, pentru a-și chivernisi viața de dincolo de scenă.

Ziua în care artiștii de toate categoriile se întâlnesc să-și aleagă starostele și îndrumătorii și Vinerea Mare — Sfânta și Marea zi a patimilor Domnului.

A fost aleasă această zi, pentru că în popasul ei se pot aduna în casa lor, toți artiștii; dela nobilul societar al primei scene, până la cabotinul mustățelilor.

Înfrățiti sub povara grijilor gospodărești, odată de an, artiștii uită și lartă păcatele frământărilor zilnice; uită până și deosebirea de genuri și salarii, pentru a chibzui loialtă asupra alegerii oamenilor din fruntea breslei.

Din munca lor, din priceperea și cinstea conducătorilor, artiștii dramatici și lirici au izbutit să-și agonisească o avere de câteva zeci de milioane.

Dacă artiștii sunt mulțumii sau nu — de feal cum le este condusă gospodăria, rămâne de văzut în ziua când fiecare are dreptul să-și spună păsul ori să aducă laude.

Plătindu-și la zi cotizația — un leu pe zi — actorul intră în arenă și poate rosti dela tribună, după textul, capul și sufletul lui, cuvântul pe care de azi și azi îl și spune după autor și sufleur.

Și câtă risipă de voltă inspirate și de energie oratorică nu se face în această sfântă și mare zi, comici par de un tragic înfiorător, tragedienii par ingenioși, cometele par mumiți răvrățite.

Toată lumea are dreptul să-și spună cuvântul, toți sunt datori să contribuie printr-un supliment de dilatații spirituale, la gloriificarea ori inonimnarea oamenilor și intereseor breslei.

Adevărul spus de cabotinul tot atât de crud ca al aristocratului scenei, care ține să aducă acelează penibili elogiuri, epocii de aur a artei.

Ou câtă navitate și perfidă eleganță nu se desopăr aci interese și oameni; febra artistică, atinge de multe ori gradații negațiale pe scenă.

Peisajul circumstanțial, pitorescul de o zi al adunării onorabililor membri ai Sindicatului Artiștilor Dramatici și Lirici — e acela de ani de zile.

Bogăția entuziasmului de o zi, e inundată de sărăcia acelorași duhuri ispititoare — aceleași cari prin ele, ori prin esteticitatea sentimentală a altora, știu să impună și să intimidizeze.

În conformitate cu dispozițiunile cutărui articoli din statuțele — intrate în vigoare în viața breslei, — vor avea totuș loc alegerile.

Ce vechi ironie, ce nouă melodie a momentului anual!

În lumina revistei noastre, nu ne putem îngădui însă o examinare a realității vieții artistice, pentru că între profitul și pierderea reală, s'ar putea să ne reconstituim în aparență.

Lăsând mmetismul în fața proiectoarelor, să ne îngăduim luxul dulcilor adormiri, în voalul cărora să așteptăm produsul inspirației profesionale reale.

Și pentru că artiștii își vor alege conducătorii, să ne apropiem de ei.

Pe lângă agonica administrație a trecutului, ce-am putea adăuga decât decepția unor noi acte de compezență biurocratică.

S'a vorbit despre un contract tip care nu s'a realizat, s'a propus încurajarea elementului tânăr — și nu s'a făcut, s'a frământat lung și zadarnic problema unei case de pensii pentru artiștii și personalul tehnic din teatrele partiuolare...

În definitiv în ajutorul alegerilor, conducătorii de până azi și valii de ce nu și cei de mâine? nu și-ar fi dat toată ostensa la să rămână așa cum sunt... tot conducătorii...

De ce nu s'ar sluji oamenii de toate mijloacele cari pot aduce admirația și satisfacția breslașilor?

Vinerea Mare. Vinera Patimilor Mântuitorului, nu poate aduce nimic nou în lumea și gospodăria noastră artistică.

Previngându-se mandatul conducătorilor, ori făcându-l comitetul cu energia condiționată a cine știe căruil accident al profesiei adăugăm, încă un an letargiei burocratie a artei.

REGINA MARIA

De sărbători, Teatrul Regina Maria va reprezenta un nou spectacol de comedie; autorul este un proeminent scriitor grec, Spiro Melas, membru și Academie din Atena. În rolul principal, va apare marșea actor V. Maximilian. Numeroasă distribuție, din care fac parte mulți actori consacrați o vom anunța din timp. Deocamdată, vă putem spune că piesa este excelentă și interpretăi promiți să fie la înălțimea textului.

REGINA MARIA

De sărbători, Teatrul Regina Maria va reprezenta un nou spectacol de comedie; autorul este un proeminent scriitor grec, Spiro Melas, membru și Academie din Atena. În rolul principal, va apare marșea actor V. Maximilian. Numeroasă distribuție, din care fac parte mulți actori consacrați o vom anunța din timp. Deocamdată, vă putem spune că piesa este excelentă și interpretăi promiți să fie la înălțimea textului.

REGINA MARIA

De sărbători, Teatrul Regina Maria va reprezenta un nou spectacol de comedie; autorul este un proeminent scriitor grec, Spiro Melas, membru și Academie din Atena. În rolul principal, va apare marșea actor V. Maximilian. Numeroasă distribuție, din care fac parte mulți actori consacrați o vom anunța din timp. Deocamdată, vă putem spune că piesa este excelentă și interpretăi promiți să fie la înălțimea textului.

REGINA MARIA

De sărbători, Teatrul Regina Maria va reprezenta un nou spectacol de comedie; autorul este un proeminent scriitor grec, Spiro Melas, membru și Academie din Atena. În rolul principal, va apare marșea actor V. Maximilian. Numeroasă distribuție, din care fac parte mulți actori consacrați o vom anunța din timp. Deocamdată, vă putem spune că piesa este excelentă și interpretăi promiți să fie la înălțimea textului.

REGINA MARIA

De sărbători, Teatrul Regina Maria va reprezenta un nou spectacol de comedie; autorul este un proeminent scriitor grec, Spiro Melas, membru și Academie din Atena. În rolul principal, va apare marșea actor V. Maximilian. Numeroasă distribuție, din care fac parte mulți actori consacrați o vom anunța din timp. Deocamdată, vă putem spune că piesa este excelentă și interpretăi promiți să fie la înălțimea textului.

REGINA MARIA

De sărbători, Teatrul Regina Maria va reprezenta un nou spectacol de comedie; autorul este un proeminent scriitor grec, Spiro Melas, membru și Academie din Atena. În rolul principal, va apare marșea actor V. Maximilian. Numeroasă distribuție, din care fac parte mulți actori consacrați o vom anunța din timp. Deocamdată, vă putem spune că piesa este excelentă și interpretăi promiți să fie la înălțimea textului.

Ritmica românească

Analiza structurală a fenomenului românesc cuprins în toată gama manifestărilor lui, este relevantă pentru înțelegerea și înțelegerea de cultură. Imbogățirea conștință a creațiilor artistice românești începe să concureze puterile mușchea acestui noi stil care are darul să formuleze pe planul major esența specificului nostru etnic.

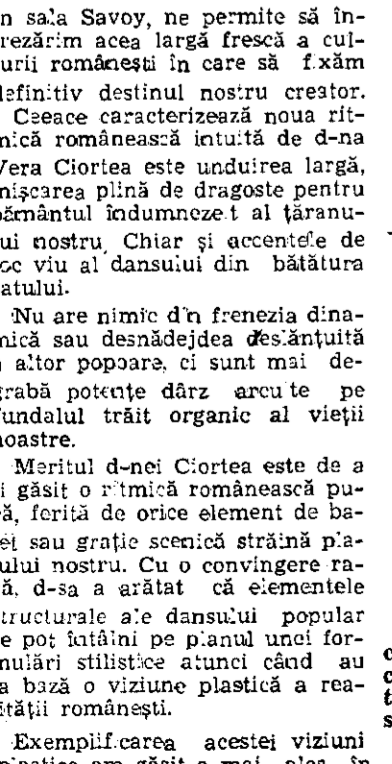
La plastica, muzica, poezia și filozofia noastră s'a asociat și dansul.

Începutul relevant pe care ni l-a dovedit recitația de dans al d-nei Vera Ciortea cu grupul ei, în sala Savoy, ne permite să înțelegem acea largă frescă a culturii românești în care s'a fixat definitiv destinul nostru creator. Ceeace caracterizează noua ritmică românească intuitivă de d-na Vera Ciortea este unduirea largă, mișcarea plină de dragoste pentru pământul îndumnezeit al țărănului nostru. Chiar și accentele de joc viu al dansului din bătaura satului.

Nu are nimic d'n frenesia dinamică sau desănădejdea desănușită a unor popoare, ci sunt mai degrabă potenețe dărz arcute pe fundalul trăit organic al vieții noastre.

Meritul d-nei Ciortea este de a fi găsit o ritmică românească pură, forțată de orice element de baladă sau grație scenică străină păsuului nostru. Cu o convingere rară, d-sa a arătat că elementele structurale ale dansului popular se pot kafăni pe planul unei formuli stilistice atunci când au la bază o viziune plastică a realității românești.

Exemplificarea acestei viziuni plastice am găsit-o mai ales în

FLORY CARBUNEANU

oare va obține un frumos succes în viltoarea premieră a teatrului „Regina Maria”; „Papa se lustrează”.

Cronica muzicală

de ROMEO ALEXANDRESCU

GERMAINE LUBIN. — Este destul de răspândită, dela o vreme, credința că, marii cântăreți nu trebuie căutați în Franța.

A accepta această ipoteză cu prea mare ușurință, este, fără îndoială, o eroare. Într'adevăr, dacă vocile excepționale au răsărit de obicei, în climatul privilegiat al Italiei, climat fizic și estetic, în același timp, aceasta n'a împiedicat ca, pe deoparte, fiecare popor să primească în dar marii lui cântăreți iar pe de alta să-și creeze mijloacele de prelucrare care să le poată asigura o cultură a talentului lor purtând vizibil pecetea unei concepții de cânt particular; caracteristicele unei școli naționale.

care îi aduce o strălucire specială; acela al marelui soprane dramatice franceze Germaine Lubin.

Această strălucită frunză a Operei Mari din Paris, a susținut atât în Franța cât și în Germania, Italia, Spania, Anglia, Olanda, o carieră cu totul de primul ordin. Valoarea înaltă a creațiilor pe care le-a dat pretutindeni este cu atât mai deosebită, cu cât a fost obținută în cele mai felurite stiluri muzicale.

Interpretă wagneriană excepțională în întregul repertoriu, d-na Germaine Lubin a cântat cu egală autoritate și forță artistică în operele Don Juan, Boris Godunov, Cavalerul Rozelor, Ariana și Barbă Albastră (Dukas) Salambo (Reyer) Luisa, Thais, Aida, în opere de Gluck, Rameau, în opere din literatura franceză modernă.

La București, d-na Germaine Lubin a cântat într'un concert simfonic al Filarmonei și la Opera Română, unde a intronizat cu prestanță și patetism rolul Leonorei din opera „Fidelio” de Beethoven.

măreția sonoră cu noblețea de emoție, puritatea de linie cu darul simțirii pătrunzătoare, nuanțate și de mare accent expresiv. Transparența ușoară a nuanțelor delicate, elanul și intensitatea de caracter a celor puternice, pietatea artei și înflăcărea particulară marilor temperamente pe care le-a transmis interpretarea d-nei Lubin în întreaga ei gamă de realizări, au culminat atât în concertul simfonic al „Filarmonei” cât și în reprezentarea extraordinară a operei „Fidelio”, amândouă dirijate de d. George Georgescu, de atâtea ori colaborator de preț al personalităților muzicale de seamă care ne-au vizitat.

D-na Imlila Gutianu-Alessandrescu, cu sprintenă grație scenică și cizelată muzicalitate vocală, d. N. Secăreanu, cu frumoasă înțelegere dramatică a rolului și tehnică de glas meșteșugit netezită, d. M. Arnăutu, cu robustețe de emisiune și nerv, d. V. Chicideanu, cu obicinuită-i facilități de cânt, corul Operei, având atât de importantă latură muzicală atribuită de Beethoven, în condiții remarcabile de bune și de generalizate în merit (dirijor d. Rosenstock), au îndeplinit distribuția generală a operei, încadrând cu demnitate și reale merite pe marea artistă franceză.

GLASUL D-NEI GERMAINE LUBIN UNEȘTE

Arta actorului în fața unui destin tragic

Spre deosebire de scriitor, pictor și alți artiști, cari prin structura artei lor, pot depăși efemerul — vorbesc de adevărați creatori — lăsând posteri-

tăți toată sensibilitatea și puterea de înțelegere ce li aparține, actorul nu rămâne decât prin ceea ce se spune, sau se scrie, despre el și opera lui.

Marele act al oficerii când, pe scenă, actorul își dăruște întreaga ființă personajului interpretat, aceste momente de creație, cu adevărat magice, au o existență, dacă nu mai scurtă, în orice caz strict limitată la viața actorului.

Pentru această artă în sine, în care predomină călătoria și convingerea cuvântului spus, n'avam alte t pare decât: urechea, ochiul și sufletul spectatorului; toate efemere.

Actorul care nu-l recunoaște drept un creator, în prezentul dat, nu mai are nicio posibilitate de reabilitare, după moarte, căci el nu poate lăsa posterității nimic din esența artei lui.

„Verba volant”. Într'adevăr, tragic. În lumina acestor reflecții, actorul nu poate fi decât un sacrificat, sau un creator în prezentul dat. — Alternative — meserie. — Nu știm dacă va călta cîmova să ne înțelegă dar, pentru tot ceea ce este și trebuie să fie teatrul românesc, facem un îndemn la prezent. Amănările, prea lungi, ne pot face vinovați de pierderi definitive. Spre o mai bună înțelegere, ne luăm obligația să arătăm, cât de curând, celor de care soarta actorului și a artei lui este strâns legată, ce semnificație covârșitoare are prezentul în complexul actoricesc.

AL. ILEA

NICOLAE I. OTTESCU

Editoria „Cartea Românească” a făcut să apară o carte intitulată foarte simplu: „Zece nuvele”, datorită d-lui Nicolae I. Ottescu.

Un om întreprinzător. Din dosarele unui psihiatru, Un filosof necunoscut, Un flagrant delict de adulter, etc. sunt câteva reușite nobile din această carte.

Despre „Zece nuvele” ne vom ocupa pe larg, într'o viitoare cronică.

UN STUDIU DESPRE POEZIE

D. prof. I. Torcuțiu, conducătorul actual al revistei „Convorbiri Literare” a înființat, pe lângă valoroasa revistă, o colecție.

De ziua cărții, va apare în această colecție, un studiu despre poezia nouă datorită d-lui C. Făntăneru: „Poezia lui Lucian Blaga și gândirea mitică”.

RESEMNARE

- schiță -

de CONSTANTIN COJAN

Dimineată de Aprilie. Cer senin, soare luminos și aer de provincie. Pe strada „Mare a Unirii”, animație de iarmaroc. Prin mulțime, studentul Costache Radu „cochet”... într'un trench coat gris și cu „capu-gol”, ca'n toilul verii. Venise pentru câteva zile să petreacă Sfintele Sărbători ale Inverii printre cei de-acasă. Acum se plimbă încoace și încolo, singur. Cu-o mustră severă, de sfida lumea peștriță din dreapta și din stânga, vedeai bine cum se căznea să-și omoare un zâmbet amar pe buze. Albul imaculat al „stailului” însă, îl ironiza cu multă bunăvoiență. Concetașii îl cunoșteau și nu prea. Profesorii lui dela liceu... îi știau năzbâtiile pe degete.

— Salutare Costăchescule!
— Al... salutare, frate... Mișule.
— Ce vânt te-a adus pe la noi?
— Ei! așa... un dor de... variație. Știi că-s plictisit al naibii. Capitala mi-a coclit până și creierii... Is năuc.

— Nu mai spune!
Și schimbară discuția despre războiul din Nord și Vest... politică permisă „în soapte”. După ce au pus țara la cale cu tot dinadinsul, reluă.

— Da, dincotro așa... grăbit?
— Veneam dela dentistă... Azi, cum e Duminecă, n'are consultații decât dimineața.

— Te împaci bine? — asta în altă ordine de idei.

— Cum de nu!.. O plombă... e-o nimica toată... Totuși, decât să mă plictisească mai târziu.

— Nu vroiam să spun asta... Cum găsești pe Vania? Cred că de ea este vorba, fiindcă altă „stomatologă” în târgul nostru, nu-i.

— Pe domnișoara Vania Bramborova? Da!

— Da!..

— E „un drac de fată”... Are vreo douăzeci și cinci, treizeci de ani, dar nu-i păcat că-i are. Alaltăieri, de bine ce ne împrietisem, mi-o făcu tocmai cum îi „stă rumânului bine”... Vrei să ne plimbăm vreo două „ture” prin fața cafenelei și să-ți povestesc?

— Cum să nu... Sper să mă... amuze, făcu Radu Costache, ironic. Și Mișu, — în catalog, la școală, i se spunea Vasilescu I. Mihail, — reluă firul întrerupt.

— Era tot pe la ora asta. Da... unsprezece și jumătate. Plec în oraș... mă opresc puțin pe la dentistă. Sun și mi se deschide imediat.

— Sărut mâinile, duedue.
— Bon-jour, domnule.

Intru, fără niciun ocol, iau loc pe fotoliul de „operație”. Intre timp, gândesc așa... într'o doară: Cine-o fi mai concesionat și „marcă” asta străină? „Made in Odessa”. Probabil tot vreunul cu diurne doldora în consiliile de

administrație, îmi răspund eu singur, scurt și neted.

In timpul acesta, dentistă Vania Bramborova desinfecțea „instrumentele”, arzându-se la o lămpică cu spirit, improvizată pe-o mescoară de marmoră. Până să intrăm în partea activă a ședinței, înfiriparăm „mici profesii de credință”. Ne înțelegeam de minune. Când prin semne mai misterioase decât Kabala, când prin cuvinte „deschise”, când ca simpli oameni.

— Parcă o aud.

— Știi, dragă domnule... aș vrea să vă fac cunoștință cu-o ființă foarte bine. Îmi place așa de mult... Are o voce... și-o dicțiune... e o „rara avis”.

— Serios! și... de unde până unde?.. Cine, cum?

— Nu-i chiar la curent cu ultima expresie a modei, da'nu face nimic... nu-i așa?

— Desigur.

— Nu se fardează, nu se pensează, nu-și dichisește părul. „Ondulații permanente” are dela natură. Și, dealtminteri, d-ta spunea mai ieri că fetele de azi tocmai din cauza prea multelor spiculiri, nu-ți plac. Pe urmă, e sfioasă, cum erau fetele pe vremea Țarinei Caterina II-a, însă, după câte-am observat, așa, după fizionomia ei dragă-lasă și după coloritul vocii sale, când vă pronunță numele... se îmbujorează până 'n sfârcul urechilor de... parcă v'ar cunoaște.

— Mă cunoaște!.. făcui eu mirat.

— Da, vă cunoaște precis... Țin minte, că, odată, aducând vorba în treacăt de dv. făcea fețe-feețe, și dădea semne de neliniște... Vă cunoaște și totuși... cred că n'ar vrea să vă „cunoască”. De ce? Nu știu... dar, o să aranjez eu, cum o fi mai bine. N'as vrea să vă mai văd singur, vizitor sau prea abătut, ca o găză flământă....

— Ascult, mă minunez și tac din gură. Dela un timp, mă pișcă zdravăn de mâna stângă, să văd de-s treaz sau ba. Te pomeniști că mi-a dat cu vreun narcotic pe la nas și acum aiurez de-a binelea. Dar nu! Eram treaz... Si-atunci mai reflectez sceptic: „Vania Bramborova, dentistă dela Facultatea de medicină din Odessa” — așa scrie pe firma din stradă. Ea să-mi spună așa năzbâtiile. Nu-i a bine.

Rămân cu aceste frânturi de vorbă

pe vârful nervilor fiindcă „rotla ei” năbădăioasă îmi zgândărea dinții prea „cu sete”... După alte câteva clipe, o întreb.

— Și, pe când frumoasa d-tale surpriză, domnișoară Bramborova?

— Cât de curând, domnule... numai vedeți... nu pot preciza, când.

— Apropos! Sunteți în vizită? făcui eu intrigat.

— Da, cum să nu!.. Eu însă, fiind prea reținută de profesie... mi-e foarte greu să întorc vizitele...

Devenii curios. O curiozitate cu două fețe. Ce târg vrea să facă Vania Bramborova și cine Dumnezeu o mai fi și aceea „ființă foarte bine”? Nu isprăvii să-mi pun pe de-a'ntregul problema... când, soneria din vestibul anunță un nou client. Instantaneu, Vania dădu

site de sens. Eu... rămăsei consternat. Cine crezi că era, Costache?

Prietenul, dând din umeri, tăcu.

— Natalia Georgescu, măi frate-meu...

— Nu mă 'nebuli!.. Natalia Georgescu?!.. fata generalului!

— Da, Natalia Georgescu... așa se numea, dar era fata lăptăresei noastre din Bahnel... o minunatie de fată. însă...

— De ce adaugi acest „însă”, Mișule?

— Uite, să-ți spun drept. Dacă mă puteam desbrăca de încorsetările vremurilor de astăzi, — riscând o „aventură” — eu cred că trebuia să am o altă atitudine decât simpla „consternare” față de fetișcana asta, pe cât de minunată, pe atât de pură.

Oricum, de atunci, mi-a rămas ceva ciudat în inimă. Simt o ispită, care mă sârle în brațele unei neliniști neobișnuite pentru mine.

Dacă aș fi poet, aș înseila cam aceste rânduri „prozaice”, însă turnate din inimă.

„Iată o floare de toată splendoarea, care mâine se va vesteji ca orice buriană, printrucă soarta a făcut să răsără într'o altă grădină, într'o grădină mai puțin luminoasă și brăzdată de spinii unei prejudecăți meschine. Cel de Sus i-a rostit un suflet neprihănit, dar fără sorți de a se înălța, întrecând pe ai săi...”

— Ei! Mișule... de ce-ai rămas așa. cu ochii la covrigarul din colț?

— Nu mă uit la nimeni, Costache.. Ce-ți veni?..

Și cei doi prieteni, impurpurați de o mare strângere de inimă, o luară agale, abia târindu-și picioarele, spre „Napoleon”, bursa neuitatului oraș de provincie.

CONST. COJAN

fuga până la ușă. O întredeschise și foarte calm, invită pe noul sosit.

— Așteptați, vă rog, un moment!

Și închise ușa după dânsa. Intorcându-se lângă mine, reluă pe un ton curier:

— A venit. Iată fericita ocazie!.. Să vă prezint?

Fu nu-i răspund nimic.

— Nu doriți? mă întreabă Vania Bramborova, a doua oară.

— Nu știu... răspund eu nesigur.

— Ei, asta-!.. Cum să vă prezint?

Spuneți-mi repede, vă rog... Domnul... doctorand în... sau, cum?

Și deschizând ușa, dentistă rosti ceremonios: „Vă prezint pe domnul... Mihail...” și îngână câteva cuvinte lip-

Originalitate și spirit american

(Urmare din pag. 4-a)

Histoire de l'Humanité; Geographie Nouvelle; La Conquête des mers depuis les origines jusqu'à nos jours — și ultima Histoire des Arts.

Câte titluri — atâtea diferențieri și varietate desbateri. Dar ultima „Histoire des Arts”, în aproape 800 de pagini — este o originală evocare într'un stil uneori de autentic „enfant terrible”, a nașterilor, înfloririlor, și circulației tuturilor manifestărilor artistice; arhitectură, artă casnică și decorativă, pictură, sculptură, caricatură, muzică, etc. Toate dela origină, din epoca preistorică, trecând prin perioadele arhicunoscute, prezentând apoi America, Australia, Africa, primitivii și pe ultimii... avangardiști, ca un Koschka — desigur cu inteligent tact...

Originalitatea cărții constă în ușurința cu care se mișcă autorul, în paralelismul pe care-l face necontentin între diversele arte ca și în acea atitudine de permanentă bravadă, simplificare sau

butadă de... copil teribil — cu care rezolvă sau ocolește isteț anumite dificultăți sau probleme insolubile; originalitatea aceasta este mărită și de deseurile autorului care dovedesc o anumită linie și un ochi — și întovărășesc textul într'o schematică proprie și aproape ștângărește...

Toată cartea urmărește să fie cât mai familiară, cu o tinerețe pară specific americană — cu o oroare nestăpănită pentru didacticism, pentru clasificări farmaceutice și explicații uscate și care totuși nu soluționează nimic. Dacă cert, metoda științifică lasă de dorit și cercetarea ar trebui mult mai documentată și infinit mai imensă pentru atâtea întinse domenii, așa cum ar fi întreprins-o seriosul spirit european, — nu e mai puțin adevărat că Hendrick van Loon respiră o pricepere adăncită și un suflu de omenesc plin de căldură și înțelegeră, care purifică și vivifică paginile uneori prea repezi, prea americane..

Prof. T. PAUNESCU-ULMU

In curând va apare

S'A SFÂRȘIT PRIMĂVARA

nuvele de VICTOR POPESCU

Editura Cartea Românească

A apărut în

Colecția „UNIVERSUL LITERAR”

cartea de succes hotărât

IN ȚARA CERULUI

nuvele datorită tânărului și vigurosului prozator

LADMISS ANDREESCU

Observație, analiză, suflu epic, dinamism

De vânzare la toate librăriile și chioșcurile de ziare

Prețul lei 50

ÎNCEPÂND DIN NUMĂRUL VIITOR AL REVISTEI NOASTRE, VOM PUBLICA O ANCHETĂ PRIVITOARE LA VIAȚA CULTURALĂ ȘI SOCIALĂ A PROVINCIEI.

ÎNCEPUTUL ACESTUI INTERESANT REPORTAJ, ÎL FACEM CU

DOBROGEA

A APĂRUT

SCARA LA CER

POEZII de VIRGIL CARIANOPOL

Cel mai prodigios poet al generației tinere

Motivul creștin in pictura Renașterii

(Urmare din pag. 1-a)

Nu putea părea nimănui ridicul ca Sfânta Fecioară și fișis să apară îmbrăcați ca orijice om din toate zilele. Puterea lor nebănuită misticismul și convingerea în creștină făcea ca oricine să poată presupune că Ei au făcut tateea de a fi între noi când dorese.

Isus putea tot așa de bine fi închipuit în staul, ca și în trece într'un somptuos palat antic între coloane și balus. trade de marmoră. O petrecere rară, ca la curtea unui prinț italian, cu muzicanți, vioariști și violonceliști, soldați în armuri, curtezani acoperiți de faldice mantii. Desenele după stoffele ce se zăresc, reproduc motive atât de cunoscute din castelele Renașterii. Ca și draperiile bogate, ce împodobesc tabloul La sainte famille, dela Luvru. Aici îmbrăcămintea Fecioarei și a unei femei ce se află în dreapta, pe planul al doilea, sunt pur și simplu vestiminte doamnelor din societatea venețiană.

Un cavaler ține în mâna dreaptă o lance, acea lance

in considerație amănuntele (adevărul istoric) și-mi permis să apară îmbrăcați ca orijice om din toate zilele. Puterea lor nebănuită misticismul și convingerea în creștină făcea ca oricine să poată presupune că Ei au făcut tateea de a fi între noi când dorese.

„Nunta dela Cana”, se petrece într'un somptuos palat antic între coloane și balus. trade de marmoră. O petrecere rară, ca la curtea unui prinț italian, cu muzicanți, vioariști și violonceliști, soldați în armuri, curtezani acoperiți de faldice mantii. Desenele după stoffele ce se zăresc, reproduc motive atât de cunoscute din castelele Renașterii. Ca și draperiile bogate, ce împodobesc tabloul La sainte famille, dela Luvru. Aici îmbrăcămintea Fecioarei și a unei femei ce se află în dreapta, pe planul al doilea, sunt pur și simplu vestiminte doamnelor din societatea venețiană.

Un cavaler ține în mâna dreaptă o lance, acea lance

pe care o știm atât de bine, după formele sale, a fi arma falnicilor medievali.

Dar câinii pe cari aproape în toate panourile sale îi putem afla, tocmai fiindcă iubea mult acest animal!

Putem așa fel încerca pieturile după toți artiștii Renașterii. Există pară un consens general. Isus și timpul său se deplasau din cadrul istoric. Ei erau o prezență continuă. Retrăirea marelor miracole nu se făcea din necesități, ci din convingere.

Renașterea, spunea un gânditor contemporan, nu poate fi o reînnoire la trecut ci este o retrospectivă a modelelor antice prin creație. Marele fenomen creștin al venirii Mântuitorului, devenea și el o nouă creație. Nimeni nu-l privea static, admirativ sau disprețuindu-l. Astăzi I am izolat în Suedia și-l apreciem fiecare cum credem. Atunci el era al tuturor și oricând reconstruit. Imbrăcat în cavaler, în preot sau în Iudeu, Isus era același. Personalitatea lui nu se împiedica de amănuntele ei dimpotrivă le umbrea încât nu deveneau vizibile. Aceasta a fost puterea și credința Renașterii.

Astăzi doar privim la ea. Aceasta e puterea și credința noastră.

VICTOR POPESCU

Critică și profesiune

(Urmare din pag. 1-a)

deformează romanul lui Giraudoux, așa cum îi place lui, rădicum bietului Giraudoux. Și rezultatul e că, dintr'odată, începem cu toții să vedem, alături de Sartre, tot ce nu prindeam până acum în roman: fixitatea de „forme substanțiale” a personajilor și chiar a situațiilor; staticismul viziunii lui Giraudoux; caracterul de stabilitate și odihnă pe care-l au creațiile acestuia. O serie de lucruri se limpezesc, o întregă lume se organizează, totul, chiar stăticându-se, capătă o însușire ce te împinge să recitești o carte, pe care o citești totuși atent, dar probabil nu cu ochii larg deschși.

Dacă o critică literară nu-mi deschide mai larg ochii, — ea

e, de sigur, zadarnică. Dar, pentru a-mi deschide cu „adevărat ochii, crede cineva că numai pe mine, spectator, mă va instrui criticul? nu va prelucra și spectacolul?

Not nu o credem, — noi, cititori necăzuți, cari nu discernem nimic în câte o operă literară, până nu ne-o deformează cum trebuie criticul. Dar criticul însuși are obiceiul s'o creadă. De aceea el nu face operă critică decât câteodată: când isbutește să atribuie lucrurilor aceea ce, în fond, ele doar aproximează. În restul timpului — când adică nu stă sub o asemenea inspirație — el este critic pentru că, întâmplător, a fost cândva.

CONSTANTIN NOICA

Colecția „Universul Literar”

Critică și sinteză

de N. ROȘU

Prețul lei 80

Colecția „Universul Literar”

REALITATE și EROARE

de MIRCEA MATEESCU

Colecția „Universul Literar”

Corabia cu Tufănici

de RADU GYR

Colecția „Universul Literar”

BALAMUC-PALACE-HOTEL

80 DE DESENE CU TEXT de GEORGE VOINESCU

„ISTORIA ROMANILOR”, DE PROF. CONST. C. GIURESCU

Lucrare de sinteză, de mare cuprindere științifică, „ISTORIA ROMANILOR” de d. prof. Const. C. Giurescu a corespuns unor adânci cercințe de documentare, ale publicului cetitor dela noi. Astfel, după epuizare — într'un timp record pentru o carte de știință — a celor trei ediții din volumul I, și volumul